

**Kulttuurintutkimuksen päivät
11.-12.12.2025, Turku**

Kutsutut esitelmät // Invited lectures

Kata Kyrölä

University College London

Contagions of 'Cancel Culture': Messy Affects in Online Activism

In this talk, I explore the messy affects and platform politics around the figure of 'cancel culture', as it spreads and morphs across various cultural contexts, political purposes, and academic debates. From activist calls for accountability to weaponization by conservative forces, cancel culture incites hope, rage, confusion, anxiety, amusement – often simultaneously. Cancel culture also plagues activist and other identity-based communities from within, as intra-community cancelations have become commonplace. Furthermore, cancel culture has been connected to an overall crisis of meaning, where any social justice cause or figure can be severed and distorted from its original context. I conceptualize cancel culture through the notion of affective contagion to understand the rise and spread of collective, heightened affect around this figure. In particular, I discuss some examples of cancellation within queer and transgender online counterpublics. I see them as amalgamations of broader cultural-affective tendencies: politics of vulnerability where claims of injury have paradoxically become a privileged place from which to speak; the epistemic habit of paranoid reading; and platform drama where continuous conflicts are fuelled by platforms and content creators alike, and structural and interpersonal issues blur. As a potential antidote, I turn to José Esteban Muñoz's vision of disidentificatory world-making, asking how to sustain open, exploratory, messy orientations to the world and build activist communities that resist respectability politics and demands for purity.

Joel Kuortti

Turun yliopisto

Yhdistelmä, sekoitus, hybridi – mistä puhumme, kun puhumme hybridistä?

Mitä yhteistä on polkupyörällä, sähköllä, työllä, opiskelulla ja sodankäynnillä? Ainakin se, että kaikista näistä voidaan tänä päivänä puhua hybrideinä – kuten melkein mistä tahansa. Pelkästään "Sanastokeskuksen TEPA-termipankissa hybridi-alkuisia erikoisalojen termejä on [...] lähes sata" (Makkonen-Craig 2021). Voikin oikeutetusti kysyä, onko tällaisella näin laveasti käytetyllä käsitteellä kuin hybridi olla enää mitään kriittistä käyttöä? Tätä aihetta pohdin esityksessäni erityisesti kirjallisuuden- ja kulttuurintutkimuksen näkökulmasta. Käsittelen aihetta yhdessä Jopi Nymanin ja Mehdi Ghasemin kanssa kirjoittamassani kirjassa *Engagements with Hybridity in Literature* (2023) esiin nostamiemme teemojen kautta.

Joel Kuortti, Jopi Nyman, and Mehdi Ghasemi. *Engagements with Hybridity in Literature: An Introduction*. Routledge, 2023.

Henna Makkonen-Craig. Hybridi vai jotain muuta? *Kielikello* 2/2021.

<https://kielikello.fi/hybridi-vai-jotain-muuta/>

Anna Kontula

YTT, kansanedustaja, eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan pj.

Miten ajattelemme maailman loppuessa?

Meille tuttu maailma on loppumassa. Ekokatastrofi on jo edennyt niin pitkälle, että ihmiskunnan tulevasta valinnoista riippumatta sillä on edessään sopeutuminen radikaalisti erilaisiin luonnonolosuhteisiin, materiaaleihin, arkeen, infrastruktuureihin ja instituutioihin. Emme vielä tiedä, mitä on tulossa, mutta tiedämme, että vanha ei jatku. Historiassa suuriin yhteiskunnallisiin mullistuksiin on yleensä liittynyt myös perustavanlaatuisia muutoksia ihmisten ajattelussa, jopa sen ontologisissa oletuksissa. Ei ole mitään syytä olettaa, etteikö niin kävisi tälläkin kertaa. Alustuksessani arvailen, millaisiin suuntiin ajattelumme saattaisi kehittyä.

Työryhmät // Working groups A

Taiteen ja kulttuurituotteiden sekoittuvat muodot ja mediaalisuudet 1

Yhteyshenkilö: Laura Piippo, Tampereen yliopisto

Aikamme taidetta ja kulttuurituotteita sekä niistä käytävää keskustelua leimaa enemmän moni- kuin monomediaisuus. Kuten Maria Matinmikon *Kolkassa* (2019) todetaan: ”Aivan kaikki on sekoitettu sinua varten.” Kutsumme työryhmään eri alojen tutkijoita ja taiteilijoita pohtimaan kanssamme sitä, miten taiteen sekoittuvat muodot ja mediaalisuudet voivat jäsentää sekavia kulttuurisia aikoja ja tiloja. Millä tavoin hybridiset keinovalikoimat voivat valottaa esimerkiksi kompleksisia tunnerakenteita, omistus- tai valtasuhteita tai teosrajoja? Mihin ja miten kriittinen tarkastelija paikantuu suhteessa sekoittuneisiin muotoihin? Entä onko analyysin tehtävä aina selkeyttää mutkikkaita muotoja? Mitä muuta niiden kanssa voisi tehdä? Ketä varten kaikki on sekoitettu? Toivotamme tervetulleeksi esitelmät, jotka käsittelevät esimerkiksi medioiden risteämistä, eri taiteenlajien vuorovaikutteisuutta tai multimodaalisia muotoja. Käsittely voi olla joko teoria- tai aineistolähtöistä. Esitelmät voivat pureutua myös siihen, millaisia haasteita kulttuuristen ilmiöiden ja keskustelujen korostunut monimediaisuus asettaa tutkimukselle. Työryhmän vetäjinä ovat Laura Piippo, Noora Vaakanainen ja Juha-Pekka Kilpiö.

Noora Vaakanainen

Tampereen yliopisto

Arkistojen äännet Katja Raunion romaanissa Sinun päiväs koittaa

Esitelmäni käsittelee kerronnallisia ääniä Katja Raunion arkistoromaanissa Sinun päiväs koittaa (2020). Teoksessa tehtäväänsä innokkaasti mutta samanaikaisesti kenties liiankin vakavasti suhtautuva arkistovirkailija käy läpi poliittisen suurmiehen jälkeensä jättämiä dokumentteja. Monimediallisessa arkistomateriaalissa sekoittuvat salatut, viralliset ja henkilökohtaiset aineistot, kuten oikeudenkäyntiasiakirjat, intiimi kirjeenvaihto, puhelinkeskustelujen tallenteet, tosi-tv-sarjan taltioinnit ja pieleen menneiden puheiden luonnostelmat. Esitelmässäni tarkastelen multimodaalista

stilistiikkaa ja narratologiaa soveltamalla, kuinka arkistojen kerronnallisia ääniä litteroidaan ja editoidaan, ja millaisia tehtäviä nämä arkistonhallinnan näkyväksi tehdyt strategiat romaanissa palvelevat. Kiinnitän analyysissäni huomiota erityisesti graafisiin ja metakerronnallisiin keinoihin: mikä rooli esimerkiksi sensuurilla on äänen välittymisessä? Entä miten arkistonhoitajan toistuvat väärin- ja ylitulkinnat sekä kerronnalliset kommentaarit kehystävät aineistojen ääniä? Ja millaisia jännitteitä eri materiaalien kontrastoituminen luo kerronnallisten äänten välittymiseen? Analyysini pohjalta esitän, että äänten välittymiseen liittyy Raunion romaanissa sekä kriittistä että humoristista potentiaalia. Arkistojen avoin käsittely korostaa äänen välittämisen kätkeytyjä strategioita, mutta samalla välittämisen epäonnistumiset mahdollistavat suurmieskertomuksen ironisoivan purkamisen.

Hannele Sand

Tampereen yliopisto

Mielten ja tilojen sekoittuminen Anna-Kaari Hakkaraisen saariteoksessa Marraseliö: Loitsu

Tarkoitukseni on pohtia aineistolähtöisessä esitelmässäni, miten Anna-Kaari Hakkaraisen teos Marraseliö: Loitsu (2024) kuvaa naisten sekoittuvia mieliä, pyrkimyksiä sekä toiminnan ehtoja saaren esittämisen kontekstissa. Painotan kutsun inspiroimana esitelmässäni, ”millä tavoin hybridiset keinovalikoimat voivat valottaa kompleksisia [--] omistus- tai valtasuhteita tai teosrajoja”. Hakkaraisen teos viittaa Ingmar Bergmanin elokuvaan Naisen naamio – Persona (1966) ja se sijoittuu osin elokuvan miljööseen Gotlannin saarelle. Hahmoja itseensäkin sekoittava minäkertoja kirjoittaa fiktiivistä käsikirjoitusta ja kehottaa lukijaa tutkimaan niitä tapoja, joilla kieli luo valtaa ja miten lukija sekä katsoja osallistuvat saarimiljöössä tapahtuvaan naishahmojen panoptiseen tarkkailuun ja kontrollointiin. Murtaakseen valta-asetelmaa hahmot päättävät paeta saarelta. Analysoin, kuinka ajan ja paikkojen limittyminen mahdollistaa hahmojen välisten sekä erilaisten tekstuaalisten yhteyksien muodostumisen ja toisiinsa sekoittumisen. Esitän, että naisten pakeneminen talosta ja saarelta toistaa niin klassisen naiskirjallisuuden kuin modernien kotimaisten saarikertomusten suljetusta paikasta pakenemisen motiivia, ja että juuri fiktion tasot mahdollistavat saaren liittyvien yhteyksien sekoittumista ja näin ollen myös dikotomioihin perustuvien valtasuhteiden purkamista. On tärkeää pohtia, ovatko saarikirjallisuuden tutkimuksessa vaikuttavat ja dikotomioihin perustuvat saaren määritelmät sovellettavissa Hakkaraisen monikerrokselliseen ja fragmentaariseen teokseen. Koska teoksessa liikutaan maantieteellisten, ajallisten, tilallisten ja kerronnallisten rajojen yli, erilaisten rajojen yli liikkuminen uudistaa myös saarikertomusten traditioon liittyvää eristäytyneisyyden trooppia, jossa suljetut saaripaikat koetaan kaukaisina, rajattuina ja hallittavina kokonaisuuksina.

Isa Välimäki

Tampereen yliopisto

Multimodaalisten keinojen suhde traditioon Tanya Tagaqin romaanissa Split Tooth

Inuk-taiteilija Tanya Tagaqin romaani Split Tooth (2018) kertoo 1970-luvun Nunavutissa varttuvan inuk-tytön kasvutarinan. Teos on omintakeinen yhdistelmä

fiktiota, inuittien mytologiaa sekä unista ja päiväkirjateksteistä ammentavia omaelämäkerrallisia aineksia, kuvitusta ja inuktitutin kielen syllabisen kirjoituksen osuuksia unohtamatta. Tagaq tunnetaan kenties parhaiten inuittien kurkkulauluperinnettä uudistavana kokeellisena performanssitaiteilijana ja muusikkona. Taiteilija on myös itse lukenut Split Toothin äänikirjaversio, johon hän tuo mukaan performanssitaiteestaan tuttuja äänteellisiä elementtejä, kuten henkäyksiä ja murahduksia. Samaan aikaan, kun Split Tooth koettelee genrerajoja, törmäyttää kulttuurisia traditioita ja hyödyntää multimodaalisia keinoja, tärkeimpiä tulkinnan avaimia teokseen tarjoaa kenties yksi konventionaalisisimmista romaanilajeista, Bildungsroman. Esitelmässä kysyn, millaisia merkityksiä teoksessa hyödynnetyt multimodaaliset keinot saavat ja miten ne suhteutuvat Bildungsromanin lajitraditioon sekä vahvaan kulttuuriseen traditiotietoisuuteen.

Sekaisin vanhuudesta? Kulttuurintutkimuksellisia näkökulmia vanhenemiseen 1

Yhteyshenkilö: Hanna Ojala, Tampereen yliopisto

Vanheneminen on biologinen prosessi, mutta siihen liittyvät tulkinnat ja merkitykset ovat kulttuurisesti rakentuneita. Vanheneminen tapahtuu aina myös tietyssä ajassa ja paikassa ollen näin ympäröivän kulttuurin säätelemää ja määrittämää. Ympäröivä kulttuuri muun muassa opettaa meitä tulkitsemaan vanhenemismuutoksia tietyllä tavalla ja antaa malleja siihen, millaisia tapoja vanheta pidetään kulttuurissamme suotavana ja tavoiteltavana. Työryhmässä ollaan sekaisin vanhuudesta, sekoitetaan vanhenemiseen ja ikään liittyvien kulttuuristen käsitysten soppaa, etsitään uudenlaisia kulttuurintutkimuksellisia näkökulmia vanhenemiseen ilmiönä ihmisten, olentojen ja esineiden kontekstissa sekä laajennetaan ymmärrystä tavoista, joilla vanhenemistä tavataan käsitellä ja käsitteellistää (nyky)kulttuurissa ja tutkimuksessa. Kutsumme työryhmään esityksiä, jotka lähestyvät aihetta joko teoreettisesti, menetelmällisesti tai empiirisesti. Esitykset voivat perustua yhtä hyvin valmiisiin kuin prosessissa oleviin tutkimuksiin ja pro gradu -tutkielmiin. Työryhmän vetäjinä ovat Hanna Ojala ja Hanna Varjakoski.

Carita Roivas
Turun yliopisto

Tuntevan kehon ja vanhenemisen risteämiä Eeva Kilven runoudessa

Esitelmässäni tarkastelen Eeva Kilven runoudessa esiintyviä tapoja kuvata vanhenemistä, erityisesti vanhenevaa naista. Kilven runoissa korostuu vanhenemisen kehollisuus, mikä tarkoittaa niin kehon toimintakyvyn heikkenemistä, kipua kuin seksuaalista halua. Keskityn tarkastelemaan, millaisia käsityksiä vanhenemisestä Kilven runoista voi hahmottaa erityisesti kehollisuuden näkökulmasta ja millä tavoin hänen jo 1970-luvulta alkanut runotuotantonsa monipuolistaa yhä edelleen nykylukijalle vanhenevan naisen kuvastoa. Esitelmässäni kysyn myös, millaisia välineitä runomuotoinen teksti ja runous lajina tarjoavat vanhenemisen hienovaraisiin merkityksiin, käsityksiin ja kokemuksiin. Eeva Kilven runotuotanto on rakastettua, mutta vähän tutkittua aluetta vaikka hänen tuotannossaan käsitellään tarkkanäköisesti, terävästi ja urauurtavasti esimerkiksi niin naisen kokemusmaailmaa kuin eläinoikeuksiakin. Esitelmäni pohjaa vuosien takaisin sukupuolentutkimuksen

opintojen tutkielmaan sekä viimeaikaiseen haluuni jatkaa Kilven runouden tutkimista. Tällä esitelmällä haluankin tehdä Kilven tuotantoa näkyvämmäksi myös tutkimuksen piirissä.

Martta Kujala
Turun yliopisto

Ikääntymiselle annetut merkitykset ikääntyneiden sateenkaari-ihmisten kertomana

Esitelmäni perustuu sosiaalityön pro gradu -tutkielmaani, jossa tutkin, miten yli 65-vuotiaat sateenkaari-ihmiset käsittävät ja määrittävät omaa ikääntymistään. Tutkielmani aineistonkeruu on käynnistymässä kirjoituskutsun muodossa maaliskuussa 2025. Kuva ikääntyneistä näyttäytyy yhteiskunnassa usein kaksijakoisena, jolloin eroa määrittää erityisesti se, nähdäänkö ikääntynyt muiden avun tarpeessa ja varassa olevana ”taakkana” vai tuottavana, aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan osallistuvana jäsenenä. Kansainvälisessä tutkimuksessa queer-tutkijat ovat tuoneet esille, että erityisesti jälkimmäiseen ikääntymisen mallitarinaan linkittyvä vahvasti heteronormatiivisesti latautuneita odotuksia esimerkiksi heteroseksuaalisesta parisuhteesta, lastenlasten merkityksestä sukupolvien jatkumossa ja kronologisen normin mukaan eletyistä elämäntapahtumista (esim. Sandberg 2015; Fabbre 2014). Toisaalta ikääntyneiden sateenkaari-ihmisten elämäntapaa on voinut määrittää useat marginaalisuuden kokemukset, kuten normista poikkeavan seksuaalisuuden tai sukupuolen määrittäminen rikoksena, sairautena tai syntyinä. Tutkielmassani haluan tarkastella, miten ikääntyneiden sateenkaari-ihmisten käsitykset vanhenemisestä ja eletystä elämästä peilautuvat ikääntymiseen liittyviin ideaaleihin. Haluan tutkia, haastavatko sateenkaari-ihmisten käsitykset sitä, minkälaisia odotuksia ja ominaisuuksia liitämme hyvään ikääntymiseen. Ikääntymiseen liittyvät sosiaalisesti ja kulttuurisesti tuotetut ideaalit ja mielikuvat vaikuttavat siihen, miten ikääntyneisiin suhtaudutaan yhteiskunnassa ja minkälaista ikääntymispolitiikkaa harjoitetaan. Pyrin tutkielmani avulla laajentamaan ymmärrystä ikääntymisestä nostamalla esiin niitä merkityksenantoja ja näkökulmia, jotka eivät yleensä ole keskiössä ikääntymiseen liittyvässä keskustelussa.

Fabbre, V. D. (2014) Gender Transitions in Later Life: The Significance of Time in Queer Aging. *Journal of gerontological social work*. 57 (2-4), 161-175.

Sandberg, L. (2015). Towards a happy ending? Positive ageing, heteronormativity and un/happy intimacies. *lambda nordica*, 20(4), 19-44.

Eino Heikkilä
Jyväskylän yliopisto

Kuulumisesta ja kuulluksi tulemisesta elämän jälkikolmanneksella: pohdintaa yhteisöllisen senioriasumisen hyvinvointivaikutuksista

Esitelmä käsittelee sitä, miten yhteisöllinen senioriasuminen voi parantaa asukkaiden kokemaa subjektiivista hyvinvointia. Esitelmä pohjautuu etnografiseen postdoc-tutkimukseeni, jota olen tehnyt kahdessa yhteisöllisessä senioritalossa pääkaupunkiseudulla. Pääasiallinen aineistoni koostuu asukkaiden yksilöhaastatteluista ja havainnointimuistiinpanoista. Tutkimus on vielä keskeneräinen, joten

johtopäätökseni ovat alustavia. Esitän, että yhteisöllisellä asumismuodolla ja elämäntavalla voi olla vaikutusta senioritalojen asukkaiden kokemaan hyvinvointiin. Ennen kaikkea tämä positiivinen vaikutus näyttäisi liittyvän siihen, että yhteisöllinen asumismuoto mahdollistaa asukkaille kuulumisen ja kuulluksi tulemisen kokemuksia tarjoamalla yhteisön ja tuttavien, joiden parissa elää ja toimii. Kuuluminen (belonging), joka toteutuu läheisissä ihmissuhteissa, on myös tutkimuksissa todettu yhdeksi hyvän elämän perusedellytyksistä (Martela 2022). Kuulluksi tuleminen taas viittaa siihen, että henkilö kokee näkemyksillään olevan merkitystä myös eläkkeellä ollessaan. Yhtenä näkökulmana hyvinvointiin on nostettu esiin myös itsensä toteuttaminen toimijuuden kautta. Toimijuus liittyy siihen, että kokee voitavansa ohjata elämäänsä ja pystyvänsä elämään omannäköisesti (Ryan & Deci 2017). Käsittelen tätä kysymystä erityisesti suhteessa yhteisölliseen asumiseen: miten yhteisö tai yhteisöllisyys voi tukea henkilön toimijuutta myöhemmällä iällä? Näkisin, että nimenomaan vanhuudessa kysymykset ihmisen toimijuudesta ja kykenevyydestä ovat keskeisellä sijalla.

Martela, Frank 2022. Hyvinvoinnin mittaus edellyttää hyvinvoinnin teoriaa. Erik Allardtin hyvinvoinnin ulottuvuudet päivitettyinä nykyaikaan. *Yhteiskuntapolitiikka* 87 (5–6), 565–572.

Ryan, Richard & Deci, Edward 2017. *Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness*. New York: Guilford Press.

Mixed Yoga 1

Contact: Ella Poutiainen, Åbo Akademi/Turun yliopisto

Yoga and holistic spirituality compose a culturally hybrid and messy field. While often presented and sold as an authentic Indian tradition, mainstream yoga is a modern invention shaped by Eastern as well as Western influences. The field of yoga and holistic spirituality incorporate many conflicting elements and is both religious and secular, spiritual and commercial, popular and marginal, healthy as well as rife with questionable health claims and unhealthy body ideals. As an international trend, yoga has been repackaged in most imaginative ways for different crowds. However, yoga also invokes mixed feelings. It is not met without suspicion by conservative religious groups. At the same time, the popularisation of yoga has raised questions about on whose terms the 'cultural blending' happens, and who gains from yoga's cultural and financial capital. Furthermore, scholars have been concerned about the somewhat unexpected political and ideological alliances between the field of holistic spirituality and conspiracy theories and the far right. This panel invites presentations that in different ways inquire into the messiness of yoga and holistic spirituality. We also wish to mix up yoga studies, and welcome presentations from a wide range of disciplinary perspectives as well as presentations that use mixed methods. The language of the panel is English.

Janne Kontala & Ella Poutiainen

Åbo Akademi

Gender, sexuality and yogic worldviews in Finland

This presentation investigates the worldviews of Finnish yoga practitioners with specific focus on differences related to gender and sexuality by using a mixed methods approach combining Q-methodology and interviews. Outlook types, corresponding to socially shared worldviews, are derived by factor-analysing a pool of respondents consisting of 400+ practitioners of yoga in Finland. The prominent previous application

of Q-method in discovering existing outlooks is by Faith Q Sort (Wulff 2019). These studies have uncovered the distinctions between secular, spiritual and traditionally religious types (Ibid; Nynäs et. al. 2020; Nynäs et. al. (eds.) 2022). There is little research exploring gendered patterns, but it has been suggested that secular and rational outlook types are slightly more pronouncedly male while religious or spiritual outlook types are more pronouncedly female (Sjö et al. 2022). Our research focuses on contemporary yoga and also pay attention to differences related to gender minorities and sexual minorities. The instrument we use, Yoga Q Sort, is specifically designed to study the variety of outlooks within this field. The study will give us an idea about whether yogi outlook types differ based on gender and sexuality. We deepen our investigation with qualitative material derived from interviews with LGBTQIA+ identified yoga practitioners.

Tero Heinonen

Åbo Akademi

Kirtan and the Re-Spiritualization of Yoga in Finland: Singing Yoga's Roots in a Nordic Context

It has been suggested that yoga in the Nordic countries has been evolving along three trajectories: secularization, reinterpretation within new religious frameworks, and reappropriation toward its presumed spiritual origins. This paper examines how kirtan, the call-and-response singing of mantras with musical accompaniment, exemplifies this reappropriation in Finland. Through an exploration of its spiritual significance among Finnish yoga practitioners, this study contributes to research on the localization and transformation of Indian religious practices in Nordic contexts. To investigate this, I conducted interviews with 30 Finnish yoga teachers and long-time kirtan practitioners between 2022 and 2024. My research questions are: How is kirtan practiced in different styles of postural yoga? What beliefs and values do Finnish yoga teachers associate with it? What role does kirtan play in their spirituality? How do practitioners experience and interpret its meaning? My findings suggest that while yoga in Finland has been both secularized and integrated into different religious frameworks, engaging in musical kirtan and beliefs associated with its effects reintroduce a deeply spiritual dimension, reinforcing connections to yoga's perceived spiritual roots. This study addresses the previously unexamined role of kirtan in the meaning making processes of Finnish yoga teachers, expanding the discourse on contemporary yoga in Finland.

Satoko Endo

The University of Tokyo

Beyond the Individual Body: Embodied Openness, Spontaneity, and Relationality in Iyengar Yoga Practice in Contemporary Japan

This presentation discusses the embodied qualities of openness and spontaneity cultivated within an Iyengar yoga practice community in Japan. The potential agents of these qualities are the aspects of the body which are often marginalized and suppressed in modern society, such as fragility and unpredictability. The exploration of these aspects does not isolate the practitioner within their individual body but instead occurs within and contributes to the relational dynamics of the practice community. Ethnographic case studies will highlight such transformational processes experienced

by the practitioners. The concept of embodied knowledge transmission serves as an analytical framework. The discussion will address the situatedness, affordances and temporality of this transmission, drawing on experimental practices in the performing arts. The aim of this presentation, therefore, is to uncover the creative capacity embedded in the local Iyengar yoga practice community.

Sekaisuudet kriittisessä eläintutkimuksessa

Yhteyshenkilö: Outimaija Hakala, Aalto-yliopisto

Sekä muunlajisten eläinten hyväksikäyttö – esimerkiksi ruoantuotannossa – että ihmisten eläimellistäminen perustuvat ajatukseen selkeästä ihminen/eläin -rajasta ja puhtaasta ihmisyydestä. Lajit ja lajirajat ovat monin tavoin sekoittuneita ja sotkuisia, mutta käsityksiä selkeistä ihmisuys-, eläimyyys- ja lajikategorioista ja niiden hierarkkisista järjestyksistä toistetaan ja käytetään usein, kun pyritään perustelemaan väkivaltaa ja eri olentojen erilaista moraalista arvoa. Kutsumme työryhmään tieteellistä ja taiteellista tutkimusta. Monitieteinen ja -taiteinen kriittisen eläintutkimuksen työryhmämme tarjoaa tilan keskustella ihmisyyksien ja eläimyyksien suhteiden sekaisuudesta. Tarkastelemme käsityksiä lajirajojen puhtaudesta ja selkeydestä ja sitä, miten niitä rakennetaan, ylläpidetään ja hyödynnetään. Pohdimme, miksi ja miten ”ihmiset” on usein sijoitettu hengen, mielen ja merkityksen alueelle ja ”eläimet” ruumiin, aineen ja merkityksettömyyden alueelle. Vallitsevien ihmiskeskeisten rakenteiden purkamisen rinnalle toivomme mukaan myös oikeudenmukaisempaa tulevaisuutta kohti suuntaavia avauksia ja näkökulmia siihen, miten yhteiskunnallisia ja kulttuurisia käytäntöjä voidaan toteuttaa kestävämmiin ja vailla lajismia. Käsittelemme myös kriittisen eläintutkimuksen sekoittunutta suhdetta lähi- ja alkukenttensä, kuten ekofeminismin, muun ihmistieteellisen eläintutkimuksen ja intersektionaalisen feministisen tutkimuksen kanssa.

Sanna Karimäki-Nuutinen

Jyväskylän yliopisto

Teollista eläintuotantoa kritisoiva taide pistää päät sekaisin (ja se on hyvä asia)

Nykymuotoinen eläinteollisuus on yhteiskunnallisena ilmiönä sotkuinen vyyhti, joka kietoutuu elämänmuotoomme mitä moninaisimmin tavoin. Lukuisista tieteellisistä, eläinten teollisen hyväksikäytön mittavan vähentämisen ja radikaalin uudelleenarvioinnin puolesta puhuvista perusteluista huolimatta eläintuotannon asema vaikuttaa säilyvän vakaana. Julkinen keskustelu aiheesta ryöpsähtää usein polarisoituneina ja tunteikkaina reaktioina muun muassa kasvisruuan lisäämistä koskeviin aloitteisiin, eläinten oikeuksia puolustavien tahojen puheenvuoroihin — ja eläintuotantoa kriittisesti käsittelevään taiteeseen. Olen nykytaiteen kuraattorina ja tutkijana kiinnostunut taiteesta, joka käsittelee teollista eläintuotantoa vallitsevaa kulttuurista eläinsuhdetta kyseenalaistavalla ja eläinten itseisarvon huomioivalla tavalla. Loppuvaiheessa olevassa väitöskirjassani tutkin Gustafsson&Haapojan Siat-näyttelyä ja sen ympärille kehkeytynyttä kohua Seinäjoella vuonna 2021. Kohun taustalla oli koululaisten näyttelyvierailujen peruminen, jota maatalousvaltaisella Etelä-Pohjanmaalla perusteltiin muun muassa halulla tukea paikallisia siantuottajia. Tässä esitelmässä tarkastelen Siat-tapauksen ja muiden esimerkkien kautta sitä,

millaisia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia reaktioita eläintuotantoa kyseenalaistava taide kirvoittaa. Eläintuotantotaidekohuissa monenlaiset keskustelut ja kulttuuriset kipupisteet sekoittuvat. Samalla taiteeseen kätkeytyvät huomiot siitä, miten eläintuotannoksi kutsuttavaa sekasotkua, voitaisiin jäsentää ja purkaa, hautautuvat sekavan keskustelun ja usein melko äärimmäisiltä vaikuttavien reaktioiden pyörteisiin. Taiteen synnyttämiin voimakkaisiin reaktioihin sisältyy kuitenkin myös muutospotentiaalia. Tutkimuksessani olen kiinnostunut ilmiöön kiinnittyvistä kulttuurisista tunteista, niihin kytkeytyvästä muutoksen mahdollisuudesta ja taiteen instituutioiden aktiivisesta toimijuudesta, jonka avulla voidaan jäsentää jännitteisten tunteiden paikkoja ja kannatella taiteen herättelemää keskustelua.

Pipsa Keski-Hakuni
Aalto-yliopisto
Pessi vai Illusia?

Esitelmässäni käsittelen väitöskirjani Eläimyys esittävässä taiteissa, taiteelliseksi osioksi hyväksytyä Pessi vai Illusia? -näyttelyä, joka oli esillä Kuusankoskitalon galleriassa keväällä 2024. Näyttely perustui Yrjö Kokon 80-vuotta aikaisemmin kirjoittamaan Pessi ja Illusia -kirjaan, jota olen tutkinut ekokriittisenä luentana. Pessi vai Illusia? -näyttely leikkitteli mittakaavalla, houkutteli vaihtamaan perspektiiviä ja astumaan sivuun ihmiskeskeisyydestä. Rakensimme näyttelytilaan visuaalisesti ja auditiivisesti stimuloivan ympäristön, jossa kokemus rakentui myös tunto- ja kehoaistin välityksellä. Luonnehdin avajaispuheessani näyttelyä paitsi lavastukseksi ja installaatioksi myös kolmiulotteiseksi soivaksi tarinaksi. Draama- ja materiaalityöpajoissa näyttely muuttui tapahtumaksi, joka herätti sen eloon. Tässä tapahtumassa pääroolissa olivat ei-inhimilliset eläimet. Yksi näyttelyn elementeistä oli muurahaispesä, jonka sisään mahtui samanaikaisesti 8–10 henkilöä. Pesään oli luotu muurahaisten liikkumista ja muurahaisten välistä kommunikointia kuvaava äänimaisema, jossa myös hiljaisuudella ja tauoilla oli tärkeä rooli. Opastimme muurahaispesässä olijoita hiljaisuuteen ja aktiiviseen kuuntelemiseen. Pesä oli suosittu, ehkä hieman yllättäen, teini-ikäisten keskuudessa. Nuoret kävivät siellä koulupäivien jälkeen loikoilemassa. Muurahaispesässä oloa kuvailtiin sanoilla: meditatiivinen, kohtu, rauhoittava ja epätodellinen. Se aiheutti emotionaalisia ja affektiivisia reaktioita. Muurahaisten lisäksi näyttelyssä oli runsaasti muita eläinhahmoja, kuten ristilukki, lumikko ja kettu, joilla kaikilla oli oma roolinsa tarinassa.

Uskonnon sekoituksia, muodonmuutoksia ja uudelleenkontekstualisointeja nykykulttuurissa 1

Yhteyshenkilö: Jere Kyyrö, Turun yliopisto

2020-luvulla olemme tottuneet näkemään uskontoa monenkirjavissa yhteyksissä: esimerkiksi presidentti Donald Trumpin virkaanastujaisseremoniassa, osana henkistä yrittäjyyttä tai salaliittoteorioita. Uskonto muuttaa muotoaan ja pakenee määritelmiä, mutta siitä huolimatta se näyttelee erilaisia vaikuttaviakin rooleja nykykulttuurissa. Erilaiset uskontoon liitetyt väittämät ja symbolit kytkeytyvät kiinteästi toiseuttamisen (esim. Islam-kritiikki), yhteenkuuluvuuden (esim. kristinuskon kulttuuristaminen) ja kulttuurisen omimisen kaltaisiin teemoihin. Myös eri ilmiöiden nimeäminen uskonnolliseksi tai luonnehtiminen uskonnollisilla termeillä on ollut viime aikoina

esillä: puhutaan esimerkiksi ilmastouskonnosta tai nimitetään Trumpin kannattajia kultiksi. Tyypillisesti kulttuurintutkimuksessa tällaisten ilmiöiden hahmottamisessa on hyötyä antiessentialismista, jossa kulttuurisilla ilmiöillä ei ajatella olevan olemuksia, jotka pysyisivät samoina kontekstista toiseen, vaan niiden ominaisuuksien nähdään muodostuvan niiden nivelyessä toisten käytäntöjen kanssa, tai ottaessa osaa erilaisiin koosteisiin. Myös uskontotieteessä on pitkät perinteet sekä uskonnon määrittelyn kriittisessä reflektiossa sekä uskonnon muuttuvan luonteen tunnistamisessa. Kuitenkin myös arkiymmärryksen mukaan ei-uskonnollisia ilmiöitä saatetaan teoretisoida uskonnoksi tai uskonnonkaltaiseksi (esim. poliittinen uskonto tai politiikan sakralisaatio). Toivotamme tähän työryhmään tervetulleiksi niin teoreettiset kuin empiiriset alustukset, joissa tarkastellaan uskontoa tai sen sukulaisilmiöitä, kuten henkisyyttä, osana erilaisia muodostelmia. Toivomme alustuksilta kriittistä pohdintaa siitä, mitä tarkasteltujen ilmiöiden uskontoisuus kussakin tarkastellussa kontekstissa tarkoittaa. Myös keskustelut materiaalisuudesta, koosteista tai toimijuuksista uskonnon kontekstissa ovat tervetulleita. Työryhmän vetäjinä ovat Jere Kyyrö, Enni Salo ja Ossi Korpi.

Anna Jarske-Fransas & Heikki Pesonen

Helsingin yliopisto, uskontotiede

Rituaalit ja pyhä lääkärin ja potilaan kohtaamisessa

Ihmisen olemassaoloa koskevat perimmäiset kysymykset ovat aina läsnä lääketieteessä: mitä on hyvä elämä, miksi juuri minä kärsin, mitä tapahtuu, jos kuolen? Siellä, missä on kärsimystä ja kuoleman uhkaa, on väistämättä mukana eksistentiaalinen ulottuvuus, johon myös lääkärit joutuvat jollain tavalla ottamaan kantaa. Näin he saattavat myös omaksua potilaan kohtaamisessa roolin, joka sisältää perinteisiä uskonnollisen auktoriteetin tehtäviä. Lääketieteen ja uskonnon erilaisia yhteyksiä käsittelevässä tutkimuksessa on usein keskitytty varsinkin näiden yhteisiin historiallisiin lähtökohtiin ja lääketieteen uskonnon kaltaisiin piirteisiin. Tutkimukset ovat monesti fokusoituneet yhteyksien osoittamiseen piirteitä listaamalla, ilman tieteidenvälistä perspektiiviä, kokonaisvaltaista empiriaa tai käytettyjen käsitteiden kriittistä tarkastelua. Tämä esitelmä perustuu empiiriseen tutkimukseen, jossa analysoimme, miten lääkärit kuvaavat ja tulkitsevat potilaan kohtaamiseen liittyvää vuorovaikutusta. Aineistona toimii suomalaisilta yleislääkäreiltä kirjoituspyynnöillä kerätty tekstiaineisto. Esitelmässämme keskitymme erityisesti kohtaamiseen liittyviin käytänteisiin, paikkoihin ja tiloihin sekä siihen, minkälaisia symbolisia merkityksiä lääkärit antavat esimerkiksi puheelle, hiljaisuudelle sekä esineille, kuten valkoiselle takille tai lääketieteellisille instrumenteille. Hyödynnämme kohtaamisen analyysissa rituaalin ja pyhän käsitteitä, ja käymme keskustelua erityisesti siitä, minkälaisia haasteita näiden käsitteiden käyttöön liittyy tutkittaessa lähtökohtaisesti sekulaaria ilmiötä.

Hanne Metsähinen

Turun yliopisto

Shamanistisen parantamisen moninaiset muodot nykyajan Suomessa

Shamanismi on animistiseen maailmankuvaan perustuva menetelmä, jonka avulla voidaan olla yhteydessä henkimaailmaan ja parantaa. Muodostaessani aineistoa väitöskirjatutkimukseeni shamanistisesta parantamisesta nykyajan Suomessa

kirjoituskutsun ja haastattelujen muodossa, minulta kysyttiin usein mitä oikeastaan tarkoitan shamanismilla ja shamanistilla hoidoilla. Kysymys on aiheellinen, sillä shamanismia on harjoitettu eri aikoina ja eri kulttuureissa monin eri tavoin. Kansainvälistymisen ja tiedonvälityksen myötä eri kulttuurien käytänteet ovat levinneet ympäri maailmaa ja pienenkin alueen sisällä shamanismin harjoittamisen kirjo voi olla suuri. Olen itsekin tutustunut viimeisen vuosikymmenen aikana lukuisiin erilaisiin parantamisen menetelmiin, joita kaikkia on yhdistänyt jonkinlainen pyrkimys yhteyteen henkisen todellisuuden kanssa. Silti aineistoa muodostaessani kohtasin minulle täysin uusia menetelmiä. Tarkan shamanismin määrittelyn sijaan olin kiinnostunut kuulemaan erilaisista shamanismin muodoista ja tulkinnoista. Kysyinkin aineistoltani: Mitä kaikkea shamanismilla ja shamanistisella parantamisella voidaan tarkoittaa. Suomalaisen nykyshamanismin kenttä on monenkirjava, shamanismi ja shamanistinen parantaminen ymmärretään monin eri tavoin ja siihen on saatu vaikutteita eri puolilta maailmaa. Myös aikakautemme on vaikuttanut käytänteiden uuteen muotoutumiseen. Esityksessäni tarkastelen nykyaikaista shamanismia muodostelmana erilaisia käytänteitä ja nostan aineistostani esiin erilaisia shamanistisen parantamisen muotoja.

Cultural manifestation of pain and suffering 1

Yhteyshenkilö: Anu Korhonen, Helsingin yliopisto

Kipu ja kärsimys ovat universaaleja, mutta niiden kokeminen ja kuvaaminen ovat kulttuurisesti, historiallisesti ja yksilöllisesti vaihtelevia ilmiöitä, joissa ruumiilliset tuntemukset ja kulttuuriset tulkinnat sekoittuvat. Tieteellisessä tutkimuksessa kipua ja kärsimystä on tarkasteltu muun muassa lääketieteellisestä, psykologisesta, historiallisesta ja filosofisesta näkökulmasta, mutta tässä työryhmässä teemaa lähestytään tieteidenvälisen kulttuurisen lähestymistavan varassa. Työryhmämme tarkastelee kivun ja kärsimyksen kulttuurisia ilmentymiä esimerkiksi niiden kokemuksellisten, kerronnallisten ja kontekstuaalisten kuvausten ja representaatioiden kautta. Lähdemme liikkeelle ajatuksesta, ettei kivun ja kärsimyksen kuvaaminen ole vain subjektiivisen kokemuksen välittämistä, vaan kulttuurisiin esityksiin liittyy myös poliittisia, moraalisia ja eksistentiaalisia ulottuvuuksia. Kenen kipu on merkityksellistä, kenen kärsimys sysätään syrjään? Miten kivun ja kärsimyksen kulttuuriset esitykset haastavat, täydentävät tai muovaavat kokemusta? Saavatko kipu ja kärsimys meidät sekaisin, vai voiko kulttuurisesti tuottaa uusia tapoja kuvata vaikeasti sanoitettavia tuntemuksia? Vai sekoittuvatko kivun ja kärsimyksen tuntemukset normatiivisiin kulttuurisiin esityksiin, jotka säätelevät, mitä voimme kokea ja ilmaista? Työryhmään ovat tervetulleita monenlaisista aineistoista kiinnostuneet tutkijat, ja erityistä painotusta annamme visuaalisille aineistoille ja esitelmille, jotka analysoivat kulttuuristen tuotteiden roolia kivun ja kärsimyksen kokemuksen välittämisessä, dokumentoinnissa tai ymmärtämisessä. Toivotamme tervetulleiksi perinteiset akateemiset esitykset, mutta kannustamme esityksiin, jotka hyödyntävät visuaalisia ulottuvuuksia, kuten videoesseet. Työryhmämme tavoitteena on luoda moniääninen tila, jossa tieteellinen analyysi, moninaiset aineistomuodot ja luovat tutkimukselliset ilmaisumuodot ja menetelmät kohtaavat. Työryhmän vetäjinä ovat Outi Hakola ja Anu Korhonen.

Clarice Säävälä

Helsingin yliopisto

'Lively excitable animals': Middle-class women and animal pain in nineteenth-century Britain

The anti-vivisection movement of nineteenth-century Britain was led by middle-class women, who cultivated a new understanding of pain rooted in sensibilities believed to be unique to those with a deeper connection to animals. Through examining their egodocuments, I trace how middle-class women were able to make parallels between the way animals were tortured and the torture that they themselves could face at the hands of doctors. While scholarship on the anti-vivisection movement has often been examined through a gendered lens, there has been insufficient consideration of how evolving conceptualizations and normative expressions of pain influenced the permissibility of identifying with animals. I argue that the cultural standards of who was able to be in pain allowed middle-class women to align themselves closer to animals than to the working-class women. Middle-class women saw themselves as having more in common with a caged bird than with a factory worker. Previous works have highlighted how women spearheaded the movement and challenged male medical authority. I present a different angle using the cultural scripts surrounding pain (both physiological and emotional) that women adhered to in order to further their middle-class cause.

Selma Ćatović Hughes

Turun yliopisto

Threads as Voices of Memory: Visual methodology for narrating trauma between body, site of memory, and tactile nature of (in)tangible narratives

It took forty-five minutes and ninety centimeters of red cotton thread to backstitch twenty-eight characters in a fifteen-centimeter line on white cotton fabric. This numerical description begins to define a delicate process of commemorating thousands of people, including a 30-year-old female, killed by the Israeli Occupation Forces (IOF) in Gaza, Palestine. This reflection demonstrates how visual methodology in artistic practice can facilitate healing, remembrance, and resilience. Engagement in political resistance through participatory initiatives helps preserve traces of history and people being systematically erased. Traumatic memory can transform into narrative memory through visual methodologies like textile art, weaving, and stitching. Atkinson-Shiffrin Modal Model of Memory, proposed in the late 1960s, organized human memory into sensory, short-term, and long-term systems. Traumatic memories differ from daily experiences, often failing to collate due to extreme emotional arousal. The recovery process seeks external social platforms to transform internal pain into a narrative of healing, empathy, and resilience. Human connection with fabric is innate, from birth to death. Using materiality to communicate silenced voices and commemorate lost family members exemplifies the impact of meaning-making initiatives.

Aktivismi media- ja populaarikulttuurissa 1

Yhteyshenkilö: Hanna Ylöstalo, Tampereen yliopisto

Mediasta ja sosiaalisesta mediasta on 2000-luvulla tullut yhä keskeisempi yhteiskunnallisten liikkeiden ja aktivismin areena. Kansalaisjärjestöt ovat alkaneet palkata viestinnän ammattilaisia ja yhteiskunnallisten kampanjoiden taustalla on usein viestintätoimisto. Aktivismista on media- ja populaarikulttuurin välityksellä tullut ansaintakeino esimerkiksi sosiaalisen median vaikuttajille, ja myös monet yritykset hyödyntävät aktivismin eetosta markkinoinnissaan. Näitä ilmiöitä on tutkimuksessa lähestytty esimerkiksi aktivismin popularisoitumisen käsitteellä, jolla viitataan aktivismin tuloon näkyväksi media- ja populaarikulttuurissa kulutuskeskeisessä, estetisoidussa, nautinnonhaluisessa ja iloisessa muodossa. Popularisoituminen on tehnyt laajasti näkyväksi yhteiskunnallisia ongelmia ja mobilisoinut poliittiseen toimintaan myös ihmisiä, joita esimerkiksi perinteinen puoluepolitiikka ei puhuttele. Samalla se on kuitenkin kiihdyttänyt aktivismin kaupallistamista ja luonut uudenlaisia yhteyksiä kulutuksen, näkyvyyden, nautinnonhalun ja poliittisen toiminnan välille. Aktivismi media- ja populaarikulttuurissa ei kuitenkaan typisty kaupallisiin ja sisällöllisesti onttoihin muotoihin, vaan aktivistit ovat käyttäneet esimerkiksi sosiaalista mediaa onnistuneesti alustana taidetta, tiedettä ja kokemuksia hyödyntäville kriittisille protesteille. Kutsumme työryhmään esityksiä pohtimaan aktivismia media- ja populaarikulttuurissa ja samalla yhteiskunnallisen muutoksen ehtoja ja mahdollisuuksia tässä ajassa. Esitykset voivat käsitellä esimerkiksi ilmastoliikettä, feminismiä, HLBTIQ-aktivismia, antirasistista aktivismia, anti-gender-liikehdintää, puolueita, kansalaisjärjestöjä tai ruohonjuuritason kampanjoita, jotka hyödyntävät mediaa tai sosiaalista mediaa toiminnassaan. Esitykset voivat koskea myös aktivismin representaatioita media- ja populaarikulttuurissa. Toivotamme työryhmään tervetulleiksi kaikissa uravaiheissa olevien tutkijoiden sekä aktivistien esitykset.

Ida Roivainen

Tampereen yliopisto

At the backstage of feminized content creation: How influencer marketing agencies regulate data practices and visibility on social media

While most creators on social media work on their own as freelancers or entrepreneurs, the roles of influencer marketing agencies and algorithmic experts have become significant in determining who gets visibility and with what terms, how the shared content on social media looks like, and to what direction the professionalization of the industry is going to. To explore the strengthening role of influencer marketing agencies in content creation, and the ways in which algorithmic practices shape social media content, this study turns its focus away from creators to the “backstage” of social media work. With an algorithmic ethnographic approach informed by critical feminist inquiry, the study investigates Finnish influencer marketing agencies and their daily work. The observation and analysis of creator events, staff meetings, briefings, webinars and other educational material, as well as interviews of agency staff members, show that agencies shape feminized social media work through three distinct ways: anticipation, adaptation, and negotiation. Further, it seems that algorithmic expertise, often based on data analytics, optimization, and purposeful communication, is at best a guessing-game,

where to anticipate or “please” the algorithms, is to comply with social media platforms and their business models – whatever they might be at a giving moment.

Hanna-Kaisa Lassila

Turun yliopisto

Swipes4Daddy ja julkinen nolaaminen sosiaalisessa mediassa aktivismina

Julkisen nolaamisen eri käytännöt ovat muodostuneet sosiaalisessa mediassa yhä tavanomaisimmiksi, eivätkä ne ole vieraita aktivisminkaan työkaluina. Tämä vernakulaarin kurittamisen keino voi kohdistua yksilöihin, jolloin nolaamisen tavoitteena voi olla yksilönrankaiseminen, mutta julkinen nolaaminen voi olla myös kollektiivista. Tällöin yksittäisten henkilöjen sijaan pyritään tuomaan esiin erilaisten moitittaviksi katsottujen tekojen massakeräämällä niistä esimerkkejä yhden sosiaalisen median tilin sisällöksi. Esimerkiksi tilit, jotka keräävät yhteen kuvakaappauksia naisvihamielisistä viesteistä sosiaalisessa mediassa, ovat suosittuja. Näin yksittäisen syyllisen sijaan paljastetaankin moitittavan teon tavallisuus ja yleisyys. Joskus julkinen nolaaminen feministisenä kritiikkinä ei kuitenkaan ole näin suorasukaista. Paperissani käsittelen Swipes4Daddy Instagram-tiliä. Swipes4Daddy -tilillä julkaistaan kuvakaappauksia tilin omistajan käymistä keskusteluista deittisovelluksissa keski-ikäisten ja keski-ikäisten ylittäneiden miesten kanssa. Tilin Swipes4Daddy nimeen viitaten, kuvakaappausten miehet etsivät deittisovelluksista itseään huomattavasti nuorempaa naisseuraa. Tilillä julkaistut kuvakaappaukset eivät kuitenkaan usein ole eksplisiittisen kurittavia, vaan niissä saatetaan käydä ihan tavallisia keskusteluja esimerkiksi lempimusiikista. Tällöin se konteksti, jossa kuvakaappaus on julkaistu, on ainoa, joka paljastaa kuvakaappauksen kriittisen pohjavireen. Paperissani tarkastelenkin Swipes4Daddy -tilin suhdetta julkiseen nolaamiseen feministisenä aktivismina sosiaalisessa mediassa.

Riikka Turtiainen

Turun yliopisto

Naisurheilija-aktivismi sosiaalisessa mediassa

Hegemonisen maskuliinisuuden ja heteronormatiivisuuden ideaaleihin nojaavan urheilukulttuurin toiminta rakentuu binääriseen sukupuolikäsityksen varaan. Tällaisessa ympäristössä esimerkiksi urheileminen julkisesti transtaustaisena naisena on itsessään aktivismia. Kymmenisen vuotta sitten kyntensä Instagram-päivityksessään sateenkaaren väreihin Venäjän ”homopropagandalakia” vastustaakseen maallan ruotsalaisen korkeushyppääjän toimintaan puututtiin Kansainvälisen yleisurheiluliiton tasolta, mutta sen jälkeen urheilijoilta on jopa alettu odottaa näkemyksiä ja kannanottoja yhteiskunnallisiin kysymyksiin – mihin erityisesti naisurheilijat ovatkin vastanneet omissa sosiaalisen median kanavissaan. Taka-askelia on kuitenkin nähtävissä esimerkiksi siinä, että jalkapallon säännöistä päättävä kansainvälinen elin kielsi tuoreimmista sääntöuudistuksissaan epäsuorasti sateenkaaritunnusten käytön sallimalla vain kulloisenkin kisajärjestäjän virallisesti osoittaman tai kokonaan yksivärisen kapteeninnauhan käytön otteluissa. Sosiaalisen median naisurheilija-aktivismi noudattelee osittain feministisen uusliberalismin logiikkaa, sillä monelle naisurheilijalle somejulkaisuissa konkretisoitua sponsorointi mahdollistaa

muuten kannattamattoman urheilu-uran rahoittamisen. Aktivismi ja kaupallisuus sekoittuvat inspiraationaalisenä työvoimana toimimiseen, kun naisurheilijat täyttävät samalla roolimalliuteen kytkeytyvää velvollisuuttaan. Ammattiaan harjoittaessaan ja pyrkiessään jättämään oman urheilulajinsa parempaan asemaan tulevia sukupolvia varten naisurheilijat joutuvat valitettavan usein kohtaamaan myös miehisessä tilassa vellovaa verkkovihaa ja sukupuolittunutta häirintää. Mistä kaikesta siis oikeastaan puhumme, kun puhumme someaikakauden naisurheilija-aktivismista? Esityksessäni avaan kyseisen toiminnan muotoja ja reunaehdotuksia sekä pohdin urheilija-aktivismiin ja somevaikuttamiseen välistä rajankäyntiä avaamalla muutamia tutkimusesimerkkejäni viime vuosilta.

Mixed-identiteetit taiteessa ja kulttuurissa

Yhteyshenkilö: Koko Hubara, Turun yliopisto

Työryhmään kootaan yhteen tutkijoita, taiteilijoita ja kulttuurialan ihmisiä keskustelemaan mixed-identiteeteistä sekä suomalaisessa että kansainvälisessä kontekstissa. Mixed-race, biracial, multiracial, mixed identity, intersektionaaliset perhe- ja läheisyydet: miten ne näkyvät kirjallisuudessa, esitys- ja kuvataiteessa, kulttuureissamme laajemmin, ja miten niitä tutkitaan viisaasti ja sensitiivisesti myrskyisässä ajassa?

Maïmouna Matikainen-Soreau

University of Helsinki

Unpacking racial identity formation: mixed-race narratives in color-evasive Finland

This paper examines the formation of racial identity within the context of Nordic exceptionalism, using archival material from the Being Black in Helsinki exhibition (2023) and interviews from the Third Culture Kids Suomi anthology (2022). Grounded in Critical Race and Whiteness Studies and intersectional feminist epistemologies, this qualitative and discourse analysis focuses on the lived experiences of black-white mixed-race individuals in Finland. The study explores how these individuals navigate racial isolation, develop a self-conscious understanding of their mixed-race heritage, and how this racial identity aligns (or not) with their assigned social position within Finnish society. Additionally, the paper investigates familial dynamics, particularly the role of the white parent in shaping racial identity, and the process of (re)asserting this identity within Black and Brown communities. By highlighting the complexities of racial positionality in a hegemonically white and color-evasive context, the research challenges prevailing ideas about racial identity formation, and critically engages with how personal narratives can disrupt conceptions of the color-line. Ultimately, the paper aims to offer new insights into the lived realities of mixed-race individuals, shedding light on their positioning both within themselves and within familial and societal structures.

Antti Lampinen

Turku Institute for Advanced Studies, University of Turku

Ancient Greco-Roman Emotions about Mixed Identities: ‘Fear of Hybridity’?

Ancient Greek and Roman perspectives on hybridity and mixed identities reveal an enduring ambivalence, with anxieties emerging in ethnographic, mythological, and political discourses. This paper explores whether a distinct ‘fear of hybridity’ shaped Greco-Roman intellectual and emotional frameworks, focusing on the first and second centuries CE. Classical Athenian ideas of autochthony were inherently contradictory, exemplified by the snake-hybrid king Kekrops as a symbol of their supposed purity of descent. At the same time, medical thought valued eukrasia—the perfect mixture of qualities—as the key to health and balance. These paradigms influenced sophistic rhetoricians of the Roman Imperial Era, traditionally seen as a time when diverse identities converged into a ‘unity in diversity’ under Roman citizenship. Yet this period also saw emotionally charged critiques of hybridity and mixture, particularly from an influential group of Greek nativists who, with the emperor Hadrian’s patronage, felt empowered enough to voice their anxieties about the future of ‘Greekness’ in an increasingly interconnected empire. Even figures who embraced hybridity, such as the Gallic sophist Favorinus, occasionally reverted to essentialist tropes, critiquing ‘barbarian’ wet nurses. This tension highlights the complexity of Greco-Roman attitudes: while mixture was sometimes idealized, fears of cultural hybridity remained deeply embedded.

Eurídice Hernández Gomes

University of Helsinki

Raising Cross-Cultural Kids: Latin American Grassroots Spaces and Hybrid Identities in Helsinki

This presentation explores how grassroots cultural activities in public spaces across the Helsinki Metropolitan Region foster “superdiverse container spaces” that support multicultural families in raising cross-cultural children. As part of my doctoral research on how the Latin American community constructs communal places in Helsinki, I focus on Kolibri Festivaali as a case study to examine how these spaces impact the identity navigation of children and youth with Latin American heritage. Drawing from the first six months of ethnographic fieldwork in Latin American spaces in Helsinki, I analyze how public sites— such as libraries and cultural centers—serve as key urban environments for cultural gatherings where Latin American, Finnish, and other migrant cultures intersect. These encounters create dynamic sites of cultural exchange, collective action, and community building. Findings suggest that such spaces not only safeguard cultural heritages but also nurture transcultural connections, contributing to the formation of superdiverse enclaves within the city. This research offers insights into inclusion and diversity in urban contexts by illustrating how grassroots cultural events promote social justice and amplify the agency of multicultural families in Finland.

Flóra Várkonyi

Tampereen yliopisto

Kulttuurinen identiteetti Pajtim Statovcin romaaneissa Kissani Jugoslavia ja Lehmä synnyttää yöllä

Esitelmässäni tarkastelen Kosovosta Suomeen muuttaneiden henkilöahmojen kulttuurista identiteettiä, sen sekoittumista ja muuttumista Statovcin ensimmäisessä ja uusimmassa romaanissa. Molempien kohdoteosten keskeisinä henkilöahmoina ovat äiti ja poika. Kissani Jugoslaviassa he toimivat minäkertojina, muistelevat perheen menneisyyttä ja kertovat nykyisyydestään. Lehmä synnyttää yöllä -romaanin kertojina ovat nuori mies ja hänen lapsiminänsä. Aikuinen Kujtim kertoo muun muassa äitinsä kanssa tämän kotikylään tekemästään matkasta, jonka aikana hän pohtii ulkopuolisuuttaan niin ”etnisten suomalaisten” kuin albanialaisten sukulaistensa keskuudessa. Hän kuvaa myös äitinsä ambivalenttia suhtautumista sekä suomalaisiin että albanialaisiin. Molempien kohdoteosten päähenkilöt ovat myös rasismien kohteina. Analysoin, miten tämä vaikuttaa heidän suhtautumiseensa suomalaisiin ja itseensä. Kissani Jugoslavian Bekimin kulttuuriseen identiteettiin vaikuttaa myös queeriyteen liittyvä toiseuttaminen, jonka hän kytkee albanialaiseen kulttuuriin. Se, että hän pitää albanialaisuuttaan ja homoseksuaalisuuttaan yhteensovittamattomina, vaikuttaa merkittävästi siihen, että hänen kulttuurinen identiteettinsä siirtyy suomalaisuutta kohti ja etääntyy albanialaisuudesta. Sama tapahtuu Eminelle, joka tuntee albanianaisille tarjotut sukupuoliroolit liian ahtaiksi. Tarkastelen Statovcin romaanien kahteen sukupolveen kuuluvien henkilöahmojen kulttuurista identiteettiä, sen sekoittuneisuutta tai siirtymistä jompaankumpaan suuntaan kulttuurisesta identiteetistä muodostetun konstruktivistisen käsityksen ja hybridisyyden käsitteen avulla. Hyödynnän myös queer-tutkimusta ja tunteiden tutkimusta. Vertailen Kosovosta Suomeen muuttaneiden henkilöahmojen kulttuurisen identiteetin kuvaamista kahdessa kohdoteoksessa.

Farida Albrecht

Turun yliopisto

Swana soundeja? Identiteetit ja perinteet SWANA-teemaisissa musiikkitapahtumissa Helsingin yöelämässä

Esitelmäni perustuu kandidaatintutkielmaani, joka on etnografinen tutkimus SWANA-teemaisista musiikkitapahtumista Helsingin yöelämässä. SWANA on lyhenne sanoista South West Asia and North Africa, eli Lounais-Aasia ja Pohjois-Afrikka. Se on dekoloniaalinen vaihtoehto termille Lähi-itä. SWANA-musiikkitapahtumia on järjestetty koronapandemian jälkeen Helsingissä vuodesta 2022. DJ:t soittavat niissä usein arabi- ja länsimaista popia ja elektronista tanssimusiikkia, mutta sekoittavat setteihinsä myös perinteisiä musiikkeja, kuten palestiinalaista dabkea. Esitelmäni käsittelee musiikillisen menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekoittumista ja hybridisten kulttuuri-identiteettien hahmottumista SWANA-teemaisissa musiikkitapahtumissa. Keskityn tapauksena DJ-kollektiivi Yallaan, joka on aktiivisin toimija skenessä. Teoreettinen viitekehäkseni pohjaa aiempaan yöelämäetnografiaan ja tutkimukseen diasporisista musiikkiskeneistä. Pääaineistoni koostuu haastattelutallenteesta ja kenttämuistiinpanoista. Tein osallistuvaa havainnointia kollektiivin tapahtumissa puolen vuoden ajan ja pidin ryhmäteemahaastattelun kolmelle kollektiivin DJ:lle. Heille

perinteen ja popin sekoittaminen merkitsee oman paikan hahmottamista maailmassa ja SWANA-alueen musiikin transnationaalista arvostusta. Samalla perinteistä kiinni pitämiseen liittyy pelko kulttuurin menettämisestä nykyajassa, jossa polarisoitunut poliittinen ilmapiiri vaikeuttaa yhteyden luomista. Musiikkitapahtumien tavassa hahmottaa menneisyyksiä on reflektiivisen nostalgian piirteitä, ja tapahtumia voikin käsittää kollektiiviseksi kulttuuriseksi muisteluksi. Koska tapahtumat ovat vakiintuneet Helsingin yöelämään ja niissä yhdistellään musiikkia ja perinteitä sosiaaliin, poliittisiin ja kulttuurisiin tarpeisiin, voisi niitä tarkastella myös tulevaisuuden aineettomana kulttuuriperintönä.

Sekaisin työstä ja proosasta

Pauliina Latvala-Harvilahti

Turun yliopisto/Tulevaisuuden tutkimuskeskus

Kulttuurin ja luovien alojen keikkatyöt digitaalisilla alustoilla

Esitelmässä tarkastellaan alustataloutta, luovuutta ja keikkatöitä erityisesti kulttuurin ja luovien alojen toimijoiden näkökulmista 2020-luvun alun Suomessa. Keikkatyöhön liittyvän kulttuurin etnografinen tutkimus tähtää moniäänisen toimijuuden, arkisten kokemusten ja merkitysten tunnistamiseen ja analysointiin. Tutkimus hyödyntää postmigrant-teoriaa ja keskittyy erityisesti vähemmistöpositiossa olevien ihmisten kokemuksiin, joiden työllistyminen voi olla haastavaa syrjinnän tai esimerkiksi puutteellisen kielitaidon takia. Etnografisina tutkimusmenetelminä ovat osallistuva havainnointi sekä photovoice-menetelmä. Tutkimus tuottaa tietoa alustatalouden sääntelyn, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen sekä työelämän yleisen kehittämisen tueksi. Esitelmä on osa Turun yliopiston etnologian oppiaineeseen sijoittuvaa Kulttuuri työssä -tutkimushanketta, jota rahoittaa Koneen Säätiö.

Antti Lindfors

Helsingin yliopisto

Terapeuttinen polarisaatio ja toiminnalliset häiriöt nyky-Suomessa

Tarkastelen esityksessäni terapeuttista polarisaatiota toiminnallisiin häiriöihin keskittyvän etnografisen tutkimuksen kautta. Toiminnalliset häiriöt viittaavat erilaisiin fyysisiin oireina, esimerkiksi kroonisena kipuna (fibromyalgia) tai väsymyksenä, suolisto-oireina tai ympäristöherkkyysinä ilmeneviin pitkittyneisiin oireistoihin, joiden taustalta ei ole löydettävissä tunnistettavaa elimellistä tai psykiatrista perussairautta. Ne ymmärretään nykytiedon valossa elimistön ja erityisesti hermoston itsesäätelyhäiriöinä, mikä tekee niistä ontologisesti ei-reduktiivisen (Latour 1991) kulttuurintutkimuksen kannalta kiinnostavan haasteen. Keskityn esitelmässäni toiminnallisten häiriöiden biopsykososiaaliseen tulkintamalliin, jota tarkastelen paitsi kliinisenä viitekehyksenä myös kulttuurisena ja sosiaalisena tilana, jossa potilaat, ammattilaiset ja instituutiot neuvottelevat oireiden moraalisisista, tiedollisista ja poliittisista ulottuvuuksista. Viittaan terapeuttisen polarisaation käsitteellä viime vuosikymmeninä kasvaneeseen vastakkainasetteluun koskien hoivan, itsehoidon ja hyvinvoinnin käytäntöjä, ideologioita ja valtarakenteita. Toiminnalliset häiriöt tarjoavat poikkeuksellisen kiinnostavan näkökulman terapeuttiseen polarisaatioon. Niiden tulkintamallit vaihtelevat biolääketieteellisistä psykososiaaliin ja vaihtoehtoihin

näkökulmiin, pakottaen potilaat välitilaan, jossa heidän oireidensa luonteesta neuvotellaan jatkuvasti. Yhtäältä biolääketieteellinen malli saattaa vähätellä oireistoja epäaitoina tai ”psykosomaattisina”, toisaalta niin terapeuttiset kulttuurit kuin myös toiminnallisten häiriöiden nykyiset hoitomallit korostavat ajatusta potilaan omasta toimijuudesta ja vastuusta vaikuttaa terveyteensä. Vammaistutkimuksen sosiaalisen mallin mukaisesti voidaan kuitenkin nähdä, että häiriöt eivät ole vain yksilöllisiä lääketieteellisiä ongelmia, vaan heijastavat laajempaa kamppailua siitä, kuka hallitsee terveyden ja toimintakyvyn määritelmiä ja mikä katsotaan legitiimiksi kärsimykseksi.

Virpi Kaukio

Itä-Suomen yliopisto

Roolit iloisesti sekaisin. Museo toisinjulkaisemisen foorumina -projektin tuloksia

Museon moniaististen ja toiminnallisten julkaisumahdollisuuksien tutkimusprojektissani (UEF, Koneen Säätö 2024–2025

<https://uefconnect.uef.fi/museo-toisinjulkaisemisen-foorumina/>) keskeisenä ovat olleet kysymykset moniäänisyydestä ja tiedon tasa-arvoisesta saavutettavuudesta. Sitä kautta myös käsitykseen tutkitun tiedon luonteesta on tullut uusia sävyjä.

Toisinjulkaiseminen tarkoittaa yleisemmin sellaisen tutkimustiedon tai tutkimusprosessiin liittyvän tiedon näkyväksi tekemistä, jota on haasteellista tai mahdotonta julkaista tavanomaisten tiedejulkaisukanavien kautta. Omassa tutkimuksessani olen lähestynyt tätä haasteellisuutta aistimuksellisen, kokemuksellisen ja toiminnallisen tiedon sanallistamisen käsitteellistämisen ja kontekstualisoinnin näkökulmasta. Tutkimukseni lähtökohtana oli, että toisinjulkaiseminen antaa museolle välineitä osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja tutkijoille se tarjoaa uusia väyliä tutkimuksen julkaisemiseen. Tutkimusta tehdessä oleellisimmalta alkoi kuitenkin näyttäytyä se, millaisia osallistumisen paikkoja kokeelliset kulttuurisen tiedon esitystavat tarjoavat museon kävijöille. Toisin sanoen, museossa ei vain esitetä tutkittua tietoa, vaan yhdessä museon kävijöiden kanssa, sitä voidaan tuottaa, muotoilla ja haastaakin. Museot voivat tarjota hiljaisen tiedon lisäksi hidasta tietoa.

Toisinjulkaiseminen museossa on enemmän kuin vain tiedeviestintää. Olen puhunut jopa elävän kulttuuriperinnön repatriaatiosta, siitä merkityksessä, että elävän perinnön yhteisöjen kulttuurista tietoa ei vain kerätä ja säilötä museoon, vaan se asetetaan saataville ja neuvoteltavaksi museon kävijöille. Tällaisessa prosessissa tutkijoiden, museotoimijoiden ja museon kävijöiden roolit menevät hedelmällisellä tavalla sekaisin. Esityksessäni tarkastelen tutkimusprojektini tuloksia ja päätelmiä yksityiskohtaisemmin ja niiden perusteluita avaten.

Tiia Kähärä

Helsingin yliopisto

Hämärän poetiikkaa ja aistimisen iloa – sekoittaminen affektiivisuuden ja järkikritiikin keinona Eeva-Liisa Mannerin 1950-luvun lyhytproosassa

Eeva-Liisa Mannerin novellikokoelma Kävelymusiikkia pienille virtahevosille (1957) sekoittaa fantasiaa, unia ja myyttejä, tieteiden ja uskontojen historiaa, totta ja kuvitelmaa. Teos käsittelee modernismille ominaisia kysymyksiä minän ja maailman

vuorovaikutteisesta ja dynaamisesta suhteesta sekä haastaa dualistisen ajattelun monia muotoja lähtien kartesiolaisesta mielen ja ruumiin erottelusta ja päätyen purkamaan laajasti erilaisia kulttuurissa vaikuttaneita dikotomioita, kuten subjekti-objekti, järki-tunne ja kulttuuri-luonto. Tarkastelen tässä esityksessä erilaisia sekoittamisen keinoja Mannerin poetiikalle keskeisenä piirteenä hyödyntäen erityisesti kognitiivisen poetiikan (esim. Tsur 2008), blending-teorian (esim. Turner ja Fauconnier 2002) ja uusmaterialismin näkökulmia (esim. Bennett 2004; Oulanne 2021). Keskityn mm. ihmisten, muunlajisten eläinten ja esineiden sekä elollisen ja elottoman sekoitukseen. Kun esimerkiksi esineet saavat teksteissä toimijuutta, aukeaa mahdollisuuksia laajentaa käsityksiä niin inhimillisen ja ei-inhimillisen kuin mielen ja materian suhteesta. Muita keskeisiä sekoittamisen muotoja teoksessa ovat aistisekoitukset, tiheä intertekstuaalisuus, paradoksit, tyylisekoitukset ja leikki monimerkityksisyydellä. Sekoittaminen vaikuttaa olennaisesti myös novellien tunnesävyyn. Yllättävyys ja tuttujen skeemojen rikkominen tuottavat niin hämmennystä, vierautta ja epätoden tuntua kuin myönteisiä ekstaasin, lumoutumisen ja ihmeen tunteita. Hämärän poetiikan keinot myös hidastavat ymmärtämistä ja merkitysten muodostumista, mikä ohjaa lukijan huomion nopean ja selkeimmän merkityksen taakse itse merkitsijään ja sen materiaaliseen affektiivisuuteen. Näin hämäryyden poetiikan keinot tarjoavat lukijalle mahdollisuuksia nauttia kielen aistillisuudesta älyllisen oivaltamisen ilon ohella.

Työryhmät// Working groups B

Perintö on pop

Yhteyshenkilö: Antti-Ville Villén, Taideyliopisto

Unescon maailmanperintösopimuksen (1972) ja aineettoman kulttuuriperinnön suojelusopimuksen (2003) jälkeen perinnöstä on tullut tärkeä osa luovia toimialoja sekä turismielinkeinoa. Suomellakin on kulttuuriperintöstrategiansa (2023), ja yksi tuoreen kulttuuripoliittisen selonteon (2024) avainsanoista on kulttuuriperintö. Museoviraston ylläpitämistä aineettoman kulttuuriperinnön luetteloista löytyy etupäässä kansanomaisia ilmaisumuotoja ja ilmiöitä, mutta myös sellaisia tuoreempia perintöjä kuin demoskene, Jukolan viesti ja metallimusiikki. Unescon listoja puolestaan hallitsee määrällisesti Kiina, ja kulttuuriperintö voidaankin valjastaa yhtä lailla kulttuurisen moninaisuuden kuin totalitarismin tarpeisiin. Kulttuuriperinnön suosio nostaa esiin kysymyksiä paitsi perinnön politisoitumisesta, myös siitä itsessään luovana alana sekä sen suhteesta niin kutsuttuun populaarikulttuuriin. Millaisesta populaarikulttuurista voi tulla perintöä ja miten perintö tuottaa populaarikulttuuria? Kutsumme työryhmään näihin ja muihin perintöä, politiikkaa ja populaaria sekoittaviin kysymyksiin takertuvia esitelmiä. Työryhmän vetäjinä ovat Giacomo Bottà ja Antti-Ville Villén.

Dalva Lamminmäki & Charlotte Doesburg
University of Eastern Finland & University of Oxford

Hevi Sauna – Raskasta perintöä

Suomen suuret lahjat maailmalle ovat sauna ja metalli musiikki. Suomessa on enemmän

saunoja ja metallimusiikki yhtyeitä asukasta kohti kuin missään muualla maailmassa. Suomalainen saunakulttuuri listattiin Unescon aineettoman kulttuuriperinnön listalle 17.12.2020. Suomalainen metallimusiikki on nostettu HYRMY ry:n toimesta elävän perinnön listaan, ehdokkaaksi aineettoman kulttuuriperinnön listalle. Mutta mitä tapahtuu kuin sauna ja metallimusiikki kohtaavat? Millaista tarinaa metalli yhtyeet kertovat suomalaisesta saunasta? Tässä esityksessä tarkastelemme näiden kahden perinnön liittoa. Ytimessä on toteamuksemme siitä, että molemmat perinnöt ovat mielentiloja ja paranemisen paikkoja. Suomalaisen metallimusiikin saunakappaleet voidaan luokitella erilaisiin teemoihin. Isänmaalliset kappaleet tuovat esiin käsityksen, että Suomi ja sauna liittyvät oleellisesti yhteen. Saunakulttuurin pimeä puoli on korostunut metallimusiikissa, ja erilaiset kappaleet kertovat siitä, että sauna voi olla kummallinen ja pelottava paikka, missä kuolema odottaa. Metallimusiikissa saunominen on myös yhdistetty menneisyyteen, perinteinen savusauna ja löyly ovat keskeisiä. Ennen kaikkea, haluamme tässä esityksessä hahmottaa millaista saunakulttuuria metallimusiikki tuottaa ja mitä se kertoo Suomesta ja suomalaisesta kulttuurista. Tutkimuksemme teoreettinen viitekehys on kulttuurintutkimuksellinen, käytämme populaarikulttuurin- sekä kulttuuriperinnöntutkimuksen teorioita sekä käsitteitä. Tässä esityksessä analysoimme lauluja, joissa sauna esiintyy ja kysymme mitä saunominen merkitsee ja kuvaa sanoituksissa sekä kuvallisessa representaatioissa.

Paavo Jordman

Turun yliopisto

Rytmi, skaala ja sikermä: musiikin metaforat tapana hahmottaa perintöprosessien sekaisuutta

Todellisuus on monimutkainen ja sekainen. Myös kulttuuriperinnössä yhteenkietoutuvat niin kulttuuriperintöalan instituutiot kuin populaari, arkinen ja kansanomaisen kulttuuri. Millainen siis on perinnön ja populaarin suhde? Entä millaisten käsitteiden avulla perinnön ja populaarin sekaisuutta voisi paremmin ymmärtää? Olen Turun yliopiston etnologian maisteriopiskelija. Esitelmän aihe soveltaa pro graduani, jossa tutkin maailmanperintökohde Verlan paikallisyhteisön elävää perintöä. Hahmotan perinnön ajallisena prosessina, jossa perinteitä ylläpidetään, uusinnetaan ja muutetaan. Perintö ei siis ole staattista vaan luovaa ja dynaamista; se on kuin musiikkia. Esitelmä ehdottaa kolme musiikin metaforaa, joiden avulla perintöä, populaarikulttuuria ja niiden sekaisuutta voisi jäsentää: rytmin, skaalan ja sikermän. Aiheen käsittelytapa on visuaalinen ja hyödyntää monipuolisesti sekä etnografista että taideperustaista tietoa

Giacomo Bottà

University of Turku

Acid Heritage: The Politics of Electronic Music

Inspired by the theoretical work of Mark Fisher, this paper offers an alternative understanding of popular music heritage that challenges traditional notions of preservation and place-based narratives. The study employs qualitative content analysis of interviews with nightlife participants, organisers and DJs to examine their reflections on electronic music in Helsinki and its heritage. The analysis reveals that electronic music practices in Helsinki are dispersed throughout the city, with venues

and locations constantly evolving over time. The study highlights the fluidity of music's relation to space and the importance of finding new places that align with the aesthetic and atmosphere of the music. The concept of acid heritage disrupts the dominant discourse of authorized and material heritage, offering a subversive and non-authorized form of heritage that defies fixed spatial boundaries. Acid heritage is rooted in the ongoing practices and expressions of communities. It represents a form of cultural resistance against processes of exploitation. Acid heritage challenges conventional notions of place-dependency and offers a vision of cultural continuity and resistance. It calls for a reevaluation of heritage preservation practices, recognizing the intrinsic value of intangible forms and ensuring their continued celebration and safeguarding for future generations.

Kategoriat sekaisin

Yhteyshenkilö: Kaisa Ilmonen, Turun yliopisto

Intersektionaalisuus käsitetään nykytutkimuksessa joko kriittisenä teoriana tai kriittisenä toimintana: se tutkii moniperustaista syrjintää sisältäen myös aktivistisen ulottuvuuden kriittisenä toimintana (Patricia Hill Collins, *Intersectionality as Critical Social Theory*, 2019). Intersektionaalisuus on monen erilaisen valtajärjestelmän kohtaamisesta syntyvän eriarvoisuuden tutkimista. Samalla intersektionaalisuus on emansipatorinen tutkimussuuntaus, joka pyrkii sosiaalisen oikeudenmukaisuuden lisäämiseen ihmistä ympäröivää valtaa ymmärtämällä. Intersektionaalisuus tarkastelee, miten ihmisen elämää rajaavat ja mahdollistavat esimerkiksi rodun ja etnisyyden, iän, sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen, kulttuurisen sijainnin, uskonnon, terveydentilan ja neuromoninaisuuden kaltaiset tekijät. Intersektionaalinen näkökulma jäsentää sitä, miten inhimillistä elämää muokkaavat sosiaaliset ja rakenteelliset tekijät asettavat ihmisiä eriarvoiseen asemaan. Intersektionaaliset ydinajatuksukset ovat olleet osa mustan feministisen tutkimuksen ja aktivismin perinnettä jo pitkään ennen sen akateemista nimeämistä intersektionaalisuudeksi. Intersektionaalisuus on moniulotteinen tutkimusnäkökulma, jonka tarkoitus on asettaa tutkimuskysymykselle keskeisiä ilmiöitä suhteeseen muiden kulttuuristen ja sosiaalisten ilmiöiden kanssa. Valtajärjestelmiä tutkitaan intersektionaalisesti keskenään kytkeytyneinä ja toinen toisiaan rakentavina – ne ovat suhteessa toisiinsa. Intersektionaalisuus ei siis pohdi joko/tai kysymyksiä vaan sekä/että kysymyksiä. Kutsumme työryhmäämme esityksiä intersektionaalisuuden soveltamisesta erilaisiin tutkimusaiheisiin sekä aktivistiseen työhön. Työryhmämme ”sekaiset kategoriat” viittaavatkin niin moniperustaisen syrjinnän, tieteen/aktivismin kuin tieteenalojen välisiinkin kategorioihin. Työryhmä liittyy Koneen säätiön rahoittamaan hankkeeseen *Intersectional Reading, Social Justice, and Literary Activism* (INTERACT).

Heikki Heinonen

Aalto-yliopisto

Muuttuvat toimijuudet kuvataideluokassa

Kuvataidekasvatuksen alan väitöstutkimukseni kysyy: miten nuorille tärkeitä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kysymyksiä voidaan käsitellä kuvataiteen opetuksessa käyttämällä sosiaalisesti sitoutunutta taidetta (SST) työskentelyn tekniikkana, mikä on prosessin oppimispotentialiaali ja miten se voi vahvistaa

opiskelijoiden toimijuutta? Kerään tutkimusmateriaalin opettamallani lukion nykyaidekurssilla tutkija-opettajan roolissa. Tutkimukseni fokus on uudella tavalla roolituksessa ja sen mahdollisuuksissa: siinä, että opiskelijoista tulee sosiaalisesti sitoutuneiden teosten suunnittelijoita ja niihin muita osallistavia toimijoita. Koululuokan perustavanlaatuiset kategoriat menevät sekaisin: opettaja ei olekaan se, joka luokassa antaa ohjeita, vaan opiskelijat antavat niitä toisilleen – ja kenties jopa luokan ulkopuolisille ihmisille. Tutkimukseni nojaa kriittiseen pedagogiikkaan, mikä ei pyri neutraaliuteen, mahdollistaen opetustilanteen uudelleenajattelun ja kannanottamisen asioihin. Siinä roolit ja toimijuudet nähdään moninaisina ja muokkautuvina. Ne ovat läsnä sellaisina myös tutkimuksessani: kun opiskelijat alkavat tehdä SST:tta, he saavat paitsi luovaa toimijuutta myös vastuuta teoksiinsa osallistuvista ihmisistä. Opiskelijat ovat niin ikään aktiivisessa roolissa tutkimuksen osallistavana toimintatutkimuksena tapahtuvassa aineistonkeruussa. Tässäkin siis kategoriat – tutkittava ja tutkija – menevät sekaisin

Elina Vaahensalo

Tampereen yliopisto

Kategoriat sekaisin vs. kategoriat jumissa: toiseuden lujittaminen ja kyseenalaistaminen suomalaisnuorten TikTok-sisällöissä

TikTok on nuorille keskeinen itseilmaisun, vertaissuhteiden rakentamisen ja tiedonhaun väline (ks. esim. Björkstén 2025; DNA 2024; Statista 2022). TikTok ei ole yksinomaan nuorten tila, mutta sen asemaa digitaalisessa kulttuurissa määrittää eritoten nuorten läsnäolo; Vaikka monet aikuiset ja organisaatiot julkaisevat sisältöä alustalla, hahmottuu se tilana, jossa varsinkin nuoret hallitsevat sen kielelliset, kulttuuriset ja tekniset erityisyydet. Siksi TikTok on luonteva ja toisaalta myös tärkeä työväline sen tarkasteluun, miten nuoret sanoittavat ympäröivää maailmaa sekä erilaisia ihmisryhmiä. Esitykseni lähestyy TikTokia tilana, jossa risteävien identiteettikategorioiden – kuten sukupuolen, etnisyyden, seksuaalisen suuntautumisen, luokan ja vammaisuuden – rajoja kyseenalaistetaan sekä lujitetaan niin varsinaisissa TikTok-videoissa, aihetunnisteissa kuin myös kommentteissa. Etnografista otetta soveltavassa tutkimuksessa tarkastelen, miten nuoret ilmaisevat ja kohtaavat toiseutta TikTok-sisällöissä ja millaisia intersektionaalisia jännitteitä näihin ilmaisuihin liittyy. Tutkimalla tätä prosessia saadaan arvokasta tietoa siitä, miten nuoret omaehtoisesti ilmaisevat käsityksiään toisista ja erilaisuudesta. Alustavien tulosten mukaan nuoret määrittävät TikTok-ilmaisussaan erilaisia identiteettikategorioita niin eksplisiittisesti kuin myös implisiittisesti; Viittaukset seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin voivat kohdata avoimen vihamielistä ja esimerkiksi vammaisuuteen viittaavaa epäinhimillistä vastustusta. Opiskeluihin ja erityisesti toisen asteen opintoihin sekä menestykseen liittyvissä sisällöissä voi puolestaan tunnistaa implisiittisiä ja hienovaraisia viittauksia luokkaan ja sosio-ekonomiseen asemaan. Kärkkään tuomitsemisen lisäksi sisällöissä toiseuteen ja sen rajoihin liittyy myös uteliaisuutta, joka näkyy provokatiivisuutena ja affektiivisuudella leikittelyinä.

Björkstén, Tuomo: Tiktok on nuorten tärkein uutismedia, muut jäävät kauas taakse, paljastaa tutkimus, Yle.fi, 27.1.2025. <https://yle.fi/a/74-20139349>

DNA, Digitaalinen elämä 2024 -research,

<https://corporate.dna.fi/digitaalinen-el%C3%A4m%C3%A4-2024>.

Taina Myöhänen & Suvi Kiviniemi Tampereen yliopisto & Metropolia **Sukupuolet sekaisin**

Sukupuolten kirjo on länsimaisessa kulttuurissa kasvanut voimakkaasti 2000-luvun edetessä. Muuttuvat sukupuolimääritelmät ovat aiheuttaneet hämmennystä erityisesti vanhemmille sukupolville, jotka ovat varttuneet ja eläneet suuren osan elämästään kahteen sukupuoleen perustuvassa kulttuurissa. Hämmennys purkautuu usein vastustuksena ja sukupuolen moninaisuuden kieltämisenä, joka helposti johtaa ristiriitoihin nuorempien sukupolvien kanssa, mutta hämmennys voi johtaa myös oman sukupuoli-identiteetin uudelleenarviointiin. Siinä missä nuoremmille sukupuolen kyseenalaistaminen voi olla osa normaalia kehittymistä ja kasvua, vanhemmat sukupolvet joutuvat sukupuoltaan uudelleenarvioidessa ottamaan huomioon jo eletyn elämän, siihen liittyvän sukupuolittamisen ja oman elämäntilanteensa. Oman sukupuolen uudelleenpohtiminen ei ole helppo prosessi, vaan vaatii paljon aikaa, omien arvojen ja asenteiden arviointia, uusien käsitteiden ja ajatusmallien omaksumista sekä tietynlaisen keskeneräisyyden ja epämääräisyyden hyväksymistä. Oman haasteensa uudelleenidentifioitumiseen tuovat terminologia ja määrittelyt, jotka saattavat näyttäytyä ristiriitaisina, sekavina ja toisinaan myös ulossulkevinä. Esitys pohjautuu vuosina 2024-2025 toteutettuun duoetnografiseen tutkimukseen. Duoetnografiassa tutkijat ovat samaan aikaan osallistujia, hyödyntäen omaa elämäkokemustaan tutkittavan ilmiön kartoittamiseen. Tutkimuksen toteuttajat Myöhänen ja Kiviniemi tulevat erilaisista elämäntilanteesta ja akateemisesta taustoista, joiden huomioon ottaminen oli olennainen osa tutkimuksen toteutusta, mutta joiden sekoittuminen rikastutti sekä aineistoa että analyysiä. Esitys tulee keskittymään sukupolvieroihin sukupuolen moninaisuuden käsittelyssä, mutta haluamme lyhyesti esitellä myös käytettyä tutkimusmetodologiaa.

Medioitunut aistiminen 1

Yhteyshenkilö: Heikki Uimonen, Itä-Suomen yliopisto

Aistit rakentavat ympäristön ja ympäristöt ohjaavat tapaamme aistia. Aistit sekoittuvat toisiinsa, toimivat yhdessä ja erikseen, antavat havaittajalle moniaistista tai yksittäisen aistin välittämää tietoa. Mediavälitteiset aistimukset, erityisesti ääni ja kuva, muokkaavat ympäristösuhdettamme siinä missä sään tai lämpötilan vaihtelut, jotka nekin välittyvät meille tiedoksi luonnollisten aistiemme ohella myös älypuhelimien ruudulta. Välittömien tai välitettyjen havaintojen ohella aistiympäristö rakentuu siihen liitetystä kulttuurisista merkityksistä ja käytänteistä. Paikat, havainnot ja aistimisen kohteet tuotetaan vuorovaikutteisessa suhteessa toisiinsa, niiden ”yhteismuotoutumisissa”. Aistimuksia välittävät, muokkaavat, vaimentavat ja laajentavat moninaiset arkiset teknologiat silmä- ja älylaseista sosiaalisen median virtoihin, vastamelukuulokkeisiin ja juoksulenkkareihin. Eri tavat ja kyvyt havaita sekä toisaalta muistot, tarinat, käsitteet, kieli ja representaatiot myös muuttuvat vuosien varrella niin subjektien kuin yhteisöjenkin kohdalla. Kulttuurintutkimuksen kentällä materiaallinen ja sensorinen käänne ovat haastaneet pohtimaan aistimisen välittyneisyyttä ja rakentuneisuutta monitieteisesti ja moninaisesti sekoittunein

menetelmin. Kutsumme työryhmään esityksiä, joissa tarkastellaan aistiympäristöjä ja muuttuvia tai sitkaita aistimisen tapoja monenlaisista lähtökohdista: teoreettisesti, empiirisesti, metodologisesti ja/tai tutkimuseettisesti. Työryhmässä pyritään luomaan tutkimuksellisia polkuja esimerkiksi seuraavanlaisiin kysymyksiin: Millä keinoin muuttuvaa aistiympäristöä on mahdollista tutkia? Millaisia aistiympäristöjä eri mediumit tuottavat yksin ja yhdessä? Millaiseksi jokapäiväinen medioitunut todellisuus muotoutuu osana ”luonnollista” aistiympäristöä? Työryhmän koollekutsujina ovat Heikki Uimonen ja Juhana Venäläinen.

Emmi Kairenius

Lapin yliopisto

Terveisiä Lordin aukiolta: julkinen webkamerakuva ruumiillis-digitaalisena aistiympäristönä

Esityksessäni tarkastelen samanaikaisesti aistittua ruumiillista ja digitaalisesti välittyvää kokemusta paikasta. Tarkasteluni kohteena on Rovaniemen kaupungin julkisen webkameran välittämä aistikokemus kaupungista, sekä se, millainen aistiympäristö muodostuu digitaalista kuvaa ja ruumiillisesti aistittua paikkakokemusta yhdistäen. Esitelmäni pohjaa taiteelliseen väitöskirjatutkimukseeni, jonka menetelmänä toimii pohjoiseen kaupunkiympäristöön sijoittuva leikkisä ruumiillinen toiminta. Sovellan tutkimuksessani J.J. Gibsonin tarjouman teoriaa, jonka keskiössä on ympäristössä kohdatut toimintaan ohjaavat havainnot. Yksi lähestymistavoistani leikkisään toimintaan on toisteinen performatiivinen esiintyminen Rovaniemen kaupungin webkamerassa. Tässä taiteellisessa projektissa Lordin aukiota kuvaamaan asetettu kamera luo tarjouman esiintymiselle ja kaupunkitilan tarkastelulle. Kuvaustilanteessa seison webkameran rajaamassa maisemassa, samalla seuraten päivittyvää kuvaa älypuhelimeni näytöltä. Aistikokemukseni rakentuu medioituneen ja ruumiillisesti eletyn risteyskohdassa, jossa perspektiivit ja aistihavainnot, sekä kuvaajan ja kuvattavan roolit sekoittuvat. Samalla ruumiillinen kokemus paikasta riitautuu kameran rajaaman näkymän kanssa muodostaen samanaikaisesti laajennetun ja kavennetun kuvan todellisuudesta. Yhden vuoden aikana (2024–2025) taltioitu sarja kuvakaappauksia kattaa 50 kuvaa, joissa arktinen pääkaupunki käy läpi suuria ympäristömuutoksia. Arktiselle alueelle suuntautuva laajamittainen turismi ja sen vaikutukset paikalliseen elinympäristöön ovat parhaillaan puhutuimpia aiheita paikallisessa ja valtakunnallisessa mediassa. Esityksessäni tarkastelen webkameravälitteistä aistikokemusta muuttuvasta Rovaniemen kaupunkitilasta, ja pohdin sen suhdetta ruumiilliseen arkikokemukseen.

Niina Uusitalo

Tampereen yliopisto

Valokuvien välittämä styroksijäte

Valokuva voi välittää haitallisia ympäristönmuutoksia tallentamalla aistihavaintoja jätteestä ja sen materiaalisista vaikutuksista. Tässä esityksessä tarkastelen, miten valokuva voi välittää sekä styroksin materiaalisia ominaisuuksia että sen monimutkaisia suhteita jätteenä. Virallisesti vaahdotettuna polystyreeninä (EPS) tunnettu styroksoi vierailee usein lyhyen aikaa kuluttajien elämässä pakkausmateriaaleina ennen kuin se muuttuu jätteeksi. Hyödynnän Timothy Mortonin

(2013) hyperobjektin käsitettä, jonka mukaan styroksi on kaikenkattava ilmiökokonaisuus, joka ylittää tilalliset ja ajalliset rajat. Mortonin teoria korostaa, että hyperobjektit muodostuvat vuorovaikutuksessa muiden toimijoiden kanssa ("interobjektiivisuus") ja takertuvat niihin sekä fyysisesti että käsitteellisesti ("viheliäisyys"). Näitä ajatuksia voi hyödyntää tarkasteltaessa sitä, miten styroksi jätteenä rakentuu suhteisena. Haasteena on, että kaikenkattavuudestaan huolimatta hyperobjekteja on vaikeaa aistia kokonaisvaltaisesti ja siten ne ilmenevät tietoisuudessamme etäisesti ja hajanaisesti. Lähestyn tätä hajanaisuutta tutkimalla verkosta löytyvää Flickrin kuva-aineistoa styroksijätteestä. Amennan aistien tutkimuksesta, uusmaterialismista ja visuaalisuuden tutkimuksesta tunnistaakseni, miten valokuvat välittävät styroksin materiaalisuutta ja suhteisuutta jätteenä. Pohdin myös, miten tuntoaistiin kytkeytyvät lähestymistavat voivat laajentaa aistihavaintoja styroksista. Esittelen lopuksi audiovisuaalisen styroksiarkiston, jonka tarkoituksena on edistää styroksin aistitun materiaalisuuden tunnistamista.

Kaj Ahlsved

University of Eastern Finland

Ecocritical listening to village soundscapes

This presentation discusses how climate change manifests in village soundscapes by analyzing disappearing and emerging new sounds and sustainability-related discourses related to the so-called green transition. Drawing on the concept of climate change as a hyperobject (Morton 2013) - a phenomenon too big, too distant or too slow to be fully perceived - this research explores how individuals experience environmental change through sonic environments at a local level. Applying ecocritical listening and acoustemology (Feld 1996), the study examines sound as a medium for understanding environmental crises. Key questions that are addressed is for example: how has climate change altered village soundscapes? What disappearing or contemporary sounds and meanings are identified by villagers? These questions will be discussed with sound related fieldwork material collected in the ongoing project "SOMEKO - Sonic Mediations and Ecocritical Listening", a longitudinal research project investigating auditory culture experienced and articulated in six European villages.

Kirsi Laurén

Oulun yliopisto

Aistien ja tunteiden välittämä luonto mediassa

Tutkimukseni kohteena on Suomen Lappiin sijoittuvan Sodankylän suojeltua Viiankiaapaa koskeva digitaalinen mediauutisointi ja -kirjoittelu Lapin Kansassa, Helsingin Sanomissa ja YLE:n verkkosivuilla vuosina 2016–2021. Viiankiaavan suoalue on ollut esillä mediassa erityisesti, koska sen alle osittain ulottuvalle alueelle on suunniteltu kaivostoimintaa jo vuodesta 2011 lähtien. Mahdollisen kaivostoiminnan myötä herkän suoluonnon nähdään olevan uhattuna. Aluetta koskevan uutisoinnin ja mediakirjoittelun taustalla on usein ympäristöhuoli. Ympäristöhuolen taustalla on tyypillisesti tunne ja käsitys, että toiset ihmiset näkevät luontoa uhkaavan vaaran, mutta toiset eivät. Huoli voi toimia pontimina mediauutisoinnille ja -kirjoittelulle. Mediassa luonnosta pyritäänkin paitsi välittämään tietoa myös avaamaan silmiä ja ymmärrystä erilaisista luonnonkäytön muodoista ja niiden seurauksista. Tarkastelen Viiankiaapaa

koskevaa mediauutisointia ja -kirjoittelua kysymällä: Millaisena suojeltu ja uhattu luonto ilmenee mediassa ympäristöhuolen, tunteiden ja aistituntemusten välittämänä? Aineiston analyysissä hyödynnän pääasiassa aistianthropologian ja ympäristöestetiikan teoreettista käsitteistöä.

Taiteen ja kulttuurituotteiden sekoittuvat muodot ja mediaalisuudet 2

Yhteyshenkilö: Laura Piippo, Tampereen yliopisto

Minna Kääriäinen
Itä-Suomen yliopisto
AVANTGARDEKOMPASSI

Väitöstutkimuksessani Rajattomien ulottuvuuksien kudelmät. Taiteen, tieteen ja teknologian utooppiset suhteet avantgarden eetosta sisältävässä suomalaisessa nykykirjallisuudessa, kartoitan vuosina 2017–2024 julkaistun kokeellisen suomalaisen kirjallisuuden yhteiskunnallisuutta. Kerään teosanalyysien ja tekijähaastattelujen avulla tietoa nykykirjallisuuden vaikuttamisen tavoista ja tavoitteista. Yhteiskunnallisuuden kartoituksella tähtään ennemmin kirjallisuuden tiede ja teknologia suhteiden analysoimiseen, kuin erityisten poliittisten kytkösten paljastamiseen. Metodologiani rakentuu Fredric Jamesonin käsitteen kognitiivinen kartoitus varaan. Väitöskirjassani kognitiivinen kartoittaminen tarkoittaa holistista pyrkimystä asemoida taiteen merkitykset maailmaa koskevan tiedon polyfoniaan. Toisin kuin Jameson, en yhdistä kartoitusprojektiani marxilaiseen tietoteoriaan vaan risteävien uskomuspolkujen purkamiseen ja rekonstruointiin. Nämä asetelmat abstrahoituvat kohdatessa erilaisin tavoin asemoituneita taidetoimijoita. Tarkastelen taideteosten rakentamaa tietoa maailmasta soveltamalla vertailevan kausaalikartoituksen ja verkostanalyysin menetelmiä. Syksyn 2024 ja kevään 2025 aikana haastattelen yhteensä 10–15 suomalaista kokeellisuutta ja yhteiskunnallisuutta eri suhteissa sisältävää kirjallisuutta julkaissutta kirjailijaa. Haastatteluissa tehdään kirjoittamisen tapoja ja tavoitteita kuvaavia kausaalikarttoja. Analysoin kirjailijoiden tekemiä karttoja aineistojoukkona yhdessä karttojen kanssa, joita olen lukijana ja tutkijana tehnyt heidän teoksistaan. Kaikki kartat analysoidaan ryhmänä CmapTools- ja Gephi-kartoitusohjelmilla. Esitelmässäni erittelen havaintoja siitä, miten suomalainen nykykirjallisuus heijastaa avantgarden eetosta. Millainen kuva-abstraktio nykykirjallisuuden sosiopoliittisista asemista syntyy, kun uudistusmielisten teosten, tekijöiden ja lukijan toimintaa vertaillaan kausaalikartoituksen ja verkostanalyysin menetelmin? Millaisiin suuntiin kirjallisuus kuljettaa avaruudellisessa tilassa vaeltajaa? Onko avantgardekompassi sekaisin nykytilassa liikuttaessa vai voisiko verkostanalytiikka ohjata monimuotoisten kirjallisten virtausten tulevaisuusnäkemien aistimista?

Juha-Pekka Kilpiö
Jyväskylän yliopisto
Kritiikki ja muita kertomuksia

Kritiikki ajatellaan tavallisesti siinä määrin omaksi tekstilajikseen, että se poikkeaa esimerkiksi kohteistaan eli taideteoksista. Tämän sinetöi viimeistään se, että kritiikki kuuluu journalismin piiriin, mikä erottaa sen fiktiosta. Siitä huolimatta kritiikissä ja kaunokirjallisuudessa on paljon samaa: molemmat on tehty kielestä, ja niillä on käytössään runsaasti yhteisiä muotoja ja keinoja. Asetelmaan tulee vielä oma

kierteensä, jos kritiikki lähestyy kaunokirjallisuutta mutta sen kohde on jotain muuta, esimerkiksi kuvataidetta. Mitä tapahtuu, kun kritiikki pyrkii tieteen tahtoon hämärtämään eroa kohteeseensa ja sekoittamaan kategorioita? Käsittelen esitelmässäni yhdysvaltalaisen Lynne Tillmanin Madame Realism -sarjan omalatuista, novellin kaltaisia tekstejä. Tillman on luonut Madame Realism -nimisen henkilöhaamon ja kertoo tuon haamon näyttelyvierailuista, taidekokemuksista ja laajemmin suhteesta kulttuuriin. Tekstejä on julkaistu muun muassa Art in Americassa 1980–90-luvuilla, ja ne on koottu kirjaan The Complete Madame Realism and Other Stories (2016). Tillmanin teksteissä muodot ja vakiintuneet käytännöt sekoittuvat monin tavoin. Kriittinen etäisyys ei välttämättä pidä, ja kuitenkin projekti vetoaa myös jonkinlaiseen realismiin. Analysoin tekstejä narratologian keinoin mutta intermediaalisesti terästettynä.

Kalle Lampela

Lapin yliopisto

Taiteellisten ja ei-taiteellisten kontekstien sekoittuminen arktisessa pääkaupungissa – Kolme tapausta

Esittelen alustuksessani taiteellisten ja ei-taiteellisten kontekstien sekoittumisia kolmella Rovaniemen julkisella paikalla. Esitän virallisia ja kävelijän näkökulmasta otettuja valokuvia havainnollistaakseni paikkojen erilaisia käyttötapoja ja konteksteja. Jokaisella kohteella on oma problematiikkansa. Taiteelliset ja ei-taiteelliset kontekstit sekoittuvat jokaisessa tapauksessa omalla laillaan. Avaan niitä alustuksessani yksitellen. Esimerkiksi Kari Huhtamon Lapin jälleenrakentamisen muistomerkki (tapaus 1) vaatii etäisyyttä ja kontemplatiivista vastaanottotapaa, kuten oletusarvoisesti konstruktivistiset teokset tekevät. Nykyään paikalla on kuitenkin hahmotettavissa useita taiteellisia ja liikunnallisia konteksteja. Muistomerkkipaikan seinäkkeet ovat toimineet alustana graffitimaalareille. Veistoksen jalusta houkuttaa parkouraamaan ja tempuillemaan skeittilaudalla, terästangot kiipeilemään. Kontemplatiivinen vastaanottotapa on koetuksella. Korundi eli Rovaniemen taidemuseo (tapaus 2) on rakennettu eri vaiheissa entisen postiautovarikon tiloihin. Idea oli arkkitehti Juhani Pallasmaan. Rakennus ei ollut alkujaan taidarakennus eikä paikalla ollut mitään taiteeseen viittaavaa. Muuttamalla paikan arkkitehtuuria ja tekemällä hallinnollispoliittisia päätöksiä ja ratkaisuja entinen ei-taiteellinen rakennus muutettiin taidarakennukseksi. Lordin aukio (tapaus 3) oli ennen Sampoaukio. Rovaniemen keskustassa sijaitsevalle tontille rakennettiin 1990-alussa Pohjois-Suomen ensimmäinen kauppakeskus, joka nimettiin Sampokeskukseksi. Sampo on suomalaisessa mytologiassa sepän takoma taikakalu, joka tuottaa rikkauksia. Kun Lordi voitti euroviisut vuonna 2006, Rovaniemen kaupunki päätti nimetä aukion uudelleen Lordin aukioksi. Tapaus viestii nimeämisen voimasta. Nimeämällä aukio uudelleen sen merkitys muutettiin suomalaismytologisesta hirviöromanttiseksi populaarikulttuuriksi.

Anna Hakula

Tampereen yliopisto

Arkkitehtuurin ja musiikin sekoittunut taidekokemus konsertissa Berlin Philharmonissa

Konserttitilanteessa ei voi erottaa arkkitehtuuri- ja musiikkikokemusta toisistaan.

Arkkitehtuuri luo kehykset toiminnalle, akustiikka värittää musiikin tilakokemuksen ja samaan aikaan musiikki voi viedä meidät muihin tiloihin – oman mielikuvituksemme sisään. Tutkin sekoittunutta taidekokemusta aineistolähtöisesti moniaistisin metodein: äänittäen, valokuvaten, piirtäen, kenttäpäiväkirjojen avulla ja arkistolähteitä hyödyntäen. Analyysissä tärkeäksi ovat nousseet juurikin linkit, yhteydet erilaisten merkitysten välillä, ei niinkään kokemuksen pilkkominen yksittäisiksi fragmenteiksi. Konserttisali rakennustyyppinä ja järjestelmänä on muokannut länsimaista taidemusiikkia tiettyyn suuntaan: yleistäen sinfonioita ja konserttoja arvostetuimmiksi musiikkityypeiksi ja marginalisoiden pienemmät ja erikoisemmat kokoonpanot ja -muodot. Teosten kestot ovat käytännössä paisuneet taloudellisista syistä, ei niinkään taiteellisista. Toisaalta konserttikulttuuri ja taidemusiikki on niin erityistä, että se tarvitsee ympärilleen juuri tietyn tyyppisiä saleja, eli myös musiikki ja sen yleisö ovat vaatineet moderneja konserttisaleja. Musiikki täytyy voida eristää äänellisesti ulkomaailmasta, akustiikan on toimittava juuri näiden instrumenttien kanssa, ihmisten tulee nähdä soittajat jne. Työstän parhaillaan väitöskirjaa konsertin arkkitehtuurikokemuksesta, jonka aineiston olen kerännyt kahdessa osassa vuosina 2023 ja 2024. Pyrkimykseni on kuvata moniaistista ja monitaiteista kokemusta ja osallistua keskusteluun, millaisin metodein tämä ylipäänsä on mahdollista.

Työpaja: Kehomielikuvia – Omakuvat itseymmärryksen välineenä

Yhteyshenkilöt: Mari Lehto, Turun yliopisto & Kaisu Hynnä-Granberg, Turun yliopisto

Tutkitko mielenterveyteen, identiteettiin tai kehollisuuteen liittyviä kysymyksiä? Oletko kiinnostunut monitieteellisistä, poikkitaiteellisista tutkimusmenetelmistä? Tervetuloa mukaan selfie-työpajaan, jossa kehitämme omakuvaamista ja etnografisia menetelmiä yhdistävää työpajamallia mielen hyvinvoinnin ja identiteettien risteymien omaehtoiseen tarkasteluun. Työpajassa pohdimme konferenssin teeman mukaisesti sekaisin olemista maailmassa olemisen ehtona: mielenterveyden ja identiteettien liikkuvia rajoja, niihin liittyviä tunteita ja kulttuurisia kertomuksia sekä sanojen ja puheen rajoitteita. Keskiössä on selfie-menetelmä, joka toimii kehotietoisuutta lisäävänä, keho-mieli-dualismia purkavana työkaluna. Työpaja alkaa järjestäjien aihetta käsittelevillä lyhyillä alustuksilla, jonka jälkeen osallistujat pääsevät kokeilemaan ohjattua selfie-harjoitusta. Harjoituksessa syntyneitä kuvia ei tarvitse jakaa järjestäjien tai muiden osallistujien kanssa, vaan tarkoituksena on keskittyä oman kokemuksen kuvaamiseen ja itsen tarkasteluun. Kuvanottoa seuraa ryhmäkeskustelu, jossa lähestymme mielen hyvinvointia kokonaisvaltaisena teemana. Työpaja tarjoaa ainutlaatuisen mahdollisuuden keskustella kokeellisten menetelmien mahdollisuuksista ja haasteista ja jakaa kokemuksia muiden tutkijoiden kanssa. Keskustelut etenevät osallistujien esittämien toiveiden ja reunaehtojujen mukaan. Pilottityöpajan keskusteluja hyödynnetään työpajamallin kehittämiseen. Vastaavanlaisia yhteiskehittämistyöpajoja järjestetään lisää eri kohderyhmien kanssa vuosina 2025–2027. Lopullisena tavoitteena on luoda malli tutkijoiden, yhteisöjen ja muiden kehollisuudesta ja identiteettien risteytymistä kiinnostuneiden käyttöön. Mallia voi käyttää paitsi tiedontuotannon välineenä myös mielen kokonaisvaltaista hyvinvointia lisäävänä työkaluna. Työpajan vetäjinä ovat Mari Lehto ja Kaisu Hynnä-Granberg. Ilmoittautuminen työpajan vetäjälle, abstraktia ei tarvita. Työpajaan mahtuu 10 osallistujaa.

Sekaisin sarjakuvassa ja sarjakuvasta / Mixes, mixtures and messiness in/of comics 1

Yhteyshenkilö: Leena Romu, Turun yliopisto

Sarjakuva on sekamuoto, hybridi. Se sekoittaa kuvaa ja sanaa ja luo siten intermediaalisia yhteyksiä muun muassa kuvataiteeseen, kirjallisuuteen ja elokuvaan. Myös erilaisten luovien tekniikoiden, tekstilajien ja julkaisumuotojen sekalaisuus ja sekoittuminen on sarjakuvalla ominaista. Lisäksi sarjakuva muovautuu ja sekoittuu adaptaatioissa, kun olemassa olevia tarinoita ja hahmoja tulkitaan uusissa konteksteissa tai sarjakuvia mukautetaan toisiin mediuimeihin. Sekaisuus ei luonnehdi ainoastaan sarjakuvan muotoa, sillä läpi historiansa sarjakuva on käsitellyt maailmassa olemisen sekamelskaa. Viime aikoina pinnalla ovat olleet esimerkiksi (mielen)terveyden, sodan ja kriisien, sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuden, siirtolaisuuden, kulttuurien ja kielten kirjon sekä inhimillisen ja ei-inhimillisen välisten suhteiden kysymykset. Muodon ja sisällön sekalaisuus heijastuu myös sarjakuvatutkimukseen.

Sarjakuvatutkimus on luonteeltaan moni- ja poikkitieteistä, ja sitä tehdään eri oppialoilla lukuisista teoreettisista ja metodologisista perinteistä ammentaen. Ei sovi myöskään unohtaa, että sarjakuva saattaa saada ihmiset sekaisin. Tästä todistavat niin sarjakuvaan aika ajoin kohdistunut huolipuhe ja sensuuri kuin sarjakuvan ympärille muodostuneet aktiiviset yhteisöt ja fanikulttuurit. Haemme työryhmään esityksiä, jotka käsittelevät tavalla tai toisella sarjakuvan sekaisuutta. Esitys voi liittyä esimerkiksi kuvan ja sanan vuorovaikutukseen, intermediaalisuuteen, sarjakuvan ja muiden taiteiden suhteisiin, lajeihin, julkaisumuotoihin, adaptaatioon, erilaisiin sekaisuuden ja moninaisuuden aihepiireihin, sarjakuvatutkimuksen monitieteisyyteen tai sarjakuvan vastaanottoon. Kutsumme työryhmään tutkijoita, taiteilijoita, taiteilija-tutkijoita ja kaikkia muita, jotka työskentelevät sarjakuvan parissa tai hyödyntävät sarjakuvaa osana toimintaansa.

//

Comics is a hybrid medium. It combines image and word, thus creating intermedial connections with visual arts, literature, film, etc. It is also characterised by the mixing and blending of different creative techniques, text types and publishing formats. In addition, comics is shaped through adaptations, where existing stories and characters are interpreted in new contexts or adapted to other media. Being mixed does not only characterise the comic form, as throughout its history comics have dealt with the messiness of the world. More recently, comics have tackled issues such as (mental) health, war and crisis, gender and sexual diversity, migration, cultural and linguistic diversity, and the relationship between the human and the non-human. This diversity of form and content is also reflected in comics studies. Multi-disciplinary and interdisciplinary in nature, comics studies draw on a wide range of theoretical and methodological traditions from different disciplines. It should not be forgotten that comics can also confuse and agitate people. This is evidenced both by the censorship that comics have been subjected to from time to time and by the active communities and fan cultures that have developed around comics. We are looking for submissions that deal in one way or another with the mixed nature of comics. They can be related to issues such as the interplay between image and word, intermediality, the relationship between comics and other arts, genres, forms of publication, adaptation, various themes of mixedness and multiplicity, the interdisciplinary nature of comics studies, or the reception of comics. We invite researchers, artists, artist-researchers and anyone else working with or using comics as part of their practice.

Reeta Kangas
Turun yliopisto

An Orthodox Superhero: Mixing American and Russian Cultural Traditions

In Russia, a wider comics culture started to develop only after the fall of the Soviet Union in the early 1990s, and especially with the growth of the Internet in the 21st century. These occurrences created a freer atmosphere for cultural production, better opportunities for sharing one's work as well as a wider distribution of foreign culture. The production of mass comics, however, started only in the early 2010s with the establishment of the publishing house Bubble. Their methods of production and style of comics were highly influenced by such North American publishers as Marvel and DC. One of Bubble's first comics was *Friar*, in which the first story arch *Sold relic* portrays the background of the main character Andrei Radov, aka *Friar*, whose destiny is to protect Russia against invading demonic and Earthly enemies. In this presentation, I examine how the development of the main character is heavily reliant on a mixture of North American superhero tradition and Russian cultural heritage. As a superhero *Inok* resembles a copy of the traditional American superhero, but simultaneously his appearance and actions clearly exhibit aspects of Russian cultural, religious, and political tradition.

Aura Nikkilä
Turun yliopisto

Migration-themed comics, intermediality, and empathy

In this presentation, contemporary migration-themed comics are analysed through the intersecting lenses of intermediality and empathy. It can be argued that the specific spatio-temporal structure of comics makes it an apt form of expression for representing migration which is both a geographical and a historical phenomenon. The focus in this presentation is on comics that were published in the 2010s, when there was a notable upsurge in different kinds of migration-themed comics in parallel with the increase of human mobility around the globe and, concurrently, media attention paid especially to people crossing borders in search of a better life. In a broad sense, comics, just like all media, is intermedial per se (see Elleström 2021, 4), and specifically by virtue of its quintessential combination of words and images (Stein 2015, 421). Having said that, my interest lies in the intermediality of comics in a narrower sense: I discuss how other media, especially photographs, are referenced and represented in migration-themed comics, and how these intermedial elements take part in creating an empathetic encounter between the comics and their readers.

Susi Nousiainen
Lapin yliopisto

Imagining Beyond the Apocalypse(s): Boundaries of Alternative Organization on the Disney+ series *Loki*

In an era of planetary and even apocalyptic crises, imagining alternative forms of organization becomes more important than ever. Speculative fiction is a powerful tool

for envisioning different futures, reflecting both from and towards real societies. In dialogue with Cultural Studies and Organization Studies, I analyze the possibilities and boundaries of imagining structural change in the Disney+ TV series *Loki* (2021-2023), based on the comic characters of the Marvel Universe. I explore what kinds of alternative ways of organizing societal structures are envisioned in the fiction based on an apocalyptic trickster character – and which structures remain untouched. The apocalyptic trickster’s role is to catalyze structural change that leads to a fresh beginning, although this sometimes must occur through an apocalypse. Operating in the speculative genre and a storyline with endless variations of worlds, the series silently highlights the structures that are not questioned, such as heteronormative hierarchies and the colonialist mindset that seeks to oppress, thereby excluding the possibility of imagining peaceful coexistence.

Kirsi Günther & Outi Oja

Turun yliopisto & Tukholman yliopisto

Sarjakuva ikäihmisten palvelujen apuvälineenä: ateriapalvelu-sarjakuvan retoriset ja kerronnalliset keinot

Esityksessä tarkastelemme ikäihmisten ateriapalvelua kuvaavan sarjakuvan retorisia ja kerronnallisia keinoja. Tutkimuskohteena on pragmaattinen, tietoa välittävä ja ohjaava Ateriapalvelu-sarjakuva, joka on kehitetty monitieteisessä tutkimushankkeessa tukemaan ikäihmisten tiedonsaantia heidän käyttämästään institutionaalisesta palvelusta. Lähestymistapamme pohjautuu retoriseen kertomustutkimukseen, jonka avulla erittelemme, miten sarjakuva toimii multimodaalisesti, visuaalisesti ja verbaalisesti. Pragmaattinen sarjakuva on monipuolinen työkalu, jota voidaan käyttää institutionaalisessa vuorovaikutuksessa esimerkiksi silloin, kun hyvinvointialue haluaa informoida kansalaisia kuvan ja sanan keinoin niistä palveluista, joihin he ovat oikeutettuja. Se yhdistää informatiivisen ja operatiivisen tekstityypin piirteitä sekä ohjaavan tekstin ominaisuuksia, mutta ylittää nämä määritelmät toimiessaan vuorovaikutuksen välineenä. Sarjakuvan visualisoinnit tukevat vanhusten kognitiivista toimintaa, helpottavat tiedon omaksumista ja edistävät palvelujen saavutettavuutta. Tutkimuksemme nostaa esiin sarjakuvan potentiaalin: miten sarjakuvaa voitaisiin käyttää viestinnän apuvälineenä, kun kommunikoidaan erityisryhmille heidän käyttämistään palveluista? Samalla valotamme sarjakuvakerronnan monialaisuutta sekä kuvan ja sanan vuorovaikutuksen mahdollisuuksia pragmaattisissa konteksteissa. Esitys tarjoaa näkökulmia siihen, miten sarjakuvaa voitaisiin käyttää viestinnän apuvälineenä silloin, kun institutionaalinen taho haluaa informoida kansalaisia palveluista, joihin he ovat oikeutettuja.

Talouden kulttuurit 1

Yhteyshenkilö: Ella Lillqvist, Vaasan yliopisto/Itä-Suomen yliopisto

Kun suomalaisessa mediassa ja politiikassa puhutaan taloudesta, taloustieteen perinteinen käsitys rationaalisista, omaa taloudellista etuaan maksimoivista toimijoista tuntuu edelleen vallitsevan. Talous, erityisesti tällaisesta yksinkertaistetusta ja monin tavoin ongelmallisesta näkökulmasta nähtynä, on kulttuurissamme saanut hyvin keskeisen aseman: talous sekoittuu mitä moninaisemmille elämän alueille ja ne aletaan nähdä sen tarjoaman linssin kautta. Talouden kulttuurit ovat myös jatkuvassa

liikkeessä; esimerkiksi velasta on viime vuosikymmeninä tullut yhä tärkeämpi kulutusyhteiskuntaa ylläpitävä voima. Onkin tärkeää lähestyä aihetta kriittisesti ja monipuolisesti. Mielestämme aiheen pariin tarvitaan erityisesti tutkijoita, jotka tunnistavat, että talous on kulttuuria ja siihen liittyy monenlaisia ihmisten vuorovaikutuksessa rakentuvia normeja, arvoja ja tunteita. Tämän työryhmän tavoitteena on koota yhteen taloutta kulttuurisesta näkökulmasta analysoivia tutkijoita. Toivomme työryhmään esityksiä esimerkiksi seuraavista aihepiireistä: säästäminen, sijoittaminen, luotto/velka, rahankäyttö, tienaaminen, köyhyys, rikkaus/varakkuus tai vaurastuminen. Esitykset voivat edustaa eri aloja (sosiologia, antropologia, historia, viestintä, kauppatieteet yms.) ja näkökulmia, kunhan niissä on kulttuurintutkimuksellinen ote laajasti ymmärrettynä. Aineistoina voi olla haastatteluja, dokumentteja, havainnointia, mediatekstejä, kaunokirjallisuutta, elokuvia yms. Esityksissä voi tarkastella esimerkiksi talouteen liittyviä diskursseja, narratiiveja, ideologioita, valtaa, identiteettejä, moraalikäsitteitä tai affekteja.

Laura Tarkiainen

Tampereen yliopisto

Suomalaisten suur- ja testamenttilahjoittajien puhe rahasta ja rahan lahjoittamisesta

Suomalaiset yksityishenkilöt lahjoittavat rahaa lukuisille yleishyödylliselle yhteisöille tukeakseen rekisteröityjen yhdistysten tai säätiöiden toimintaa. Tuloverolain (1535/1992, 22 §) mukaan yhteisö on yleishyödyllinen, jos sillä ei tuoteta taloudellista etua ja se toimii yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkisessä, siveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä. Suomessa yleishyödylliseen tarkoitukseen tehdyt yksityiset lahjoitukset ovat verovapaita määrästä riippumatta. Pohjoismaisessa tutkimuskirjallisuudessa yksityishenkilöiden lahjoittamista ja lahjoittamiseen liittyviä kulttuureja ei juurikaan ole tutkittu. Tässä esityksessä tarkastelemme suomalaisten suur- ja testamenttilahjoittajien haastattelupuhetta rahasta. Millaisia rahankäyttäjiä ja kuluttajia lahjoittajat kuvaavat olevansa? Millaisia kulttuurisia merkityksiä haastateltavat antavat rahalle ja rahan lahjoittamiselle? Millaisia talouteen liittyviä moraalikäsitteitä haastateltavat rahapuheellaan uusintavat ja vastustavat? Esitys on osa suomalais-ruotsalaista tutkimushanketta, jossa tarkastellaan uusien eliittiryhmien yhteiskunnallisia uudistuspyrkimyksiä sekä suhdetta pohjoismaiseen hyvinvointivaltioon.

Anna Sofia Salonen & Marjukka Laiho & Anu Lainio & Milja Pollari

Itä-Suomen yliopisto

Hyväntekeväisyystalouden kulttuurit hävikkiperustaisessa ruoka-avussa

Hyväntekeväisyystalous (Kessl 2015) tarkoittaa järjestelmää, jossa ylimääräiset välttämättömyyshyödykkeet, kuten ruoka ja vaatteet, lahjoitetaan tarvitseville. Hyväntekeväisyystalous toimii kapitalistisen talousmallin puitteissa, jossa yksityiset toimijat voivat säästää esimerkiksi jätehuoltokustannuksissa lahjoittamalla hävikkiruokaa hyväntekeväisyyteen. Se ylläpitää kapitalistista tuotantojärjestelmää kehystämällä hankalan ylijäämän tarpeelliseksi hyväntekeväisyyden resurssiksi. Hyväntekeväisyystalous on osa muutosta köyhyyden lievittämisen politiikasta

köyhyyden hallintaan. Siinä hyvinvointivastuu siirtyy vähitellen valtiolta kolmannelle sektorille, mikä on ristiriidassa pohjoismaisen hyvinvointivaltion ihanteiden kanssa (Salonen & Silvasti 2019). Ruoka-apu on keskeinen osa hyväntekeväisyystaloutta. Se perustuu hävikkiruokalahjoituksiin, joita kerätään yksityisiltä toimijoilta ja toimitetaan vapaaehtoisten avulla heikossa taloudellisessa ja sosiaalisessa asemassa oleville ihmisille. Viime vuosikymmenen aikana ruoka-avun diskurssit ovat siirtyneet köyhyyden vähentämisestä ruokahävikin torjuntaan, mikä on muuttanut suhtautumista ruoka-apuun yhteiskunnallisesti hyväksyttävämmäksi (Salonen & Laiho 2025; Tikka 2019). Tässä esitelmässä tarkastelemme, millaisena ruoka-avun hyväntekeväisyystalous näyttäytyy ruoka-apua käyttävien ihmisten (N=25), ruoka-avun käytännön mahdollistajien ja sitä koskevaa päätösvaltaa käyttävien tahojen (N=19) sekä sellaisten opiskelijoiden (N=86) näkökulmista, jotka suuntaavat tulevaisuudessa ruoka-avun kannalta relevanteille aloille. Kutsuimme heidät vuosina 2023–2024 pohtimaan ruoka-avun vaihtoehtoisia tulevaisuuksia. Näissä keskusteluissa risteilevät perinteisten köyhyys- ja hyvinvointivaltioidiskurssien lisäksi monenlaiset talouden ja kulutuskulttuurin teemat, jotka liittyvät käytäntöihin (esim. jonottaminen), arvoihin (valinnanvapaus) sekä instituutioihin (elintarvikejärjestelmämurros). Näiden keskustelujen analyysin kautta tarkastelemme esitelmässä sitä, kuinka ruoka-avun paremman tulevaisuuden visiot myötäilevät ja haastavat hyväntekeväisyystaloutta sekä kuvittelevat sitä toisin tai pois.

Kessl, F. (2015). Charity economy – a symbol of fundamental shift in Europe. *Tidsskrift for Socialpedagogik*, 18(1) pp. 147–152.

Salonen, A. S. & Laiho, M. (2025) Kirkko hyvinvointiyhteiskunnassa: Köyhäinhoidosta hyväntekeväisyystalouteen. In: Hjelm, T., Kuivala, P. & Ubani, M. (eds.). *Mistä puhumme kun puhumme uskonnosta?* Gaudeamus. Tulossa 2025.

Salonen, A. S., & Silvasti, T. (2019). Faith-based organizations as actors in the charity economy: A case study of food assistance in Finland. In H. Gaisbauer, G. Schweiger, & C. Sedmak (Eds.), *Absolute poverty in Europe: Interdisciplinary perspectives on a hidden phenomenon* (pp. 267-287). Policy Press.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201904022040>

Tikka, V. (2019). Charitable food aid in Finland: from a social issue to an environmental solution. *Agriculture and Human Values* 36:341-352.

Jaanika Kingumets

Tampereen yliopisto/Helsingin yliopisto

Toivon ylläpitäminen taloudellisen turbulenssin aikana

Suomen ja Viron kansantaloudet ovat kokeneet alamäkeä vuodesta 2020 lähtien. Lisääntyvä taloudellisen epävarmuuden ilmapiiri on samalla ollut suotuisa molemman maan oikeistohallituksille, jotka edistävät uusliberalistisia arvoja ja arjen finansialisaatiota, tarjoten mm. hedelmällisen maaperän talousvalmennusyrityksille, joiden tavoite on muokata kansalaisten taloustaitoja. Helppo pääsy laajaan valikoimaan verkkosisältöihin ja -yhteisöihin on helpottanut tavallisten naisten mahdollisuuksia kuluttaa asianmukaista sisältöä, harkita omia taloudellisia lähtökohtia ja käytäntöjä, ja kokeilla uusia keinoja parantaakseen omaa taloudellista tilannetta. Tässä prosessissa talousvalmentajien rooli, kuten Loomis (2019: 940) on osoittanut, on tarjota ja auttaa ylläpitää toivoa ”voimana, joka sementoi olemassa olevat taloudelliset järjestelyt ja sulkee pois vaihtoehtoiset poliittiset kuvitelmat.” Yhteiskunnallisen turvallisuuden ilmapiiri on viime vuoden aikana sekä Virossa että Suomessa, erityisesti pienituloisten tai muuten haavoittuneiden yhteiskuntaryhmien keskuudessa, kääntynyt vahvemmin

epätoivon puolelle. Kaiken lisäksi ovat tähän asti positiivisia signaaleja välittäneet Yhdysvaltojen osakemarkkinat Donald Trumpin uudestaan valtaan pääsemisen jälkeen muuttuneet vuoristoratamarkkinoiksi. Tämä lähettää epävakautta lisääviä viestejä erityisesti niille naisille, jotka ovat vasta äskein kääntyneet uskoon, että sijoitukset indeksirahastoihin luovat tulevaisuuden turvaa. Esitelmäni perustuu vuoden 2024 ja 2025 aikana tehtyihin haastatteluihin virolaisten ja suomalaisten pienituloisten naisten kanssa, jotka ovat viime vuosina aktiivisesti kuluttaneet verkkosisältöjä ja/tai osallistuneet ns. rahakoulutuksiin. Hyödynnän myös aineistoa, jonka olen kerännyt haastatteleamalla talousvalmentajia molemmissa maissa. Pohdin esitelmässäni, miten toivota tuotetaan, neuvotellaan ja ylläpidetään kansallisten ja globaalien talous- ja finanssimarkkinoiden ollessa turbulenssissa sekä tavallisten naisten että valmentajien keskuudessa? Mitä rationalisoinnin keinoja ja strategioita käytetään eri kulttuurisissa ja sosioekonomisissa konteksteissa?

Heidi Hirsto

Vaasan yliopisto

Raha-asenteet suomalaisessa sijoittamisen kulttuurissa

Ihmisten suhtautumista rahaan on tutkittu pitkään erityisesti psykologiasta ja käyttäytymistieteistä ammentavassa talouden tutkimuksessa, jossa kiinnostuksen kohteena on tyypillisesti asenteiden vaikutus taloudellisiin valintoihin. Raha-asenteissa on havaittu yksilöllisiä eroja rahaan suhtautumisen kuin käyttötavoitteidenkin suhteen (Furnham & Murphy 2019; Furnham ym. 2012). Raha-asenteita on tutkittu suhteessa persoonallisuuteen (Durvasula & Lysonski 2010; Furnham 2019), demografisiin muuttujiin, kuten sukupuoleen ja koulutustasoon (Furnham ym. 2014; 2015; Gresham & Fontenot 1989; Klontz ym. 2011), osin myös kulttuuristen, poliittisten ja uskonnollisten arvojen kontekstissa (Burgess 2005; Lynn 1991; Medina ym. 1996; Tang 1992). Kulttuuristen asenteiden rahaa kohtaan on tutkittu liittyvän velkaantumiseen (Henchoz ym. 2019). Raha-asenteiden muotoutumisen kulttuuriset ja viestinnälliset prosessit ovat kuitenkin jääneet psykologisesti suuntautuneessa tutkimuksessa vähemmälle huomiolle. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan raha-asenteita diskurssintutkimuksen näkökulmasta viestinnällisenä (arvioivana) toimintana ja siihen liittyvänä asemoitumisena (esim. Wiggins & Potter 2008) suhteessa rahaan. Tavoitteena on selvittää, millaisia diskursiivisia raha-asenteita mediassa ilmenee suomalaisen sijoittamisen kulttuurisessa kontekstissa, jonka voidaan ajatella noudattavan länsimaisen individualismin ja hedonismin ihanteita rahan liittyvissä rooleissa (Durvasula & Lysonski 2010). Aineistona käytetään sijoittamiseen liittyvää verkkoaineistoa, joka sisältää journalistisia tekstejä ja blogitekstejä vuodelta 2023. Raha-asenteiden nähdään jakautuvan diskursiivisesti ominaisuuksiin, jotka yhdistetään rahan turvallisuuteen, vapauteen, valtaan ja rakkauteen (Furnham ym. 2015).

Burgess, S. M. (2005). The importance and motivational content of money attitudes: South Africans with living standards similar to those in industrialised Western countries. *South Africa Journal of Psychology*, 35(1), 106–126. <https://doi.org/10.1177/008124630503500107>

Durvasula, S., & Lysonski, S. (2010). Money, money, money—how do attitudes toward money impact vanity and materialism?—the case of young Chinese consumers. *Journal of Consumer Marketing*, 27(2), 169–179. <https://doi.org/10.1108/07363761011027268>

Furnham, A. (2019). The personality disorders and money beliefs and behaviors. *Financial Planning Review*, 2, e1046. <https://doi.org/10.1002/cfp2.1046>

Furnham, A., & Murphy, T.A. (2019). Money types, money beliefs, and financial worries: An Australian

study. *Australian Journal of Psychology*, 71(2), 193–199. <https://doi.org/10.1111/ajpy.12219>

Furnham, A., von Stumm, S., & Fenton-O’Creevy, M. (2015). Sex differences in money pathology in the general population. *Social Indicators Research*, 123, 701–711. <https://doi.org/10.1007/s11205-014-0756-x>

Furnham, A., von Stumm, S., & Milner, R. (2014). Moneygrams: Recalled childhood memories about money and adult money pathology. *Journal of Financial Therapy*, 5, 40–54. <https://doi.org/10.4148/1944-9771.1059>

Furnham, A., Wilson, E., & Telford, K. (2012). The meaning of money: The validation of a short money-types measure. *Personality and Individual Differences*, 52(6), 707–711. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.12.020>

Gresham, A., & Fontenot, G. (1989). The differing attitudes of the sexes toward money: An application of the money attitude scale. *Advances in Marketing*, 8, 380–384.

Henchoz, C., Coste, T., & Wernli, B. (2019). Culture, money attitudes and economic outcomes. *Swiss journal of economics and statistics*, 155(1), 1–13. <https://doi.org/10.1186/s41937-019-0028-4>

Klontz, B., Britt, S. L., Mentzer, J., & Klontz, T. (2011). Money beliefs and financial behaviors: Development of the Klontz money script inventory. *Journal of Financial Therapy*, 2(1), 1. <https://doi.org/10.4148/jft.v2i1.451>

Lynn, R. (1991). The secret of the miracle economy: Different national attitudes to competitiveness and money. Social Affairs Unit.

Medina, J. F., Saegert, J., & Gresham, A. (1996). Comparison of Mexican-American and Anglo-American attitudes toward money. *Journal of Consumer Affairs*, 30(1), 124–145. <https://doi.org/10.1111/j.1745-6606.1996.tb00728.x>

Tang, T. L. P. (1992). The meaning of money revisited. *Journal of Organizational Behavior*, 13(2), 197–202. <https://www.jstor.org/stable/2488183>

Wiggins, S., & Potter, J. (2008). Discursive psychology. *The Sage handbook of qualitative research in psychology*, 73-90.

Moninainen kansalaisuus

Yhteyshenkilö: Sigrid Kaasik-Krogerus, Helsingin yliopisto

Työryhmään toivotetaan tervetulleeksi esitelmät, jotka käsittelevät kansalaisuutta moninaisista näkökulmista eri tieteenalojen keinoin. Ymmärrämme kansalaisuuden laajasti nostamalla esiin sen erinäisiä osittain päällekkäisiä ulottuvuuksia. Virallinen kansalaisasema takaa poliittisen yhteisön jäsenyyden ja pitää sisällään jäsenyyteen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet. Sen lisäksi toivomme esitelmiä, jotka käsittelevät kansalaisuuden käytäntöjä arjessa sekä jokapäiväisiä tekoja, jotka liittyvät tavalla tai toisella kansalaisuuteen ja kansalaisena toimimiseen. Kansalaisuuteen liittyvät myös yhteisöön kuulumista, samaistumista, identiteettejä, osallisuutta sekä osallistumista, mutta myös niiden puutetta tai mahdottomuutta käsittelevät kysymykset.

Kansalaisuudesta ja kansalaisten monenlaisista subjektiasemista kumpuavat yhteiskunnalliset kytkökset ilmenevät usein virallista yhteisöä laajemmin ja saattavat sisältää ristiriitoja. Maantieteellisesti esitelmät voivat tarkastella eri maita ja alueita, mutta myös kansalaisuutta suhteessa yllirajaiseen toimintaan sekä yllirajaisiin yhteisöihin. Esitelmissä voidaan käsitellä myös esimerkiksi EU-kansalaisuutta ja kaksoiskansalaisuutta, samoin kansalaisuuteen kytkeytyvää kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta ja hybridisyyttä sekä sekoittumista ja sekaannusta.

Tommi Iivonen

Turun yliopisto

Uhmakasta paikallisuutta: vastakulttuuriset ja -narratiiviset käytännöt Porin vaihtoehtomusiikkiskenessä

Käsittelen esityksessäni Porin vaihtoehtomusiikkiskenen vaihtoehto- ja

vastakulttuurisia piirteitä 1990- ja 2000-luvuilla. Porin vaihtoehtoskene erottui poikkeuksellisen epäkaupallisella, avantgarde- ja taidesuuntautuneella lähestymistavallaan täysin aikakautensa suomalaisesta valtavirtamusiiikista ja -yhtyeistä, joita määritteli julkisuushakuisuus ja kansainvälisen maineen tavoittelu. Vaihtoehtoskene myös haastoi niitä odotuksia ja ennakkoluuloja, joita kohdistui 1990-luvun talouslaman runtelemaan Poriin. Skenen varhaiset vaikutteet ja alkuperä voidaan jäljittää Pori-rockiin, kaupungin kellaribändiskeneen ja yhteiskunnan nopeaan muutokseen juuri ennen ja talouslaman alkua. 1990-luvulla skene kuitenkin haki vaikutteita psykedeelisestä, progressiivisesta musiikista, saksalaisesta krautrockista, taide- ja klassisestamusiiikista, sekä elektronisesta- ja elokuvamusiiikista. Näiden vaikutteiden eklektinen yhdistäminen ja tinkimätön sitoutuminen vapaaseen taiteelliseen ilmaisuun johtivat skenen irrottautumiseen valtavirran populaarimusiikin konventioista, ja musiikkiteollisuudesta yleensä, ja sitoivat sen vahvasti avantgarde-, vaihtoehto- ja underground-yhteisöjen ja -käytäntöjen pitkään perinteeseen. Tätä ei kuitenkaan tule nähdä osana minkäänlaista globaalia tai edes erityisen ylipaikallista prosessia, vaan se kiinnittyy porilaiseen paikallisuuteen sekä sen tapoihin ja käytäntöihin. Tämän tiedon valossa on mahdollista tarkastella ja tulkita skenen paikallisuuteen sidottua dynamiikkaa ja luonnetta vastakulttuurisena ja vastanarratiivisena käytäntönä, tunnustaen kuitenkin skenen kansainväliset vaikutteet ja innoittajat.

Tuuli Kunnas

Turun yliopisto

Kansallisvaltio afroamerikkalaisessa kirjallisuudessa: kansakunnan ja kansalaisuuden rakentuminen Gayl Jonesin tuotannossa

Väitöskirjassani tutkin kansallisvaltion rakentumista ja kansalaisuuden merkitystä afroamerikkalaisessa kirjallisuudessa tarkastelemalla yhdysvaltalaisen Gayl Jonesin (1949–) valittuja teoksia. Kaunokirjallisuuden avulla tutkin kansallisvaltioiden merkitystä yksilöiden elämässä, kansalaisuuden historiallista muodostumista ja laajempaa kansallisvaltioiden historiallista kontekstia tarkastelemalla kansallisuusaatteen, orjuuden ja modernin välisiä suhteita. Afroamerikkalaisessa kirjallisuudentutkimuksessa ei kansallisvaltiokäsitystä ole tutkittu lähes ollenkaan ja tutkimukseni täyttääkin tätä aukkoa vähemmistökirjallisuudentutkimuksessa. Jonesin kirjallinen merkittävyys perustuu muun muassa hänen teostensa maantieteelliseen laajuuteen: teoksissaan Jones laajentaa afroamerikkalaisen kirjallisuuden maantieteellistä aluetta sijoittaessaan romaaninsa osin Yhdysvaltojen ulkopuolelle luoden kokonaisvaltaisen kuvan orjakaupan perinnöstä Amerikoissa. Jonesin *Palmares*-romaanin (2021) ja runoteokset *Xarque and Other Poems* (1985) ja *Song for Almeyda, Song for Anninho* (2022) sijoittuvat 1600- ja 1700-lukujen Brasiliaan. Teokset kuvaavat historiallista, paenneiden orjien 1600-luvulla perustamaa *Palmares*-valtion rakentumista ja tuhoa Brasilian länsirannikolla nuoren orjanaisen näkökulmasta. Jonesin *Mosquito*-romaanin puolestaan sijoittuu 1990-luvulle Yhdysvaltojen ja Meksikon rajalle. Teoksen päähenkilö auttaa ihmisiä pakenemaan Yhdysvaltoihin vartioidun etelärajan yli. Teokset sijoittuvat laajalle ajanjaksolle, joten kysymys siitä miten kansan ja kansalaisuuden käsitteet ovat muuttuneet historian saatossa on tutkimukseni ytimessä. Kansakunnan lisäksi tutkin kansallisvaltioiden laajempaa kontekstia eli modernin ajan rakentumista tarkastelemalla sitä erityisesti

kolonialistisen historian kautta. Aloitin jatko-opiskelijana tammikuussa 2025 Turun yliopistossa. Kulttuurintutkimuksen päivillä esittelisin väitöskirjatutkimustani.

Katja Mäkinen

Jyväskylän yliopisto

Cultural citizenship in the education and cultural policies of the European Union and the Council of Europe

The presentation focuses on education and cultural policies of the European Union and the Council of Europe and explores what kind of conceptions of citizenship are constructed in these policy discussions. In particular, it explores whether, and how, these policies make use of the notions of cultural citizenship. It also examines the roles of the classical dimensions of citizenship – access, rights, duties, identifications and participation – in the policies. The methodology is based on the conceptual research on political concepts, drawing from conceptual history. Through this approach, the paper explores the conceptual relations between citizenship, participation and cultural practices to map conceptions of citizenship constructed in the documents. The theoretical framework draws from theories of cultural citizenship, democracy and participation. Based on the analysis, conclusions will be drawn on whether cultural practices provide new conceptualizations of citizenship needed in the diverse world. Do the policies recognize the ability of cultural practices to enable dialogue that make space for diversity and a plurality of voices, improve intercultural competence and foster inclusion, equality and democracy?

Sigrid Kaasik-Krogerus

Helsingin yliopisto

Eletty kansalaisuus Suomen ja Viron ylipaikkaisessa kontekstissa

Tarkastelemme esityksessämme nuorten aikuisten eletyn kansalaisuuden tutkimuksen mahdollisuuksia ja haasteita Suomen ja Viron ylipaikkaisessa kontekstissa. Tutkimuksen perusteella eletty kansalaisuus pitää sisällään kolme ulottuvuutta: kansalaisaseman, kansalaisuuden käytännöt ja teot (Isin 2009) sekä niiden välisen vuorovaikutuksen. Kansalaisasema viittaa poliittisen yhteisön jäsenyyteen ja siihen liittyvään statukseen (esimerkiksi valtion tai Euroopan unionin kansalaisuus). Kaksi muuta ulottuvuutta – kansalaisuuden käytännöt ja teot – ilmenevät osallistumisena. Vaalit ja äänestäminen ovat esimerkki käytännöistä, jotka edellyttävät virallista asemaa. Kansalaisuuden teot ovat kytköksissä sekä asemaan että käytäntöihin. Niiden kirjo on kaikista laajin, epämuodollisin ja usein myös ristiriitaisin. Tekojen taustalla on erilaisia subjektiasemia, jotka mahdollistavat yhteiskunnallisen osallistumisen tai osallistumattomuuden. Esitys perustuu Koneen säätiön rahoittamaan tutkimushankkeeseen (2025-2028), jossa tarkastelemme eletyn kansalaisuuden ajallista ulottuvuutta eli menneisyyden käyttöä kansalaisuuden rakentamisen yhteydessä sekä kansalaisuuteen liittyviä tulevaisuudenkuvitelmiä. Eletyn kansalaisuuden tarkasteleminen ylipaikkaisessa kontekstissa mahdollistaa erilaisten paikkojen ja yhteisöjen moninaisen ja samanaikaisen merkityksellisyyden huomioimisen nuorten aikuisten elämässä.

Isin, E. F. (2009) Citizenship in flux: the figure of the activist citizen. *Subjectivity* 29(1), 367–388.

Sekaisin työstä

Feministinen ADHD-ajatushautomo **Neurovähemmistöön kuulumisen ja tutkijuus – kollektiivinen autoetnografia vaikuttamisen välineenä**

Neuronormatiivisuudella tarkoitetaan ihmisen ajattelun, aistimisen ja tuntemisen tapoja koskevia normeja. Kulttuurimme neuronormatiivisuus marginalisoi ihmisiä, joiden olemisen ja kokemisen tavat ovat eri tavoin etäällä neuronormeista tuottaen neurovähemmistöjä. Näihin vähemmistöihin kuuluvina tutkijoina sitoudumme Nick Walkerin (2021) esittämään neuromoninaisuus-paradigmaan, jonka mukaan ei ole olemassa ”normaalia” neurokognitiivista toimintaa, vaan sen vaihtelu ihmiskunnassa on paitsi luonnollista, myös arvokasta. Tässä esitelmässä tarkastelemme omia kokemuksiamme neuronormatiivisuudesta kollektiivisen autoetnografian keinoin tuotetussa aineistossa. Tutkimuksemme sai alkunsa vuonna 2024, jolloin perustimme Feministisen ADHD-ajatushautomon, jossa tutkijoina kirjoitamme yhdessä ja toisillemme. Pyrimme käsitteellistämään neuroerilaisuutta uudella tavalla, joka horjuttaa vallitsevia lääketieteellisiä selitysmalleja ja rakentaa ADHD-lähtöistä ymmärrystä ja tutkimusta ADHD:sta. (Ks. Huijg 2021; Bertilsdotter Rosqvist ym. 2023.) Tutkijuuden ja neurovähemmistöön kuulumisen intersektio mahdollistaa yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden edistämisen tutkimuksen avulla. Aineistomme tuo esiin eri konteksteissa muotoutuvat etuoikeuksien ja haavoittuvuuksien väliset jännitteet, jotka liittyvät positioomme neurovähemmistöön kuuluvina tutkijoina ja asettuvat neuvottelun kohteeksi suhteessa aikaan, tilaan ja muihin toimijoihin. Esimerkiksi ajan kokemusta kuvaamme aineistossa yhtäältä uppoutumisena ja ajantajun katoamisena, toisaalta lamaan tuloisena ja ajan pysähtymisenä odottamisen tilassa. Ajan kokemuksemme sekä vastaavat akateemisen työn ihannetta keskittyneestä työskentelystä että asettuvat hankaukseen tuottavuuden ja etenemisen normien kanssa.

Feministinen ADHD-ajatushautomo: Kaisa Haltiainen, Tampereen yliopisto; Minna-Maarit Jaskari, Vaasan yliopisto; Ville Kankainen, Tampereen yliopisto; Anu Laukkanen, Turun yliopisto; Anna Saurama, Itä-Suomen yliopisto; Hannareeta Seling, Helsingin yliopisto

Bertilsdotter Rosqvist, H., Hultman, L., Österborg Wiklund, S., Nygren, A., Storm, P. and Sandberg, G. 2023 A: Intensity and Variable Attention: Counter Narrating ADHD, from ADHD deficits to ADHD Difference. *British Journal of Social Work* 00, 1-18.

Huijg, D.D. 2021: ADHD whiteness: An exploration of the (absent) role of race in adult ADHD research. Luettavissa Intersectional Neurodiversity and Disability Reading Groups -verkkosivulla: <https://intersect-nd-dis-rg.wixsite.com/rg-site/huijg-adhd-whiteness>

Walker, N. 2021: *Neuroqueer Heresies. Notes on the Neurodiversity Paradigm, Autistic Empowerment, and Postnormal Possibilities*. Autonomous Press.

Jaana Ahtiainen

Helsingin yliopisto

Moniääninen seksityö: Kulttuurintutkijan näkökulmia seksityön narratiivien tutkimiseen

Seksityötutkimus operoi monitieteisellä tutkimuskentällä, jossa tutkimusalojen painopiste on etenkin eurooppalaisessa kontekstissa ollut pitkään oikeustieteissä ja sosiaalitieteissä, erityisesti kriminologiassa. Kulttuurintutkijana tällä kentällä oleminen

avaa uusia tulokulmia seksityön tutkimiseen sekä uusia mahdollisuuksia hyödyntää kulttuurintutkimuksen menetelmiä ja aineistoja. Kulttuurintutkimuksen tulokulma tarjoaa mahdollisuuden tarkastella suomalaisen kaupalliseen seksiin liittyvää muistelua ja kehystämistä monitahoisena ja moniäänisenä ilmiökenttänä suhteessa ympäröivään kulttuuriin. Pohjaan esitelmäni vuoden 2025 alussa aloittamaani väitöstutkimukseeni Muisteltu kaupallinen seksi Suomessa, jossa tutkin narratiiveja ja muistitietoa seksityöstä nykypäivän ja lähihistorian kontekstissa. Väitöstutkimuksessani lähestyn seksityötä folkloristien Diane Goldsteinin ja Amy Shumanin stigmatisoidun vernakulaarin kategorian näkökulmasta, mihin liittyen pohdin, millaisia näkökulmia heidän käyttämänsä teoreettiset käsitteet kerrottavuus (tellability), kertomattomissa oleva (untellability), näkymättömyys (invisibility) ja hypernäkyvyys (hypervisibility) voivat tuoda seksityön tutkimiseen. Näiden kohdalla olen erityisesti kiinnostunut tarkastelemaan, millaisia puolia ne voivat tuoda esiin seksityöhön liittyvistä moniäänisistä narratiiveista ja siitä, mitä näissä narratiiveissa voi kertoa ja mikä mahdollisesti jää kertomatta. Pysin esitelmässäni kuvaamaan oman väitöstutkimukseni alkutaipaleen pohjalta, millaisia mahdollisuuksia erilaisten aineistojen, kuten haastattelujen, arkistoitujen muistelukirjoitusten ja pienlehdessä julkaistujen kertomusten, käyttäminen ja niihin sisältyvä äänten laaja kirjo ovat tuoneet tutkimukseeni. Esittelen lisäksi, millaisia havaintoja olen tehnyt siitä, mitä on olla kulttuurintutkija seksityötutkimuksen monitieteisellä tutkimuskentällä.

Heidi Kosonen, Johanna Turunen & Mari Viita-aho
Jyväskylän yliopisto, Jyväskylän yliopisto & Helsingin yliopisto
Epämukavuutta ja menetelmällistä sotkuisuutta; erään kirjan työvaiheita

Miten saada kiinni jostain, joka pakenee? Millaiset metodit mahdollistavat tutkimusta pakenevien tunteiden ja affektiivisten kokemusten äärelle pääsyn? Millaisia ymmärrystä tukevia prosesseja ja materiaaleja jää akateemisessa tiedontuotannossa usein näkymättömiin? Esityksemme kietoutuu kulttuurintutkimuksellisen “Epämukava museo – kohti turvallisia, rohkeita tiloja” -hankkeemme (Koneen säätiö, 2023-27) ja sen “Routes to the Uncomfortable” kirjaprojektin ympärille. Nostamme esiin tutkimuksessa piiloon jääviä prosesseja ja avaamme autoetnografisin ja luovin keinoin ajattelua ja kokemuksia, jotka eivät useimmiten päädy osaksi akateemisia julkaisuja, vaikka ne auttavat keskeisellä tavalla ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. Kokoamme tutkimuksen taustamateriaaleja, muistiinpanoja sekä merkityksettömiksi naamioituneita kokemuksia yhteen ja syvennämme niiden avulla ymmärrystä sekaisista ja rosoisista epämukavuuden kokemuksista ja niiden tavoittamisen prosesseista. Arvelemme näiden usein sivurooliin jätettyjen merkintöjen sisältävän keskeisiä maamerkkejä hankkeellemme keskeisten epämukavien kokemusten ymmärtämisessä. Kulttuurintutkimuksen päivillä esittelemme kirjaprojektin vaiheita sekä seuraavat, osin lainatut ja osin itse kehittämämme tutkimusmenetelmät: visuaalisen kuvantulkinta-analyysin pohjalta jatkokehitelty Emotional Thinking Strategy ETS, tutkijan positoituneiden tunnekokemusten tavoittamiseen kehitetty embodied viewing sekä miellelyhtymien ja ohi vilahtavien tunnemaastojen kartoittamiseen tähtäävän think aloud -menetelmän. Olemme hyödyntäneet menetelmiä osin autoetnografisesti, osin kävijätutkimuksissa. Menetelmien kirjo varmistaa moninaisten näkökulmien läsnäolon pyrkiessämme hahmottamaan museoon liittyvää, usein tavanomaisia

tutkimusmetodeita pakenevaa epämääräistä epämukavuutta. Esitelmä avaa näkökulmia epämukavuuteen, museoihin ja museotilan tutkimiseen luovin, kehollisin menetelmin.

Anne Mölsä

Tampereen yliopisto

Kirjailijat sekaisin? Kirjailijayhteistyön hankaluudet ja ammatillisuuden rajat suomalaisten kaunokirjallisuuden kustantajien merkityksenannossa

Esitelmässäni tarkastelen ongelmalliselle kirjailijayhteistyölle annettuja merkityksiä osana kaunokirjallisuuden kustantajien ammatillista kulttuuria. Pierre Bourdieu on kirjoittanut, että on harvoja alueita, joilla 'suurten yksilöiden', ainutlaatuisten luojien, glorifiointi olisi yleisempää ja kiistattomampaa, kuin kirjallisuuden kentällä. Mutta millaisia merkityksiä kirjailijuus saa silloin, kun nämä "suuret yksilöt" ovat päivittäisiä yhteistyökumppaneita? Kirjailijoiden kanssa tehtävä työ ja siihen liitetyt merkitykset ovat kustantajien ammatillisen kulttuurin ydintä. Kustantajat kuitenkin puhuvat kirjailijayhteistyöstä julkisuudessa erittäin harvoin. Silloin, kun he niin tekevät, tapana on korostaa suhteiden luottamuksellisuutta ja sitä, että kirjailijat ja kustantajat ovat "samassa veneessä". Tässä esitelmässä tuon esiin kustantajien työn vaiettua puolta: kirjailijayhteistyön hankaluuksia ja hankauksia. Esitelmä pohjautuu haastattelu- ja havainnointiaineistolle, jota olen kerännyt 11 suomalaisessa kaunokirjallisuuden kustantamossa. Tarkastelen, millä tavoin kustantajat merkityksellistävät kirjailijayhteistyön vaikeuksia ja määrittelevät omia ammatillisia rajojaan suhteessa kirjailijoihin. Kysyn, millaisia merkityksiä rajanvedot ja toisaalta rajojen liudentumiset aineistossa saavat, ja miten kirjailijayhteistyön hankaluuksien kuvaukset rakentavat kaunokirjallisuuden kustantajien ammatillista kulttuuria

Ympäristö sekaisin

Nika Potinkara

Helsingin yliopisto

Luonto sekaisin? Vieraslajin käsite, kansalliset rajat ja diskursiivisesti tuotettu järjestys

Ympäristöhallinnon piirissä on viime vuosikymmenien aikana vakiintunut käytäntö, jossa jotkut tietyn valtion tai EU:n alueella esiintyvistä eliölajeista luokitellaan "vieraslajeiksi". Ne eivät yleisesti ottaen poikkea muista lajeista biologisilta ominaisuuksiltaan, vaan eronteko pohjautuu leviämishistoriaan: vieraslajeiksi määritellään sellaiset lajit, jotka ovat saapuneet uudelle alueelle ihmisen myötävaikutuksella. Pieni osa niistä luetaan "haitallisten vieraslajien" alakategoriaan ja joitakin lajeja pyritään aktiivisesti torjumaan, mutta myös muiden vieraslajien näkeminen epätoivottavina, haitallisina ja "alkuperäistä" lajistoa uhkaavina on tavallista niin ympäristöhallinnon diskurssissa kuin laajemmassa yhteiskunnallisessa keskustelussa. Vieraslajien ei katsota "kuuluvan" kansallisesti rajattuun luontoon. Tarkastelen esityksessäni vieraslajin käsitteeseen perustuvaa luokittelua tapana tuottaa näennäisen selkeitä rajoja, joilla sotkuista biologista todellisuutta kulttuurisesti järjestetään. Käsittelen sitä, miten luontoa jäsennetään, merkityksellistetään ja

arvotetaan kansalliseen ajatteluun pohjaavien kategorioiden kautta ja miten kansallinen ja biologinen kuuluminen vieraslajipuheessa sekoittuvat toisiinsa. Sivuan myös ympäristöhallinnon vieraslajidiskurssin yhteyksiä kansallismieliseen poliittiseen puheeseen, jossa vieraslajin käsitettä voidaan käyttää etnisen eronteon välineenä toimivana metaforana.

Riina Sirén
Tampereen yliopisto
Rakennussuojelun mediat

Rakennussuojelu mielletään monessa suhteessa konservatiiviseksi. Se on arkista toimintaa, joka pyrkii varmistamaan rakennusten säilymisen esimerkiksi hallinnon tai ylläpidon keinoin. Suppeimmillaan rakennussuojelu määritellään osaksi viranomaisten tehtäväkenttää, mutta me tarkastelemme sitä sen laajemmassa merkityksessään toimintana, johon jokaisella on oikeus. Kun rakennussuojelu nousee esiin mediassa, kyseessä on usein epäily rakennuksen purkuaikeista. Suomessa näkyvimvät mediataistelut on käyty puretuiksi päätyneistä Hotelli Kämpistä Helsingissä (1965), Hotelli Hamburger Börsistä Turussa (1976) ja Verkatehtaasta Tampereella (1977). Sen sijaan asukkaiden ja asiantuntijoiden aktiivisuuden vuoksi esimerkiksi Helsingin Puu-Käpylä ja Vanha Rauma välttivät jo lähes varmalta näyttäneen tuhon. Kuuluvin rakennussuojeluaktivismi käydään sanomalehdissä, mutta arkkitehdit ilmaisevat rakennussuojelutahtoaan pamfletein. Ensimmäisiin rakennussuojelupamfletteihin lukeutuu Vilhelm Helanderin ja Mikael Sundmanin Kenen Helsinki (1970) ja viimeisimpiin neljän rakennusperintöyhdistyksen julkaisema Kenen kaupunki (2021), joka nimeään myöten pyrkii asettumaan ensin mainitun jatkumoon. Rakennussuojeluliike tukeutuu vanhoihin medioihin, mutta niiden rinnalle nousee uusia. 2020-luvulla purkuhuoli on nostattanut lukuisia tapahtumia ja kollektiiveja sekä muun muassa kampanjan ja kaksi väitöskirjaa (Reetta Nousiainen 2024; Paula Julin 2025). Rakennussuojelijoina olemme itsekkin osallistuneet aktivismiin tuottamalla yleisötapahtumia sekä taidenäyttelyyn, tietokirjan ja lastenkirjan. Tässä esitelmässä pohdimme, millaisissa uusissa medioissa rakennussuojelu on näkynyt 2020-luvulla ja millaisiin traditioihin mediat liittyvät. Kysymme myös, miksi rakennussuojeluliikkeellä on tapana tukeutua perinteisiin instituutioihin ja miten liike voisi hyötyä mediakenttiään laajentamalla.

Sanna Lehtinen
Helsingin yliopisto
Kamppailuja pinnan alla: vedenalaisen (kulttuuri)perinnön suojan sääntelyn heikkouksista ja ristiriidoista

Ilmaston kuumeneminen on Suomessa verraten nopeaa pohjoisen sijainnin vuoksi. Samalla myös merivesi lämpenee vaarantaen kulttuuri- ja luontoympäristöt sekä vedenpinnan alla että sen yläpuolella. Vaikka vedenpinnan alla ja yläpuolella sijaitsevat ympäristöt ovat todellisuudessa keskenään erottamattomasti vuorovaikutuksessa, ja usein niiden muodostamasta kokonaisuudesta puhutaan merellisenä perintönä tai vesien kulttuuriperintönä, oikeudellisesti vedenalainen kulttuuriperintö on rajattu erilliseksi sääntelyn kohteeksi. Tutkimuksessa tarkastellaan vedenalaisen perinnön suojaa suhteessa Suomen perustuslain 20 §:ssä ilmaistuun vastuuseen

kulttuuriperinnöstä. Tutkimuksessa selvitetään, minkälaiset vedenalaiset kohteet tunnustetaan oikeudellisesti kulttuuriperinnöksi ja millainen potentiaali voimassa olevalla oikeudella on turvata tarkastelun kohteena olevaa kulttuuriperintöä erityisesti ilmastokriisin vaikutuksilta. Tutkimuksessa osoitetaan sääntelyjärjestelmän puutteita turvata vedenalaisen kulttuuriperinnön itseisarvoa ajassa, jossa rannikot ja meri muuttavat muotoaan nopeammin kuin koskaan aiemmin. Lähestymistavaltaan tutkimus edustaa kriittisesti orientoitunutta lainoppia. Siinä oikeussääntöjen taustalla katsotaan vaikuttavan erilaisia moraalisten arvostusten, poliittisten ideologioiden ja taloudellisten intressien välisiä kamppailuja. Tutkimuksen hypoteesi on, että myös vedenalaisen kulttuuriperinnön suojan sääntelyn taustalta on paikannettavissa tällaisia kamppailuja. Lisäksi tutkimuksessa hyödynnetään kriittisen kulttuuriperinnön tutkimuksen ja kriittisen meritutkimuksen käsitteitä ja näkökulmia.

Työpaja: Mitä ja miten minä tiedän missä olen? Kehollistunut tieto ja palasia tietoisuudesta – innerdance ja sen etnografiaa

Yhteyshenkilöt: Johanna Kujala, Turun yliopisto & Johanna Penttinen

Kokemuksellisen tilan ja akateemisen esitelmän muotoja yhdistelevässä esityksessä havainnot ja kokemukset, tietoisuuden mysteerin tutkimukselliset viitteet, teoreettinen katsanto ja mielen niityille johdatteleva soittolista ja äänimaisema, ovat kaoottisesti sekaisin. Aistien ja ajatusten sekamelska luo kaaoksesta harmoniaa. Lineaarisen aikakäsityksen kietoutuessa spiraaliksi unenomaiseen tilaan, jossa kokemus ja luomus kietoutuvat toisiinsa. Abstraktista maisemasta on löydettävissä punainen lanka, joka kokoaa kasaan tiedonjyväsiä, ohjaa keholliseen tietämisen tapaan ja on auttanut ihmisiä monin tavoin ymmärtämään suhdettaan itseensä, aikaan ja paikkaan.

Innerdance-fasilitaattori ja kouluttaja Johanna Penttinen luo äänimaailman ja tilan innerdance-kokemukselle, joka täydentyy uskontotieteen tohtorikoulutettava Johanna Kujalan etnografisen, uushenkistä tietämistä koskevan tutkimuksen palasilla.

Osallistujalle esitys havainnollistaa innerdancen kautta avautuvaa sekä sitä koskevan tutkimuksen tilaa. Ilmoittautuminen työpajan vetäjälle, abstraktia ei tarvita. Esitykseen voidaan ottaa rajallinen määrä osallistujia ilmoittautumisjärjestyksessä

Työryhmät // Working groups C

Kouluarki sekaisin?

Puheenjohtaja: Ismo Björn, Itä-Suomen yliopisto

Työryhmässä tarkastellaan koulujen arkea moniulotteisena ilmiönä. Arki käsitteenä ymmärretään ihmisten toimintaa määrittävänä tilallisena ja ajallisena toimintaympäristönä, jossa keskeistä on rutiinin mukaisten toimintojen toistettavuus ja ennakoitavuus. Eeva Jokinen (*Aikuisten arki*, 2005) toteaa Rita Felskiin (2000) viitaten, että itsestään selvänä pidetty arki on ”pulumallinen asioiden tila”. Arki käsitteenä on siis jo lähtökohtaisesti sotkuinen. Koulujen arki tapahtuu ajassa ja tilassa niin itsestään selvänä, että aina tekemiseen ei tarvitse kiinnittää huomiota. Mutta arki voi myös häiriintyä ja mennä sekaisin, tekemisen paikka ja tavanomaisuus eli rutiinit voivat muuttua tai jopa kriisiytyä. Koulu voidaan esimerkiksi lakkauttaa tai sen paikka voidaan muuttaa, opetusjärjestelyihin voidaan tehdä merkittäviä muutoksia tai

yhteiskunnalliset tai historialliset tapahtumat voivat vaikuttaa koulujen arkeen (esim. koronasulku). Työryhmässä kouluarjen sekaisuus nousee esiin myös monitieteisessä tarkastelussa. Työryhmään ovat tervetulleita perinteen- ja kulttuurintutkimuksen ohella myös muiden tieteenalojen näkökulmia edustavat ja yhdistävät esitelmät. Työryhmään toivotaan eri vaiheissa olevien tutkimusten esittelyjä. Esitelmät voivat olla empiirisesti, metodologisesti tai teoreettisesti virittyneitä tai niiden sekamuotoja.

Kari Korolainen

Karjalan tutkimuslaitos, Itä-Suomen yliopisto

Sekaisen kouluarjen estetiikka

Tässä esitelmässä tarkastelen kouluarkea ja sen sekaisuutta estetiikan ja taiteen tekemisen näkökulmista. Arjen estetiikasta käytäviin tutkimuskeskusteluihin (mm. Naukkarinen 2011; Saito 2007) tukeutuen lähtökohtanani on, että arki on epätäydellistä ja että arjen sekaisuuden kokemus voi olla esteettinen kokemus. Epäjärjestys ja elämän jäljet ja yllätykset tekevät arjesta elävän ja ainutlaatuisen, toisinaan muistamisen arvoisenkin. Työssäni yhdistän tutkimusta ja taiteen, sarjakuvan tekemistä. Tässä valossa arjen sekaisuuden esteettisyys on myös taiteelliseen ilmaisuun liittyvä kysymys: miten esittää ja kuvata arkea sarjakuvissa niin, että rosoisuus ja sotkuisuus ovat osa arjen olemusta niin materiaalisesti kuin muutenkin. Lähestyn aihetta esitelmässäni muutamien sarjakuvaesimerkkien kautta. Ne kytkeytyvät niin omiin koulumuistoihini kuin tutkimushankkeemme muisteluhaastatteluihin, joissa käsitellään maaseudun pienten peruskoulujen arkea ja sen sekalaisia paikkoja. Välitunnilla hihojen- ja lahkeiden käänteisiin pakkautuneen lumen sulamisen kokemukset ja aistimukset matematiikantunnin alussa tai puukäsityötunnin jäljiltä liikuntasalin lattialle jäänyt puupöly kertovat kouluarjesta pienesti, mutta avaten näkymiä mitä moninaisimpiin arjen ja sen poliittisuuden ulottuvuuksiin.

Suvi Jokila

Turun yliopisto

Lukiolaisten etäopetuskokemuksia korona-ajalta: sosiomateriaalinen analyysi

Erilaiset teknologia nähdään usein ratkaisuna niin laadun parantamisessa kuin opetuksen järjestämisessä erilaisissa kriisitilanteissa ja yhä harvenevissa maaseudun kunnissa. Tätä ilmiötä kutsutaan myös teknologian imperatiiviksi (esim. Bonner & Gopal, 2001). Tämä esitys osallistuu tähän keskusteluun tarkastelemalla lukiolaisten korona-ajan opiskelukokemuksia kysymällä, miten lukiolaiset kokivat etäopiskelun COVID-19 pandemian ensimmäisenä vuonna. Vaikka tuona aikana opetus oli hetkellisesti 'sekaisin', aika kuitenkin paljasti keskeisiä opetuksessa rakentuvia sosiomateriaalisia yhteyksiä. Teoreettisesti tutkimus lähestyy kokemuksia sosiomateriaalisen teoretisoinnin (Fenwick & Landri, 2012) avulla. Sosiomateriaalinen lähestymistapa mahdollistaa sosiaalisen kanssakäymisen ja materian (erityisesti teknologian) rakentaman samanaikaisen tarkastelun. Aineistona on vuonna 2020 tuotettu etnografinen haastatteluaineisto (n=35). Tutkimusaineisto analysoitiin abduktiivista analyysiä hyödyntäen (Tavory & Timmermans, 2014). Korona-ajan opiskelukokemusten reflektointi osoitti, että opiskelupaikka (koti, luokkahuone, onlinetila) jäsentää opetuksessa koettua sosiaalista tukea, tila-ajankäyttöä (opiskelu,

vapaa-aika) ja käsitystä itsestä opiskelijana. Analyysi osoittaa, että erilaisia teknologiavälitteisiä opetusmuotoja suunniteltaessa, on tärkeää ymmärtää opetus sosiomateriaalisena ilmiönä eikä opetusta voida irrottaa sosiaalisesta kontekstista. Bonner, W.T., Gopal, A. (2001). The Technology Imperative in Education. Teoksessa Russo, N.L., Fitzgerald, B., DeGross, J.I. (toim.) *Realigning Research and Practice in Information Systems Development*. IFIP — The International Federation for Information Processing, vol 66. Springer, Boston, MA. https://doi.org/10.1007/978-0-387-35489-7_29

Fenwick, T., & Landri, P. (2012). Materialities, textures and pedagogies: socio-material assemblages in education. *Pedagogy, Culture & Society*, 20(1), 1–7. <https://doi.org/10.1080/14681366.2012.649421>

Tavory, I. & Timmermans, S. (2014). *Abductive Analysis: Theorizing Qualitative Research*.

Alina Kuusisto & Pirjo Pöllänen
Karjalan tutkimuslaitos, Itä-Suomen yliopisto
Kyläkoulujen ambivalentit arjen rutiinit

Arki käsitteenä ymmärretään ihmisten toimintaa määrittävänä tilallisena ja ajallisena toimintaympäristönä, jossa keskeistä on rutiinin mukaisten toimintojen toistettavuus ja ennakoitavuus. Eeva Jokinen (Aikuisten arki, 2005) toteaa Rita Felskiin (2000) viitaten, että itsestään selvänä pidetty arki on ”pulumallinen asioiden tila”. Arki käsitteenä on siis jo lähtökohtaisesti sotkuinen. Tässä esityksessä tarkastelemme kyläkouluarjen ”sotkuisuutta” Pohjois-Karjalassa vuosina 2024–2025 kootun muistitietohaastatteluaineiston kautta. Muistitietoaineisto on koottu osana Peruskoulu maaseudun murroksessa -hanketta (Koneen säätiö 2024–2027). Hyödynnämme esityksessä noin 30 oppilaan, opettajan ja koulun muun henkilökunnan haastattelua, jotka kuvaavat kyläkoulujen arkea 1970–2000-luvuilla. Muistitiedon kautta on mahdollista tarkastella koulujen arkea niissä työskennelleiden omista lähtökohdista käsin sekä antaa ääni toimijaryhmille, jotka usein sivuutetaan koulua ja koulutusta koskevassa tutkimuksessa. Nostamme esityksessä esiin ambivalentteja arjen rutiineja, jotka toisaalta kehystävät ja ylläpitävät arkea, mutta voivat myös sekoittaa ja rikkoa sitä. Kysymme, miten kyläkoululaisen ajassa ja tilassa toteutuva arki voi häiriintyä. Analyysimme kohteena on myös se, miten haastateltavat peilaavat menneisyyden koulukokemuksia isompaan kouluun tai nykyiseen (kylä)koulukeskusteluun. Arjen ambivalenttius nousee esiin esimerkiksi seuraavissa teemoissa: kurinpito ja auktoriteetti vs. opetuksen joustavuus, opettajien pysyvyys ja vaihtuvuus, siirtymät ala-asteelta yläkouluun, koulujen lakkauttamisuhassa, koulumatkoissa, oppilasmäärissä sekä sosiaalisten suhteiden pysyvyydessä ja muutoksissa.

Annukka Jauhiainen & Susanna Leppähaara
Turun yliopisto
Erilaisuus maaseudun koulumuistoissa

Maaseudun kouluihin liitetään monenlaisia myyttejä, joista yksi liittyy maaseutukoulujen sosiaaliseen homogeenisyyteen eli ajatukseen siitä, että maaseudun kouluissa ei olisi kaupunkikoulujen tapaan erilaisuutta (Corbett, 2006). Yhtenä syynä tähän voi olla se, että erilaisuus mielletään usein yhteiskuntaluokan, rodun tai sukupuolen mukaan (Tuters, 2014). Lisäksi aiemmassa tutkimuksessa vähemmälle huomiolle ovat jääneet oppilaiden omat kokemukset erilaisuuden rakentumisesta koulussa. Tässä esityksessä miellämme erilaisuuden tunnistettavan monin eri tavoin, kuten oppimisvaikeuksien, taitojen tai käyttäytymisen kautta. Kysymme, miten

myyttinen näkemys maaseudun homogeenisyydestä sekoittuu maaseudun koululaisen kokemuksiin erilaisuudesta. Lähestymme aihetta muistitietoaineiston kautta, ja tarkastelemme, miten erilaisuuden kokemukset rakentuvat maaseudulla 1980- ja 1990-luvulla kouluja käyneiden muistelukerronnassa. Keskitymme muistelussa rakentuviin tapoihin jäsentää erilaisuutta kyläkoulun kontekstissa. Esityksemme osallistuu keskusteluun maaseudun kouluista ja erilaisuudesta. Esityksemme pohjautuu Peruskoulu maaseudun murroksessa -tutkimushankkeen (Koneen Säätiö 2024–2027) väitöskirjatutkijan Susanna Leppähaaran työstämään tutkimusartikkeliin.

Medioitunut aistiminen 2

Meri Kytö

Turun yliopisto

Rytmi-analyysi, kuunteleva läsnäolo ja havainnoinnin digitaaliset apuvälineet

Sosiologi Henri Lefebvre ymmärsi rytmin sosiaalisen vallan kenttänä. Äänimaisematutkimuksessa kiinnostus rytmiin on painottunut rytmien ympäristölliseen vaikutukseen. Ympäristön ajallista kartoittamista on pohtinut maantieteilijä J. G. Granö (1923), rytmianalyysiksi nimettynä Pinheiro dos Santos (1931), Gaston Bachelard (1950), ja lopulta Lefebvre ja Catherine Régulier 1960-luvulla. Toisaalla World Soundscape Project aloitti äänimaisematutkimuksen menetelmien kehittämisen, johon liittyi muun muassa äänellisen päivänkierron graafiset kuvaukset. Aikamaantiedettä on sovellettu äänimaisematutkimuksessa muuttamalla kohdetta paikkaorientoituneesta kuuntelijaorientoituneeseen äänimaisemaan. Pyrin tässä esitelmässä hahmottelemaan sitä rytmianalyysiin liittyvää metodologisten kysymysten kenttää, jota paitsi havainnoitsijan liikkuva läsnäolo myös digitaalisten apuvälineiden (erityisesti sovellusten) käyttö muokkaa. Aistiperustaisella rytmianalyysillä tavoitellaan lefebvreläisittäin läsnäolon kautta nykyhetkeä. Millaisena tämä luovutettujen toimijuuksien kautta hahmottuva nykyhetken havainnointi merkityksellistyy? Esitelmässä havainnollistetaan mainittuja metodologisia kysymyksiä äänimaisemakenttäaineistolla, joka on kerätty projektissa Äänen medioituminen ja ekokriittinen kuuntelu (SOMEKO) kuudesta eurooppalaisesta kylästä kevätkesällä 2025. Kenttäaineisto koostuu ajallisesti koordinoituista kuuntelukävelyistä, äänimaamerkkien akustisten profiilien kartoitusaineistoista ja paikallaan kuunnelluista havainnoista (prominent sounds heard -menetelmä). Havainnoinnin digitaalisina apuvälineinä käytettiin äänityslaitteita, säätilasovellusta, linnunääni- ja lentoreittitunnistussovellusta sekä GIS-reitti-aijrturia. Rytmianalyysin apuvälineenä käytettiin PANNs (Pretrained Audio Neural Networks) automaattista äänen tunnistusta ja kohdeluokkakategorisointia.

Anna Kajander

Jyväskylän yliopisto & Turun yliopisto

Menetelmät sekaisin? Tekoäly ja mobiiliteknologia aistikokemusten tutkimuksen työkaluina

Tekoäly ja mobiiliteknologia ovat tarjonneet uusia mahdollisuuksia aistikokemusten tutkimukseen. Olemme mukana neljän tiedekunnan yhteisessä Digitaalinen

kansalaistiedekeskus-konsortiossa (Jyväskylän yliopisto 2024-2028, Jane ja Aatos Erkon säätiö), jossa kehitetään mobiiliteknologiaa erilaisiin tutkimushankkeisiin. Ihmistieteilijä-alahankkeessa tuotetaan kokemustietoa ympäristön herättämistä ajatuksista ja aistikokemuksista mobiilisovelluksen avulla. Tutkimus tapahtuu reaaliajassa siten, että tutkimukseen osallistuvat tallentavat kokemuksiaan älypuhelimella luontokohteissa. Tässä esitelmässä kysymme, järjestävätkö vai sekoittavatko uudet mahdollisuudet kokemuksen tutkimusta. Miten haastatteluun ja havainnointiin perustuva aistikokemusten tutkimus voi hyötyä uusista mahdollisuuksista tuottaa tutkimusaineistoa? Miten sovittaa yhteen erilaisiin tiedonmuodostuksen periaatteisiin perustuvat tutkimusmenetelmät kuten laskennallinen kielimalleihin perustuva analyysi ja laadullinen aistietnografiasta ammentava, kielellisen merkityksen sijaan ruumiillisia ja aistimellisiä kokemuksia sekä läsnäoloa ja vuorovaikutusta korostava analyysi? Pohdimme menetelmien sekoittamisen mahdollisuuksia ja haasteita Ihmistieteilijä-hankkeessa ja sen monitieteisessä tutkimusympäristössä.

Tiina Seppä

Itä-Suomen yliopisto

Suullinen perinne aistimisen ja piittaamisen mediana

Tarkastelen alustuksessani aistimisen välittäjänä suullisen perinteen arkistoitua aineistoa, lähinnä lyyristä kansanrunoutta. Ajattelen kansanrunouden tässä esimodernina (ja myös jälkimodernina) mediana, joka on tarjonnut aineksia ja foorumin ilmaisuun, kokemiseen, tuntemiseen ja aistimiseen suullisena perinteenä eläessään ja tekee niin myös kirjalliseksi tultuaan, mutta toisenlaisessa kontekstissa. Tutkin lokakuussa alkavassa Koneen Säätiön rahoittamassa hankkeessani ”Kuljeskelua metsissä” ihmisen ja metsän suhteita erityisesti suullisen perinteen arkistodiversiteetissä, mutta tällä hetkellä olen perehtynyt ympäristösuhteisiin pääasiassa etnografisen aineiston avulla DigiFREN-hankkeessa, jossa digitaalisten laitteiden rooli ja välittäjäyys ovat tarkastelun kohteena. Tällä hetkellä ajatteluttavat hoivan sommittumat soilla – laajennettuna digitaalisiin ympäristöihin esimerkiksi somekuvien muodossa. Toivoisin voivani laajentaa hoivan eli piittaamisen teoreettista(kin) pohdintaa suullisen perinteen arkistoaineistoon ja tarkastella myös aistimisen ulottuvuutta siinä. Kansanrunoudessa on paljon lajienvälistä hoivaa ja empatiaa, ja niissä myös ainakin haistetaan, maistetaan ja tunnustellaan, katsotaan ja kuunnellaan. Pohdin siis esimerkiksi seuraavia kysymyksiä: Millaisia aistiympäristöjä metsärunot ilmaisevat ja kenen näkökulmasta? Tai työryhmäkutsun tekstiä mukailleen: miten kansanrunoaineistot välittävät, muokkaavat, vaimentavat tai laajentavat aistimista, tai onko niillä sellainen ulottuvuus? Millaiseen aistimiseen ja ymmärtämiseen ne kutsuvat? Millainen ”media” kansanrunous on? Millaisia piittaamisia, huolenpidon ja hoivan sommittumia muotoutuu suullisen perinteen soilla ja metsissä?

Anna Hakula

Tampereen yliopisto

Konsertin moniaistinen arkkitehtuurikokemus Berlin

Philharmoniessa

Länsimaisen taidemusiikin konsertti Saksassa kuulostaa museaaliselta, muuttumattomalta, mutta tosiasiaa konserttikokemus ei ole pysähtynyt. Tutkittaessa konserttia aistinäkökulmista, se näyttäytyy hyvin vaihtelevana hetkestä ja kokijasta riippuen. Eri vuosien, vuosikymmenten ja -satojen muodit ovat vaikuttaneet kokijan tuntoaistimuksiin. Nykypäivän tuoksuympäristö on jotain aivan muuta, kuin 1800- tai 1700-luvulla. Musiikki kuunnellaan himmennetyssä salissa, mikä oli vasta 1800-luvun lopun innovaatio. Instrumentit ja niiden soittotekniikat eivät aina vastaa teosten sävellysajankohtaa. Osa kokemusta on myös rakennuksen lähestyminen, virittäytyminen, kaupungin äänet, tuoksut, sää, lämpötila, tunteukset. Konserttirakennuksen materiaalit vaikuttavat akustiikkaan, hajuihin, tunteuksiin, liikkumiseen. Lipuntarkastuksen ja kassalaitteiden piippaukset, sekä muut hälytysäänet tuovat kerroksen kokemuksen äänimaailmaan. Työstän parhaillaan väitöskirjaa konsertin moniaistisesta arkkitehtuurikokemuksesta ja olen kerännyt aineistoa kahdella kenttäjaksolla Berlin Philharmoniasta (2023 ja 2024). Metodiani on aistietnografia, jonka lisäksi olen tutustunut fenomenologiseen tutkimukseen ja atmosfääritutkimukseen. Aineistoni koostuu kenttäpäiväkirjan ja äänitysten lisäksi valokuvista, videoista, erilaisista piirroksista ja arkistoaineistosta. Osasta käymistäni konserteista löytyy myös tallenne Berlin Philharmonien stream-palvelusta. Pyrkimykseni on kuvata kompleksista moniaistista taidekokemusta ja osallistua keskusteluun siitä, miten arkkitehtuurikokemusta ja konserttikokemusta ylipäänsä voidaan tutkia; miten löytää sanat ei-verbaaliselle kokemukselle ja tulkita aistiaineistoja.

Sekaisin sarjakuvassa ja sarjakuvasta 2/ Mixes, mixtures and messiness in/of comics 2

Katja Kontturi

Jyväskylän yliopisto

Ankistit asiantuntijoina: Aku Ankka -fandom vertaisarvioijana tutkimus- ja kirjoitusprosessissa

Tieteellisen tutkimuksen olennainen osa on vertaisarviointi, jossa tieteenalan asiantuntijat arvioivat uuden tutkimuksen painoarvon ennen kuin tutkimuksesta tulee tiedettä ja se julkaistaan suurelle yleisölle. Mutta entä jos suuri yleisö onkin se asiantuntija? Entä jos roolit sekoitetaan ja fanit ottavat vertaisarvioijan roolin jo prosessin varhaisessa vaiheessa? Esitelmäni käsittelee suomalaisten Aku Ankka -fanien merkitystä ja panosta tutkimusprosessissani. Väitöskirjani (2014) tutki Don Rosan Disney-sarjakuvia postmodernina fantasiana. Koko väitöskirjatyöni (2010–2014) ajan vierailin erilaisissa coneissa ja sarjakuvafestivaaleilla puhumassa tutkimuksestani ja ottamassa vastaan palautetta aiheen asiantuntijoilta: toisilta Don Rosa -faneilta. Olen siis käyttänyt (osin tiedostaen) akateemisen yhteisön ulkopuolella vaikuttavia faneja tutkimukseni arvioijina kesken prosessin. Vertaisarvioija-konsepti kirkastui kuitenkin vasta nyt keväällä 2025, kun olin pitämässä esitelmää Don Rosa -kirjastani pienelle faniyleisölle. Aku Ankka on aiheena poikkeuksellinen: käytännössä kaikki suomalaiset tuntevat akkipikaisen ja epäonnekkaan ankan, ja monet pitävät hahmoa jo lähes suomalaisena symbolina (ks. esim. Kontturi 2022). Onkin helppo hakea suurelta (fani)yleisöltä vinkkejä ja ajatuksia keskeneräiseen tutkimukseen, kun aiheena on yksi Suomen suosituimmista sarjakuvista. Tarkoitukseni on testata fanien asiantuntijuutta

kesäkuussa 2025 järjestettävässä Archipelaconissa, jossa esittelen tuoreinta artikkeliaihiotani, ennen kuin lähetän sen vertaisarviointiin. Esielmäni tavoite on osallistaa työryhmä pohtimaan yhdessä, miten tällaista konseptia voisi hyödyntää laajemmin ja tutkia tieteellisesti. Onko kyseessä menetelmä, jota voi hyödyntää tutkimus- ja kirjoitusprosessissa hypoteesin tai idean vahvistamiseen? Ja saisiko tästä jonkinlaisen menetelmäartikkelin ja mihin julkaisuun?

Leena Romu & Ralf Kauranen

Turun yliopisto

A conceptual history of the graphic novel (sarjakuvaromaani) in Finland: Comics, literature, and cultural legitimacy

A key factor in the changing meanings and status of comics in the last decades is graphic novel. Due to this conceptual innovation as well as other related changes in the medium, comics has made it into institutions of legitimacy: the book shop, the newspaper cultural pages, museums, and literary prizes. During its history, the concept of graphic novel has been the object of controversy. The comparison to prose literature has been seen as inadequate as graphic novels have been deemed as lacking the qualities of the novel. It has been pointed out that many of the canonized graphic novels aren't fictional but represent various genres of documentary comics. Despite the different criticisms the concept has become established in comics publishing in the English-speaking world. In the Finnish context, the concept has not become as popular. In this presentation, we trace the conceptual history of the graphic novel (sarjakuvaromaani) in Finland. We describe the history of usage and the meanings given to the concept. What are the changing meanings of sarjakuvaromaani in Finnish comics and literary culture, what are their implications for the status and legitimacy of comics as an art form and in connection to literary culture more broadly?

Laura Antola

University of Turku

'Any Mouse Can Be a Mickeymouse': Georg Malmstén's 'Mikkihiiri' Songs and the Adaptation of Mickey Mouse in Finland

In the 1930s, Disney's Mickey Mouse became a global phenomenon of popular culture. Numerous licenced products were manufactured with Mickey's name and image, ranging from stuffed animal toys to chocolates and clothes. Through the circulation of comic strips and animated short films Mickey reached Finland as well and became a commercial success. In addition to official merchandise, Mickey's popularity led to unofficial adaptations in Finland. This presentation focuses specifically on six musical fairytales written by Georg Malmstén and R.R. Ryyänen which feature Mickey, or Mikkihiiri, in various settings. The songs mix American influences with Finnish tradition both musically and narratively, making Mikkihiiri a distinctly Finnish character. Through an analysis of the music, lyrics and performances of the Mikkihiiri songs, this presentation explores how Mickey became a part of Finnish children's culture in the mid-20th century. It exemplifies how global icons are not simply adopted but actively transformed through local practices, values, and creative agency.

Niina Hanhinen

Turun yliopisto

Mixed media representations of landscape in The Isthmus by Hanneriina Moisseinen

In this presentation I will talk about the mixed media representations of landscape in the graphic novel *The Isthmus* (2016) by an award-winning Finnish comics artist Hanneriina Moisseinen. The graphic novel tells the story of the evacuation of the citizens of Eastern Finland, Karelia, in summer 1944. In *The Isthmus* landscape is represented in words, drawings, and old war time photographs. The landscape does not remain a background for action but is an agent on its own right in this post-humanist graphic novel. *The Isthmus* has raised interest in the academia and articles about it have been written by Leena Romu (2017), Aura Nikkilä & Anna Vuorinne (2020), and Alex Colliander (2024) focusing on its post-humanistic nature, use of documentary material, environment, and connections to the Finnish folklore. My research continues on these lines but emphasizes the role of landscape; the theoretical background of the chapter is in comics studies, cultural memory theory, and landscape studies.

Talouden kulttuurit 2

Juhana Venäläinen & Ella Lillqvist

Itä-Suomen yliopisto

Omistajuuden merkitykset ja muunnelmat mediapuheessa

Analysoimme tässä esitelmässä, miten "omistajuuden" käsitteelliset ja kielelliset ulottuvuudet ovat muotoutuneet suomenkielisessä mediakeskustelussa 2010-luvulta 2020-luvun alkuun. Tarkastelemassamme aineistossa puhe "omistajuudesta" eri viittaa ainoastaan juridiseen suhteeseen tai taloudelliseen päätösvaltaan, vaan sitä käytetään myös kuvaamaan suhdetta esimerkiksi organisaatioiden johtamiseen, yhteisöllisiin prosesseihin, kulttuurisiin symboleihin, tietoon tai emotionaaliseen kiinnittymiseen. Kysymme, miten ja miksi tällainen kielellinen laajeneminen tapahtuu sekä mitä vaikutuksia sillä on taloudellisten ja kulttuuristen suhteiden jäsentymiseen. Tulkintamme mukaan yhtäältä omistajuuspuheen laajeneminen voidaan nähdä osana kapitalismin intensivoitumista ja kielen ekonomisoitumista, joissa aiemmin yhteisiksi ymmärretyt ilmiöt – aina kulttuuriin, affekteihin ja yhteisöllisiin käytäntöihin – kehystetään taloudellisesti omistamispuheen kautta. Omistamispuhe rinnastaa esimerkiksi kuulumisen tai huolenpidon juridiseen esineen omistamiseen. Toisaalta omistajuuspuheiden muotoja voidaan tulkita myös vastadiskursseina, jossa omistajuuden käsitteellinen hahmo tarvitaan suojaamaan resursseja ja oikeuksia ulkoisilta kaappauksilta ja markkinallistamiselta.

Armi Mustosmäki

Itä-Suomen yliopisto

Finanssifeminismi: feminismin voittokulkua vai voittoa feminismistä?

Naisten rahapuhe on yleistynyt sosiaalisessa mediassa viime vuosina. Yleisiä aiheita naisille suunnatuissa raha- ja sijoitusteemoja käsittelevillä sometileillä, podcasteissa ja self-help-kirjoissa ovat mm: Miksi naisen euro on edelleen 80 senttiä? Miten menot

tulisi jakaa parisuhteissa? Miten äitiyslomat vaikuttavat naisten taloudelliseen tulevaisuuteen? Onko naisilla varaa erota? Mitä lapsille tulisi opettaa rahasta? Sosiaalisen median vaikuttajat tuottavat sisältöä naisten taloudellisesta hyvinvoinnista ja sijoittamisesta naisten strategiana torjua taloudellista epätasa-arvoa, samalla rakentaen brändiä, jolla hankitaan elantoa ja tuotetaan voittoa. Tässä esityksessä kuvailen ja analysoin tätä ilmiötä, jota kutsun 'finanssifeminismiksi', tavoitteena keskustella feminismin ja aktivismin kietoutumisesta sosiaalisen median vaikuttajien työhön ja alustatalouden kapitalistiseen logiikkaan. Analyysi perustuu verkkoetnografisiin aineistoihin (mm. Instagram, podcastit, erityisesti USA). Keskustelen finanssifeminismin irti/kytkennöistä nk. toisen ja neljännen aallon feminismeihin (digitaalinen feminismi) sekä tuoreen tutkimuksen kanssa, joka ei tee tiukkaa rajaa 'perinteisen, vasemmistolaisen' feminismiaktiivisuuden ja popularisoidun, kaupallisen ja some-näkyvän feminismin välille. Keskustelen myös finanssifeminismin kaltaisten ilmiöiden merkityksestä suomalaisen valtiofeminismin ja poliittisen aktiivisuuden perinteelle.

Metsä ja eläimet sekaisin

Elizabeth Whitney

University of Helsinki

Forest Bathing as Embodied Sonic Experience

This paper explores forest bathing as a sensory autoethnographic practice that queries placemaking processes. We use creative research methods to document and “non-represent” sonic experiences in forests. Working with the primary theme of familial kinship with non-human worlds, we investigate forest bathing as a place-making practice that fosters belonging. Through rhythm analysis, we understand forests as spaces of home and quietude. We are interested in the ways in which human and non-human sonic assemblages contribute to developing intimacy with, and advocacy for, forests. Forests have unique sonic characters or identities that we, as autoethnographic researchers, mediate through technological documentation and listening practices. Becoming self-reflexive about our use of technological mediation helps us understand how technology effects our embodied, sensory experience and affects with non-human worlds. Horizons of listening allow us to differentiate between original sonic events and their reproduction in various and shifting listening environments. This presentation is a development of our continuing work on how mediation processes change our understanding of sonic contexts. We seek to deepen and expand our embodied experience as autoethnographic researchers in non-human worlds, and to better understand the way that sonic experience in forests transforms our ways of knowing and being in our surroundings.

Maija Hämäläinen-Abdessamad

Itä-Suomen yliopisto

Satujen metsäneläimistä slaavilaisiin jumalhahmoihin: inhimillisen ja ei-inhimillisen sekoittuminen venäläisissä Olhavanjoki- ja Vuoksi-lauluissa

Jokirikkaalla Venäjällä ihmiset ovat tehneet jokiympäristöihin sijoittuvia lauluja satoja

vuosia. Väitöstutkimuksessani tarkastelen venäläistä nykyaikaista jokilauluperinnettä kahdesta Laatokkaan laskevasta joesta - Novgorodin halki virtaavasta Olhavanjoesta ja Saimaan laskujoesta Vuoksesta - kertovien laulusanoitusten kautta. Monenlaisten tavallisten venäläisten- sekä harrastajien että ammattilaisten - pääosin 2000-luvulla tekemät sanoitukset olen kerännyt Venäjän suosituimmalla somealustalla VKontaktessa julkaistuilta audioäänitteiltä. Kulttuurintutkimuksen päivien esitelmässäni keskityn pohtimaan inhimillisen ja ei-inhimillisen ilmenemistä, rajankäyntiä ja sekoittumista venäläisissä Olhava- ja Vuoksi-lauluissa. Sanoitusten rikkaassa kuvakielessä jokiin itseensä ja esimerkiksi kasvillisuuteen viitataan eri tavoin, usein niitä inhimillistään. Sanoitusten toimijoiden joukko on samalla hyvin monenkirjava: siinä missä Olhava-lauluja hallitsevat erilaiset mytologiset taruolennot kuten hiisi, Olhava-neito, Molok-jumala ja vaikkapa bogatyr-soturit, Vuoksi-lauluissa seikkailevat mm. venäläisten kansansatujen kettu ja susi sekä hyväntahtoiset slaavijumalat Veles ja Ded-Vseved. Laulujen luontokuvauksille ovat tyypillisiä myös erilaiset muut antropomorfiset ilmaukset. Sanoituksissa sekoittuvat myös nykyaika ja Venäjän pitkä historia. Inhimillisen ja ei-inhimillisen analysointi kertoo niin nykyvenäläisten historia- ja yhteiskuntakäsityksistä kuin luontosuhteestakin. Samalla tavoin kuin Laatokka sekoittaa siihen laskevien jokien kuten Olhavan ja Vuoksen vedet ne yhdistäen, esitelmässäni sekoitan erilaisia sanoitusten teemoja pyrkien luomaan monenlaisista palasista kudelman, joka kertoo merkityksellisellä tavalla niin Venäjän rajaseudun joesta Vuoksesta kuin jo Venäjän varhaishistoriaan keskeisesti linkittyvästä Olhavanjoesta. Esitelmä liittyy Itä-Suomen yliopistossa venäjän kielen ja kulttuurin oppiaineessa tekeillä olevaan väitöstutkimukseeni, jossa tarkastelen venäläistä jokilauluperinnettä sekä erityisesti Olhavanjoesta ja Vuoksesta pääosin 2000-luvulla tehtyjen laulujen sanoituksia.

Anna Repo

Helsingin yliopisto

Tunteita eläimistä: lihansyönti ja eläinten hyödyntäminen uuden ajan alun Italiassa

Uuden ajan alussa ihmiset ja muut eläimet elivät paljon tiiviimmässä yhteydessä kuin tänä päivänä. Hyötyeläimiä ei ollut ainoastaan maaseudulla, vaan myös kaupungeissa, joissa moni asukas osallistui eläintenhoitoon tavalla tai toisella. Tämä tarkoitti myös sitä, että eläinten teurastaminen ja niiden kärsimyksen todistaminen oli monelle tuttua. Esityksessäni tarkastelen eläintuotannon ihmisessä herättämiä tunteita uuden ajan alun Italiassa analysoiden hyötyeläimiä käsitteleviä kirjoituksia ja visuaalista kulttuuria. Pohdin, millaisia – ehkä sekavia tai ristiriitaisia – tunteita eläinten tappaminen ja hyödyntäminen herätti kulttuurissa, jossa ihmiset ja muut eläimet elivät lähekkäin, mutta jossa eläinten hyödyntämistä tai lihansyöntiä ei juurikaan kyseenalaistettu. Vaihtelivatko nämä tunteet riippuen siitä, mikä eläin oli kyseessä? Entä katsoivatko ihmiset, että eläimillä on tunteita, jotka tulisi huomioida?

Nora Schuurman

Turun yliopisto

”Oikeasti pelottavaa ja samalla kiehtovaa”: kohtaamisia ja tunteita monilajisessa metsässä

Ihmisten suhtautuminen muihin eläimiin on usein monitahoista ja ristiriitaista. Tutkimuksessa tätä on usein tarkasteltu välineellisen ja emotionaalisen suhtautumistavan välisenä jännitteenä. Kuitenkin myös yksilölliset kohtaamiset muiden eläinten kanssa voivat herättää erilaisia, keskenään ristiriitaisiakin tunteita ja tuntemuksia. Tässä esityksessä tutkin metsään sijoittuvien lajienvälisten kohtaamisten herättämiä tunteita, joissa suhtautuminen eläimiin sekoittuu metsäsuhteeseen. Tuon samalla esiin monilajisuuden laajempaa dynamiikkaa: kehollisuutta, tilallisuutta ja ajallisuutta. Tutkimuksen aineistona käytän SKS:n vuonna 2020 toteuttaman Suhteeni metsään -kirjoituskeruun materiaalia. Keruun metsämuistoissa kerrotaan lajienvälisiin kohtaamiin liittyvistä tunteista sekä niille annetuista merkityksistä varsin runsaasti. Yleistä on eläinkohtaamisten ja havaintojen herättämä ihastus sekä tilanteen erityinen, mieleen painunut tunnelma, mutta aineistossa on myös useita kuvauksia pelottavista kohtaamisista esimerkiksi hirvien, karhujen tai pöllöjen kanssa. Monessa kertomuksessa pelko sekoittuu ihastukseen, kun kohtaaminen on pelosta huolimatta sykehdyttävä. Samalla tavoin pelon ja turvallisuudentunteen välinen jännite tulee esiin silloin, kun kertojat muistelevat vaarallisia kohtaamisia, joissa he eivät kuitenkaan tunteneet pelkoa. Surua läheisen metsän katoamisesta hakkuiden vuoksi kuvataan usein voimakkaasti, ja suruun liittyy myös empatiaa kotinsa menettäneitä lintuja kohtaan. Pohdin esityksessä kohtaamisten ja niiden herättämien tunteiden merkitystä sekä metsäsuhteiden että lajienvälisten suhteiden kannalta. Keskeiset kysymykset koskevat lisäksi eläinten ja ihmisten välistä vuorovaikutusta ja toimijuutta, metsän vierautta ja ihmisyyden rajallisuutta sekä eettisen luontosuhteen mahdollisuuksia

Tekstit sekaisin

Ilona Savolainen

Tampereen yliopisto

Lapsilukijat ja järjestelmällisen lukemisen ihanne yleisissä kirjastoissa 1922–1962

Nykypäivänä lasten lukeminen herättää paljon huolta, ensisijaisesti tietenkin lasten lukuhalun vähäisyys. Näyttäisi melkein päältä, että meille aikuisille kelpaisi ihan mikä tahansa lukeminen, kunhan sitä suorittaa lapsi: kaikki genret ja formaatit käyvät, monenlaista voi lukea sekaisin. Mutta jos lukemiskeskustelun pintaa raaputtaa, saattaa huomata, että toivomme sittenkin lasten nauttivan lukemisesta hyvässä järjestyksessä. Huolestumme lyhyestä ja sekavasta, silppumaisesta lukemisesta, jossa dis- ja misinformaatio sekoittavat lukijapoloisen. Hyvä ja turvallinen lukeminen on toimintaa, jossa huolellisesti jäsenneily teksti kohtaa huolellisen lukijan. Tällaisen lukemisen koetaan myös jäsentävän lukijan mieltä ja lisäävän näin vastustuskykyä maailman sekavuutta vastaan. Ajatuksella lukemisesta lukijan mielen järjestyttä vaalivana tai uhkaavana tekijänä on luonnollisesti pitkä historia, ja tätä historiaa lähestyn lukemisen järjestämiseen keskittyneen instituution, kirjaston, kautta. Tarkastelen esitelmässäni sitä, miten järjestelmällisen lukemisen ihanteet ilmenevät Valtion kirjastotoimiston kirjastontarkastuskertomuksissa vuosina 1922–1961. Millaisilla keinoilla kirjastojen haluttiin ohjaavan lasten lukemisharrastusta organisoidumpaan suuntaan? Entä millaisia uhkia nähtiin lasten epäjärjestelmällisessä lukemisessa? Jos kirjallisuus parhaimmillaan järjesti lapsen mielen, saattoiko sotkuinen lukeminen vastaavasti sekoittaa lapsilukijat? Esitelmäni antaa tärkeää historiallista taustaa nykypäivän

lukemiskeskustelulle. 1920–1950-luvut olivat merkittäviä vuosikymmeniä Suomen yleisten kirjastojen kehitykselle, ja aineistona käyttämäni kirjastontarkastuskertomukset tarjoavat kirjastolaitoksen muutokseen kiinnostavan näkökulman.

Ida Lowndes

Helsingin yliopisto

Tekstilajit sekaisin – esseetä genrehybridinä 2020-luvun Suomessa

Esitelmäni käsittelee nykyesseeä tekstilajien sekoittumisen näkökulmasta (ks. Mäntynen & Shore 2014). Esseetä pidetään perinteisesti lajien risteymänä ja rajatapauksena, esimerkiksi tietokirjallisuutena kaunokirjallisin keinoin (esim. Löytty 2019). Näkemystä esseestä tekstilajina on myös haastettu, koska hyvin monenlaisia tekstejä kutsutaan esseiksi (esim. Boutcher 2020). Oma tutkimukseni perustuu ajatukseen esseestä transgressiivisena lajina, jolle vaihtelu ja hybridisyys ovat ominaisia (Bahtin 1981). Tutkin esseetä sosiaalisena ja kulttuurisena toimintana tekstilajitutkimuksen viitekehyksessä (esim. Bhatia 2004). Millainen laji esseet on 2020-luvun Suomessa? Millaiset piirteet tuottavat esseiden hybridisyyttä? Esitelmässä tarkastellaan kahta esseeteosta: Antti Arnkilin *Seurauksia* (Siltala, 2024) ja Riikka Kaihovaaran *Vieras eläin* (Atena, 2022). Teokset käsittelevät ihmisen ja luonnon suhdetta yhdistellen kauno-, tieto- ja mielipidekirjallisuutta. Molemmille teoksille tyypillistä on pohtiva kielenkäyttö, esimerkiksi ajattelun, kuvittelun ja epävarmuuden ilmaukset. Tutkin, miten tällaiset keinot osallistuvat lajien sekoittamiseen.

Bahtin M. 1981. *Discourse in the novel*. Käänt. Emerson C. & Holquist M. – Holquist M. (toim.) *The Dialogic imagination. Four essays*, 259–422. Austin: University of Texas Press.

Bhatia V. K. 2004. *Worlds of written discourse. A genre-based view*. Lontoo: Continuum.

Boutcher W. 2020. *The Montaignian essay and authored miscellanies from antiquity to the nine-teenth century*. – Karshan T. & Murphy K. (toim.) *On essays. Montaigne to present*, 55–77. Oxford: Oxford University Press.

Löytty O. 2019. *Essee – tietotekstiä kaunokirjallisin keinoin?* – Ruuska H. ja Löytönen M. (toim.)

Tutkimuskohteena tietokirja, 81–94. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Mäntynen A. – Shore S. 2014. *What is meant by hybridity? An investigation of hybridity and related terms in genre studies*. – *Text & Talk* 6, 737–758.

Riikka Pirinen

Tampereen yliopisto

Epifania traditioiden risteyksessä: uskonnollisista kääntymyskertomuksista uusvilpittämiin yksilön kriiseihin

Esitelmä tarkastelee epifaniaa kirjallisuuden traditioiden, tendenssien ja genrejen risteyksessä. Kirjallisuudentutkimuksessa epifanialla tarkoitetaan henkilöihän yhtäkkiä, perustavanlaatuisen muutoksen aiheuttavaa oivalluksen tai valaistumisen hetkeä. Epifanian juuret ulottuvat paitsi uskonnollisiin kääntymys- ja pyhimyskertomuksiin myös rinnakkaisiin kirjallisuudentutkimuksen käsitteisiin ja ilmiöihin, kuten Aristoteleen anagnorisikseen ja romantiikan subliimiin. Kulttuurisesti ja historiallisesti moninaisesta taustasta huolimatta epifania yhdistetään kirjallisuudentutkimuksessa lähes poikkeuksetta modernismiin ja kanonisoituihin modernistisiin kirjailijoihin – ennen kaikkea James Joyceen ja Virginia Woolfiin –, jotka muovasivat kirjoituksissaan näkemystä epifaniasta kirjallisena keinona. Eronteko

uskonnollisen epifanian ja kirjallisen (tai sekulaarin) epifanian välillä on läpäissyt epifanian tutkimusta kirjallisuustieteessä ja keskustelu on keskittynyt epifaniaan nimenomaan modernistisena kirjallisuuden trooppina. Esitelmä tarkastelee epifaniaa nykykulttuurin ja etenkin postmodernismin jälkeisen eetoksen kontekstissa ja kysyy, millaisia uusia ilmenemismuotoja ja merkityksiä epifania saa nykykirjallisuudessa. Lisäksi esitelmä ehdottaa, että kirjallisen epifanian määritelmää on syytä tarkastella uudelleen ottaen tarkemmin huomioon ilmiön kulttuurihistorian lisäksi tutkimuksen keskittyminen kanonisoituun englanninkieliseen kirjallisuuteen.

Jasmin Flinkman

Tampereen yliopisto

Sekava sota: negatiiviset tunteet Katja Ketun romaanissa Kättilö

Nykykirjallisuuden Lapin sota-aiheisissa romaaneissa nousevat esille sotahistoriassa marginaaliin jääneiden ryhmien, kuten naisten, lasten, evakkojen ja seksuaalivähemmistöjen kokemukset. Sota, maskuliinisuus ja väkivalta ovat olleen kiinteästi sidoksissa toisiinsa. Erityisesti nykykirjallisuus, johon lukeutuu myös esitelmäni aineistoromaani Katja Ketun Kättilö (2011) kuvaa naisen kokemusta, ruumiillisuutta ja seksuaalisia tunteita sodan kontekstissa, mikä on aikaisempia käsityksiä sodasta haastavaa. Kättilö -romaanin muodon voidaan katsoa jäljittelevän sota-ajan sekavuutta ja äärimmäisyyttä. Teoksessa sekoittuvat kielet ja kansallisuudet, näkökulmat ja äänet, tilat sekä paikat. Myös erilaiset tunteet sekoittuvat ja positiiviset ja negatiiviset tunteet limittyvät. Esimerkiksi vaiettua ja tabuna pidettyä rakkautta suomalaisnaisen ja saksalaisupseerin välillä esitetään Ketun romaanissa voimakkaan intohimoisena ja mustasukkaisuutta aiheuttavana tunteena. Romaanin kielessä puolestaan sekoittuvat inhon ja koomisuuden sävyt. Tutkin esitelmässäni, miten Kättilössä esitetään äärimmäisiä tunteita ja niiden kokemista. Yksi romaanin tapahtumapaikoista on Titovkan vankileiri, jossa tapahtuvien kauheuksien keskellä ja kuoleman koko ajan läsnä ollessa henkilöhahmot toimivat ja tekevät valintoja. Tällaisen ääriolosuhteen voidaan katsoa luovan poikkeuksellisen, kaoottisen ja hämmäisen kulttuurin, jossa myös yksilöt tuntevat tavanomaisia kulttuuriin sidottuja tunteita eriaivasti. Tällaiset kirjallisuuden esille nostavat tunnekokemukset moninaistavat totuttua kuvaa sodasta ja laajentavat kuvaa sodan aikaisesta pohjoisesta.

Taide sekaisin

Haiyun Yu

Sibelius Academy - University of the Arts Helsinki

To the absent hermit: A performative study of poems “Nine Songs of Yue” [越九歌]

Describing the absence of a certain figure is a commonly-used trope of ancient Chinese poetry, which resonates with Derrida’s theory that the absent things leave traces of their presence. “Nine Songs of Yue” is a set of ten poems from the anthology Song Book of the White Stone Taoist written by Jiang Kui (1155-1221). It is not only a tribute to the indigenous rituals in Yue, but also a tribute to an ancient poetic form “Nine Songs” that represented shamanic dramas of the Han ethnic, the lyrics of which were supposed to

be performed. While such rituals are no longer performed in their original form, I examine the essence of music that intermediates language and writing, ancient and contemporary, indigenous and exogenous. By adapting a 12-string guitar, I have recreated the ancient tuning to perform the musical notes written on the manuscript. This study retraces historical interpretations of indigenous Han shamanic cultures in China – with the change of the Chinese language, shift of political powers and influence of Western musical practices, what is absent, what remains unchanged, and what is present? The study aims at opening space for epistemological discussions of Chinese indigenous cultural heritage in a contemporary global context. This presentation includes a 3-5min short performance on an adapted 12-string guitar.

Johanna Ylipulli & Emilia Tapprest

Vaasan yliopisto/Aalto-yliopisto & Studio Nvisible

Messing with Art: Mixing Scientific Knowledge production with Intuitive Speculative Cinema Techniques

Digital inequality is pervasive, touching all demographic groups and all areas of life, and its mechanisms and manifestations are highly complex, especially in societies that are saturated with new technologies. Over the past five years, Digital inequality in smart cities (DISC) project has examined digital inequality in Finland and Barcelona, focusing on municipal-level policies, residents' experiences of digital exclusion, and existing initiatives addressing digital illiteracy and promoting digital citizenship. Towards the end of the project, we have engaged in exploratory activities and arranged, for example, speculative cinema workshops, in order to collaboratively envision radically alternative futures for smart cities. In this presentation, we explore how the friction between scientific knowledge production and intuitive speculative cinema methods unfolded in the participatory workshop in spring 2025. We find especially interesting the tension between goals: in a research project, the goals are strictly defined, but designerly speculation approach leaves them open. How can we navigate in this uncertain terrain and respect both the research goals and openness of speculative cinema techniques? In addition to conventional presentation, we present product(s) of the workshop and let the audience experience and analyze them. The presentation is based on a researcher - artist collaboration.

Outimaija Hakala

Aalto-yliopisto

Muunlajiset eläimet ja varovaisuusperiaate taiteellisessa työssä

Esitelmäehdotukseni perustuu väitöstutkimustani kokoaviin ajatuksiin ja löydöksiin. Viimeistelen eläinetiikan, posthumanism ja ekofeminismin sävyttämää taiteellista väitöstutkimusta muunlajisten eläinten huomioon ottamisesta kuvataiteilijan työssä. Muunlajisten eläinten huomioon ottamisen ajatus muodostuu tutkimuksessa vastukseksi, lähtökohdaksi, joka haastaa, muuttaa ja ohjaa teosprosesseja. Vastuksen avulla tarkastelen ja kehitän taiteellista toimintaani etsiessäni keinoja työskennellä materiaalisuuteen perustuvalla alalla mahdollisimman eläinystävällisesti. Vastuksen sanoma on, että ideoiden todellinen arvo syntyy vasta niiden suhteessa materiaaliseen muotoonsa todellisuudessa. Taiteellisessa tutkimuksessa vastuksen suuntaama materiaallinen muoto todellistuu sekä analyysin kielellisyytenä että teosten

aineellisuutena. Taiteellista tutkimustani ympäröivistä teoreettisista suuntauksista kriittinen eläintutkimus tukee suorimmin eläinten oikeuksia käsittelevää taiteellista aktivismia. Se vaatii taiteelta ihmisen valta-aseman väistymistä ja monilajisten suhteiden rakentumista ilman lajismia: olen valinnut tiukan näkökulman nimenomaan rakentaakseni tutkimukseeni vastuksen, jonka avulla on mahdollista reflektoida mahdollisimman tarkasti oman työn haasteelliset kohdat. Yksi keskeisistä tutkimustuloksista ja työtäni ohjaavista tekijöistä on varovaisuusperiaatteen tuominen mukaan taiteelliseen työhön. Muunlajisiin liittyviä teoksia on vaikea toteuttaa kuvataiteen keinoilla täysin eläintä välineellistämättä. Kuvataiteen kohdalla eettisten kysymysten keskiöön nousevat erilaiset tavat, joilla representaatioita rakennetaan, materiaalia käytetään tai eläin asetetaan osaksi teosta. Erityisesti elävät eläimet ovat eettisesti haasteellista taidemateriaalia. Siksi on pidän tärkeänä luonnontieteilijöiden tapaan tarvittaessa noudattaa varovaisuusperiaatetta – eli toimia välttämällä toiselle tuotettavaa haittaa, vaikka ei tunnista tätä kokemusmaailmaa.

Sara Ilveskorpi

Aalto-yliopisto, taiteiden ja median laitos

Uudistumisen sotkuinen estetiikka - paikkasidonnaisen taiteilijapraktiikan näkökulma

Esitelmäehdotus rakentaa monitieteistä näkökulmaa ympäristöesteettiseen keskusteluun ”myötäsyntyisen” metodin avulla. Metodi rakentuu sekoittuneessa ja omavaraistavoitteisessa taiteilija-tutkija-pedagogi-agroekologi praktiikassa. Agroekologiset menetelmät, esimerkiksi permakulttuuri, ja taiteellinen työskentely perustuvat pitkälti havainnoinnille. Esitelmäehdotus demonstroi havainnon muodostumista paikkasidonnaisessa ja vahvaan kestävyys sitoutuneessa taiteilijapraktiikassa. Se tarkastelee kuinka monilajisiin vuorovaikutus- sekä vastavuoroisuussuhteiden tunnistamiseen perustuva praktiikka;

- muokkaa esteettiseen kokemukseen perustuvien valintojen tekemistä?
- miten edellisen myötä alkaa rakentua paikkasidonnaista tietämistä?
- miten ruma, sotkuinen ja korjattu voi olla uuden esteettisen arvostuksen ja ekologisesti tietoisuuden arvostamisen alkukohta? Esitelmäehdotus väittää, että omavaraistavoitteisuuden käytännöllisyyteen perustuva estetiikka voi tuottaa odottamattomia esteettisiä ilmentymiä suhteessa ekologiin arvoihin. Tämä saattaa johtaa ”maiseman” suojelusta ekologisten ja kulttuuristen kokonaisuuksien vahvistamiseen. Esitelmä saattaa sisältää taiteellisen- tai osallistavan osuuden.

Politiikka sekaisin

Kaisa Murtoniemi

Tampereen yliopisto

Kulttuuripolitiikan sekoitukset: eriaikaiset ainekset ja jännitteet 2020-luvulla

Suomalaista kulttuuripolitiikkaa on pidetty jokseenkin vakaana ja muuttumattomana instituutiona, joka ei ole kokenut merkittäviä muutoksia sitten hyvinvointivaltion rakentamisen. Vaikka esimerkiksi taiteen ja kulttuurin julkisen rahoituksen rakenteet ovatkin olleet melko pysyviä, kulttuuri- ja taidepolitiikan diskurssit ja sanastot ovat

kuitenkin muuttuneet tavalla, joka heijastaa yhteiskunnan ja poliittisten valtasuhteiden muutoksia. Esimerkiksi viime vuosikymmeninä talouden käsitteet ja mittarit ovat korostuneet aiempaa enemmän myös kulttuurin ja taiteen alueilla ja niiden julkisen rahoituksen perusteluissa. Puheessa luovasta taloudesta kulttuurin ja taiteen arvo on kytketty niiden mahdollisuuksiin tuottaa taloudellista lisäarvoa ja kilpailukykyä. Vaikka näistä uusista puhetavoista on tullut osa kulttuuripolitiikkaa, ne eivät ole kuitenkaan korvanneet aiempia, hyvinvointivaltion kontekstiin kytkeytyviä merkityksiä ja arvoja. Talouspuheen lisääntymisestä huolimatta kulttuuripoliittisissa linjauksissa painotetaan edelleen esimerkiksi kulttuurin demokratisoimista ja taiteen vapautta. Poliitiikanalan erityispiirteenä onkin pidetty sitä, että sen piirissä eri aikoina omaksutut arvot, tavoitteet ja diskurssit pikemminkin kumuloituvat kuin syrjäyttävät toisensa. Kulttuuripolitiikan sisällöt ovat sekoitus aineksia useilta vuosikymmeniltä ja ajanjaksoilta, mikä tuottaa nykyhetkessä myös jännitteitä ja ristiriitoja. 2020-luvulla erityisesti talouskuripolitiikka on tuonut tätä jännitteisyyttä esille. Minkälainen muuttuva sekoitus diskursseja, arvoja ja ideologioita suomalainen kulttuuripolitiikka on 2020-luvulla? Minkälaisia ristiriitoja ja jännitteitä syntyy, kun eriaikaiset ainekset sekoittuvat nykyhetkessä? Mitä seurauksia keskenään ristiriitaistenkin aineiden sekoittumisella on tehdyn politiikan ja sen tavoitteiden tai taiteen ja kulttuurin tulevaisuuden kannalta?

Nanny Jolma & Anna Kuutsa

Tampereen yliopisto

Eduskuntapuheen kertomukset sosiaalisen median tarinankerronnassa

Esitelmämme tarkastelee kertomusten roolia poliittisessa päätöksenteossa analysoimalla niiden käyttöä sekä eduskunnan täysistuntokeskusteluissa että sosiaalisen median alustoilla, erityisesti Instagramissa. Kertomuksia pidetään yhä tärkeämpinä poliittisessä viestinnässä (kts. Hyvönen & Mäkelä 2020; Rautajoki & al. 2023). Niitä kuitenkin esiintyy vain vähän argumentatiivisessa eduskuntapuheessa (Hatavara & al. 2024). Esitelmässä tutkimme niiden retorista merkittävyyttä sosiaalisen median jaettavuuden näkökulmasta. Aineistomme sisältää välineellistettyä maahantuloa koskevan poikkeuslakia käsittelevät eduskunnan istuntopöytäkirjat (22.5.-12.7.2024) sekä poliitikkojen niistä jakamat somevideot. Kysymme, jakavatko poliitikot kertomuksia sisältäviä osuuksia, miten yleisö reagoi niihin ja miten niitä käytetään osana sosiaalisen median tarinankerrontaa. Aineiston avulla selvitetään, millainen poliittinen kerronta ylittää institutionaalisen kontekstin rajat ja miten se mukautuu sosiaalisen median vaatimuksiin ja yleisöihin. Esitelmä on osa Poliitiikan ajat (Polte, PI Mari Hatavara) -hankkeen tutkimusta.

Merja Porttikivi

Vaasan yliopisto

Meemit kulttuurihäirintänä ja finanssoitumisen kritiikkinä

Esitelmässä tarkastellaan talouteen, rahankäyttöön ja sijoittamiseen liittyviä meemejä, digitaalisessa viestinnässä viraalisti leviäviä, usein humoristisia kulttuurisia ideoita ja yksiköitä, joille on tyypillistä toisto ja variaatio. Tutkimus hyödyntää taloussosiologian finanssoitumisen teorioita ja soveltaa diskurssin- ja retoriikan tutkimuksen

menetelmiä. Tavoitteena on analysoida, miten meemit osallistuvat taloudenpidosta käytävään keskusteluun sekä rakentavat, välittävät, uusintavat ja kyseenalaistavat siihen liittyviä merkityksiä ja käytäntöjä. Kulttuurihäirintä on aktivistinen käytäntö, joka lisää tietoisuutta yhteiskunnallisista huolenaiheista purkamalla arvovaltaisten tahojen mediaviestintää. Yleinen taktiikka on muokata tai parodioida virallisen viestinnän, kuten uutisen, mainoksen tai verkkosivuston, sanoja ja/tai kuvia, jotta voidaan paljastaa vaihtoehtoinen, usein kumouksellinen näkökulma vastoin viestin alkuperäistä tarkoitusta. (Carducci, 2020). Carduccia (2006) myötäillen kulttuurihäirinnän tarkastelu pyritään sitomaan suurempaan yhteiskunnalliseen tarkoitukseen, eikä sitä pidetä päämääränä sinänsä. Vaikka poliittisen huumorin keinot ja tavoitteet ovatkin moniselitteisiä ja kiistanalaisia, niiden avulla voidaan luoda mielekästä poliittista sitoutumista (Davis et al., 2018; Shifman, 2014). Internet-meemit ovat osa poliittisen huumorin jatkumoa. Shifman (2014) määrittelee internet-meemit kulttuurisiksi muodoiksi, joihin kuuluu yhteisiä sisältöjä, muotoja tai näkökulmia, jotka ovat tietoisesti luotuja ja jaetaan, imitoidaan sekä muokataan uudelleen internetissä useiden käyttäjien toimesta. Meemeihin sisäänrakennettu poliittinen tai kulttuurinen merkitys voidaan kiistää, mutta niiden pääasiallinen tarkoitus on osallistua keskusteluun maailman luonteesta ja siihen vaikuttamisesta (Morgensen & Christiansen, 2021); ja ne ovat kansalaisten käytettävissä olevia keinoja osallistua ja ymmärtää monimutkaisia asioita ja käsitellä tunteitaan jokapäiväisen elämän yhteydessä (Bruhn & Doona, 2025).

Anna-Kaisa Koski
Jyväskylän yliopisto

Maailmat sekaisin - öljymaailmat, valta ja toisinkuvittelu nykytaiteessa

Energiakysymyksiä lähestyvien nykytaiteen teosten kanssa pohdin, miten ne kuvittelevat maailman. Tarkastelen teoksissa tapahtuvaa maailmanrakentamista ja sen estetiikkaa suhteessa lentämiseen, asumiseen ja lihantuotantoon - totuttuihin arkisiin toimintoihin, joiden osalta vaaditaan järjestelmätason muutoksia ilmastokriisin pysäyttämiseksi. Tarkastelemistani teoksista Touristes Tristes -duon (Oceané Bruel & Dylan Ray Arnold) installaatio "What Happened to the Row Number 13?" (2018) dekonstruoi lentämisen kokemusta. Elina Vainion piirrossarja "Kohti maalämpöä" (2017) uudistaa lämmön ja lämmittämisen estetiikkaa kodin ja arkkitehtuurin piirissä. Adrian Piperin performanssi "Meat into Meat" (1968) ja taiteilijan teosta taustoittava teksti vuodelta 1992 luotaavat lihansyönnin merkityksiä ihmissuhteissa. Teoreettisina lähtökohtina sille, miten energia ja mielikuviutus teoksissa rakentuvat maailmoiksi pyrin hahmottelemaan maailman käsitteen sekä vallan ja vallattomuuden kokemuksen välisiä yhteyksiä. Yhteiskunnallisesti energiamaailmat pitäytyvät talouden, teknologian ja poliittisen vallan kentillä, taiteessa ne sen sijaan lomittuvat luontevasti yksilöllisten, yhteisöllisten, kokemuksellisten ja samaistuttavien elämysmaailmojen kanssa. Ihmisinä ja kansalaisina elämme yhteiskunnallisten energiamaailmojen varassa, mutta ilman selkeää vaikutusvaltaa niihin. Samanaikaisesti elämme kuitenkin myös kulttuuristen tuotteiden kuten taideteosten kanssa, joissa moninainen toisintekeminen ja toisinkuvittelu on osa kokemusmaailmaamme.

Vihreän siirtymän sekavat maisemat 1

Yhteyshenkilö: Eeva Raike (pj)

Vihreä siirtymä muokkaa suomalaista maisemaa ja kulttuuriympäristöä monin tavoin. Voimistuvien luonnonilmiöiden myötä ilmastonmuutoksen hillintä sekä kansainvälisen politiikan kiihdyttämä irtaantuminen fossiilisista polttoaineista pakottavat uusiin energiaratkaisuihin, joita kehitetään, suunnitellaan ja luvitetaan tällä hetkellä ennätysvauhtia. Kehitys on osin hallitsematonta. Näkyvässä maisemassa vihreä siirtymä valtaa suurempia alueita kuin aikaisemmat energiantuotannon muodot, ja sen ekologiset ja sosiaaliset vaikutukset hahmottuvat vasta ajan myötä.

Maisemavaikutukset ovat suurilta osin paikallisia, mutta vihreä siirtymä tuottaa myös alueiden välisiä, näkyviä kytköksiä voimalinjoina, siirtoputkistoina ja niiden käyttöön tarvittavan maa-alan varauksina. Uusi teknologia sekoittaa totuttuja sosiomateriaalisia sommittumia: Se pirstoo vanhoja maankäytön jatkumoita ja muuttaa paikallisen ja ylipaikallisen välisiä suhteita; se vaikuttaa ekologiin kokonaisuuksiin eristämällä alueita toisistaan ja synnyttämällä ennustamattomia monilajisia kohtaamisia; se luo uudenlaista koneiden ja laitteiden toimijuutta. Lisäksi se yhdistää teknologian, maankäytön hallinnan, taloudelliset intressit, ihmisten käyttäytymisen ja fyysisen maiseman aiemmin kokemattomiksi sosiaalisiksi, kulttuurisiksi ja materiaalisiksi vuorovaikutussuhteiksi, jotka synnyttävät uusia kulttuuriperintöyhteisöjä. Kutsumme tähän työryhmään kaikki vihreän siirtymän maisemista kiinnostuneet tutkijat. Olemme avoimia niin teoreettisille hahmotelmille, tapaustutkimuksille kuin muotoaan etsiville pohdinnoillekin. Maiseman ymmärrämme sekä konkreettisesti että metaforana; näkyvänä ympäristönä ja vaikeasti määrittävänä tulevaisuuskuvana. Tavoitteenamme on hahmottaa käynnissä olevaa muutosta, tunnistaa vihreän siirtymän taustalla seurauksena syntyviä uusia identiteettejä, sekä etsiä odottamattomiakin näkökulmia, joiden avulla vihreän siirtyvän sekavia maisemia voi käsitteellistää, kuvailla ja lähestyä.

Hannu Linkola

Turun yliopisto

Paikka auringossa: teollisen mittakaavan aurinkovoimarakentaminen ja paikalliset merkitykset

Aurinkovoima on yksi maailman halvimmista ja nopeimmin skaalautuvista energiamuodoista. Se on linjattu myös osaksi Suomen vihreää siirtymää. Lokakuun 2024 alussa Suomessa oli vireillä 209 teollisen mittakaavan aurinkovoimalahanketta, joista useat sivuavat asutusta, suojeltuja luontokohteita tai kulttuuriympäristön arvokohteita. Voimakkaasta kasvusta huolimatta aurinkovoimaloiden rakentamista ei ohjata yhdenmukaisella valtakunnallisella ohjeistuksella, eikä niiden vaikutuksesta esimerkiksi maisemakuvaan tai jokaisenoikeudella liikkumiseen ole laadittu kokonaisarvointia. Pohdimme esityksessämme, mitkä intressit ohjaavat aurinkovoimaloiden rakentamista, millaisia toimijuuksia voimalahankkeisiin liittyy, ja miten ylipaikalliset tavoitteet kohtaavat maiseman materiaalisuudet ja ihmisten oikeuden maisemaan paikallisella tasolla. Samalla käsittelemme laajemmin oikeudenmukaisen siirtymän, sääntelyjärjestelmien muutoksen sekä maisema-arvojen välisiä ristiriitoja. Puheenvuoromme pohjustaa Satakuntaan, Keski-Pohjanmaalle ja Varsinais-Suomeen keskittyvä tutkimushanketta, jossa tarkastelemme aurinkovoimaan liittyviä motiiveja, alueellisia ja paikallisia kehityskulkuja, sosiaalisten toimilupien

muodostumista sekä muuttuvan maiseman moninaisia merkityksiä. Esityksemme osallistuu ajankohtaiseen keskusteluun vihreän siirtymän ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden välisistä suhteista sekä uusien energiamuotojen tilallisista vaikutuksista. Tuomme tähän keskusteluun paikkkaperustaisen näkökulman, joka korostaa aurinkovoiman paikallisuuksien monimittakaavaisuutta. Tutkimuksemme tukeutuu ajatuksiin aurinkovoimarakentamisesta sosiomateriaalisena, jatkuvasti muokkautuvana ja sekavanakin sommittumana, joka muodostuu materiaalisesta ympäristöstä, tiedon ja talouden verkostoista, teknologoista, aurinkovoimaa suunnittelevista ja sääntelevistä toimijoista sekä paikallisista asukkaista.

Laura Puolamäki
Turun yliopisto
Toimivia koneita

Käynnissä oleva vihreä siirtymä ja jatkuvasti kasvava energiantarve muokkaavat voimakkaasti maisemaa. Kaikkea yhdistää kiire, sillä uusiutuvan energia tuotannon kasvattaminen on hidasta, kun taas energiantarpeen kasvu on nopeaa. Kaksi aiempaa, nopeaa energiasiirtymää perustuivat turpeen avulla saavutettavaan omavaraisuuteen. Niitäkin leimasi energiakriisin keskellä kova kiire. Tuotanto oli käynnistettävä sillä hetkellä käytettävissä olevan teknologian avulla. Kiireestä johtuvat ratkaisut johtivat tuotantokoneiden voimakkaaseen toimijuuteen maisemassa. Energianlähteen vaihtuminen fossiilisesta turpeesta fossiilittomiin tuuleen ja aurinkoon siirtää maisemavaikutukset soilta pelloille, metsiin ja merelle. Turvetuotantokoneiden vaikutukset vesistöihin, elonkirjoon ja ihmisyhteisöihinkin tunnetaan. Jälkitekollinen suomalaisema osataan ennallistaa uudeksi elinympäristöksi. Vihreä siirtymä sekoittaa parhaillaan entistä prosessia, sillä ennallistamisen sijaan soita varataan uusiutuvan energian tuotannolle. Tuulimyllyn ja aurinkopaneelin toimijuus tarvitsee tilaa vanhaa energiateknologiaa enemmän, ja energiamaisema moninkertaistuu vallaten uusia elinympäristöjä ja kulttuuriympäristöjä itselleen. Samalla sekoittuu energiamaiseman alustana olevan maan hallinta. Se pirstoutuu siirtyessään suurelta osin valtion omistamilta suomalaisilta yksityisomistuksessa oleville pelloille ja metsämaille sekä yhteismaan kaltaiselle merialueelle. Kiireen keskellä kaikki huomio kiinnittyy käynnissä olevan prosessin vauhdissa pitämiseen. Ilmiön vaikutuksia maisemaan, ekosysteemeihin ja paikallisyhteisöihin ei ehditä havainnoida ja arvioida. Vihreän teknologian koneiden toimijuuden paikallisia vaikutukset hahmottuvatkin vasta energiasiirtymän edetessä, eikä niihin sen vuoksi ole vielä varauduttu esimerkiksi lupaprosessissa. Uutta jälkitekollista maisemaa pitäisi silti jo ennakoita. Koneiden toimijuus maisemassa tarjoaa siihen yhden lähtökohdan.

Mikko Itälahti
Suomen Rautatiemuseo
Radanvarren metsämaisemat kulttuuriperintönä

Tällä hetkellä tieliikenteen sähköistymiselle asetetaan suuria toiveita nimenomaan vihreän siirtymän mahdollistajana. Kun huomioidaan liikennemuotojen maankäyttövaikutukset, energian niukkuus, sekä infrastruktuurin ja kulkuneuvojen elinkaaren aikaiset ympäristövaikutukset, olisi edelleen tärkeää edistää liikennejärjestelmässä siirtymää kumipyöriltä raiteille siellä missä se on mahdollista.

Suomen rataverkosto on vihreän siirtymän resurssi, jonka erityispiirre on syvä kulttuuriperintöulottuvuus. Rautatiematkalla oli historiallisesti suuri merkitys modernin maisemakokemuksen muotoutumisessa ja sen yhä kehkeytyvässä jatkumossa. Ludwig Rasmussonin (1999) mukaan eräänlaisessa huippukokemuksessa junamatkustaja kokee ikään kuin aineettomasti liitävänsä maiseman poikki. Tämä kokemus näyttää olennaisesti perustuvan siihen, että matkustajan ikkunanäkymän etualaa hallitsee ajallisesti rakentunut, enemmän-kuin-inhimillinen maiseman kudelman, jossa mikään ei suuremmin muistuta itse liikenneväylästä. Perinteinen ihmiskeskeinen kulttuuriperintödiskurssi ei kuitenkaan ole kyennyt tunnistamaan junamatkan ja rautatieympäristön keskeisten maisemapiirteiden arvoa, jotka liittyvät emergentteihin ajallisiin prosesseihin ja biologiseen monimuotoisuuteen. Suomessa hyvin keskeisen metsämaisemaan on jo vaikuttanut suuresti ratalakiin 2007 lisätty määritelmä rautatien suoja-alueesta. Rautatieliikenteen turvallisuuden ja toimintavarmuuden parantamiseksi radanpitäjä (Väylävirasto) sai oikeuden poistaa rata-alueen ulkopuolisilta yksityismailtakin puustoa, joka voi kaatuessaan ylettyä rautatielle (ratalaki 37§). Toistaiseksi vallitsevaksi käytännöksi on tullut radanvarsien valikoimaton avohakkaaminen molemmin puolin 30 metrin etäisyydeltä. Tällä on merkitystä paitsi maisemallisten kulttuuriperintöarvojen, myös esimerkiksi raideliikenteen hiilitaseen kannalta. Tarkastelen esitelmässäni suomalaisia radanvarsimetsiä kulttuuriperinnön ihmiskeskeisyyttä purkavista enemmän-kuin-inhimillisen, ruderaalisen tai biologisen kulttuuriperinnön näkökulmista, jotka tarjoavat lupaavia mahdollisuuksia maisemallisten kulttuuriperintöarvojen laajemmalle tavoittamiselle

Työryhmät // Working groups D

Taiteen ja kulttuurituotteiden sekoittuvat muodot ja mediaalisuudet 3

Heidi Mikkola

Vaasan yliopisto

Tekoälyn visuaaliset kuvitelmat ja memeettinen toimijuus

Meemit yhdistävät kuvaa ja tekstiä sekä jäljittelevät, uudelleentulkitsevat ja yhdistelevät (populaari)kulttuurisia sisältöjä. Niitä käytetään ajatusten levittämiseen, yhteisöjen vahvistamiseen sekä tunnesiteiden ja asenteiden ilmaisemiseen. Meemit toimivat eräänlaisena sosiokulttuurisena barometrina, jota voi käyttää apuna tarkasteltaessa eri yhteisöjen ja väestöryhmien tuntemuksia ajankohtaisista kysymyksistä ja yhteiskunnallisesta ilmapiiristä. Tekoäly, ja erityisesti generatiivinen tekoäly (GenAI), on jo vakiinnuttanut asemansa kulttuurisena toimijana, johon liittyviä ominaispiirteitä käsitellään myös "Meemiversumissa" (meemeihin nojautuvassa internetviestinnässä). Tässä esityksessä tarkastelemme, miten tekoälyä kuvitellaan memeettisessä viestinnässä ja millaista toimijuutta siihen liitetään. GenAI:n tunnusmerkkeihin ovat sen yleistymisen alkuaikoina kuuluneet muun muassa oudot kirjoitusvirheet, toisteiset kielirakenteet sekä "hallusinaatioiksi" kutsutut ei-faktuaaliset sisällöt, minkä vuoksi se on noussut erinomaiseksi meemimateriaaliksi. Ilman fyysistä muotoa olevana ja vaikeasti käsitettävänä ilmiönä GenAI haastaa myös representaation käytänteet. Meemit käsittelevät tätä fyysisen olomuodon puutetta paitsi kepeän

huumorin, myös pelkojen ja ahdistuksen kautta. Luomalla tekoälylle erilaisia kuvitteellisia ruumiillistumia meemien havaitaan tekevän sen toimijuudesta ja vuorovaikutuksesta konkreettisempaa ja ymmärrettävämpää. Näiden meemien affektiivinen puoli korostaa usein ahdistusta, epävarmuutta ja pelkoa tulevaisuudesta, mikä osaltaan myös muovaa käsityksiä tekoälyn kulttuurisesta vaikutusvallasta sekä sen muuttuvasta roolista julkisessa keskustelussa ja sosioteknisissä kehityskuluissa.

Riikka Simpura

Jyväskylän yliopisto

Koodiruno monikielisenä ja monimediaalisena runomuotona

Koodirunoudella (eng. code poetry) viitataan runouden lajiin, jota kirjoitetaan eri ohjelmointikielillä, esimerkiksi Pythonilla, JavaScriptillä ja Perl-kielellä. Lajiin lukeutuvia teoksia on julkaistu niin internetissä kuin painettunakin. Esimerkiksi Daniel Holdenin ja Chris Kerrin runokokoelma *./code --poetry* (2023) sisältää 26 eri ohjelmointikielillä kirjoitettua runoa sekä visuaalisen esityksen kunkin koodirunon outputista eli tulosteesta. Runoilija ja kriitikko Alan Sondheimin kehittämällä *codework*-termillä puolestaan viitataan koodirunoa laajemmin luovan kirjoittamisen tapaan, jossa sekoitetaan luonnollisia kieliä ja ohjelmointikieliä, mutta lopputulos ei välttämättä ole toimivaa koodia. Kuten koodirunon, myös *codework*-teoksen julkaisumuoto voi olla digitaalinen tai painettu. Millaisia sekoitteita koodirunot ja *codework*-teokset muodostavat? Millä tavoin ihmis- ja konetekijyydet ja -lukijuudet sekoittuvat koodirunon lajissa? Sekä tietokoneohjelmointi että runous ovat ihmiskulttuurin tuotteita. Ohjelmointikieliä ei silti lähtökohtaisesti ole tarkoitettu runouden kirjoittamiseen vaan koneiden ohjelmoimiseen. Toisaalta ohjelmointikielien voivat jo itsessään sisältää runoudelle tyypillisiä piirteitä. Esimerkiksi taiteilija-ohjelmoija Katherine Yangin kehittämä esoteerinen ohjelmointikieli *coem* yhdistää runouden ja ohjelmoinnin. Koodiruno on kansainvälinen, mutta vähän tunnettu runomuoto, joka on monitasoisesti sekoittunutta niin mediaalisuutensa kuin kielellisen aineksensa osalta.

Laura Piippo

Tampereen yliopisto

Ergodinen sarjallisuus suomalaisessa kokeellisessa nykykirjallisuudessa

Esitelmäni käsittelee sarjallisuuden ilmenemistä ja sekoittumista suomalaisessa kokeellisessa nykykirjallisuudessa keskittyen erityisesti Jaakko Yli-Juonikkaan Neljä ratsastajaa-ponikirjasarjaan (2018–2024). Sarjallisuus määritellään usein rytmiseksi, kompositionaaliseksi ja peräkkäiseksi suhteeksi yhden objektin ja sitä seuraavan, näennäisesti samanlaisen objektin välillä. Kokeellisessa nykykirjallisuudessa perinteinen sarjallisuus laajenee sarjalliseksi poetiikaksi: teokset kuljettavat kertomuksiaan epätyypillisillä ja kokeellisilla tavoilla, jotka perustuvat vahvasti sarjallisuuteen, multimodaalisuuteen, paratekstuaalisuuteen, proseduraalisuuteen ja painetun kirjan materiaaliseen olemukseen. Tarinan kuljetus ymmärretään tässä yhteydessä kerronnan dynamiikkana, joka kattaa tarinan ja tekstin alun, kerronnan ajallisuuden, juonen muotoutumisen ja lopetuksen funktiot. Käsitellyt teokset hyödyntävät sekä sarjallisuuden että ergodisten tekstien piirteitä, luoden

monimuotoista avointa kokonaisuutta, joka sisältää sekä itsenäisiä romaaniosia ja niiden välisen jatkumon. Esitelmä tarkastelee, miten sarjallisuuden keskeiset piirteet muuttuvat kokeellisessa fiktiossa, joka on luonteeltaan epälineaarista ja joka erilaisin tavoin sekoittaa ja konkretisoi sarjallisuuden teemaa. Tarkastelun kohteena on, millä tavoin käsitellyt teokset sekoittavat sarjallisuuden määritelmiä, ja millaisia aineksia ne sarjallisuudessaan hyödyntävät.

Sekaisin vanhuudesta? Kulttuurintutkimuksellisia näkökulmia vanhenemiseen 2

Hanna Varjakoski & Johanna Lehtiö

Itä-Suomen yliopisto

Kotimaisten sanomalehtien representaatiot iäkkäiden miesten autoilusta

Kulttuurisissa mielikuvissa autolla ajamiseen liitetään usein yksilöllisen vapauden ja nuorekkuuden kuvastoja. Autoilu ja auton omistaminen voidaan kulttuurisesti nähdä myös yhtenä maskuliinisuuden kulmakivenä. Kun autoilu syystä tai toisesta loppuu, tuo se miehille usein konkreettisen muutoksen itsenäiseen liikkumiseen ja arjen riippumattomuuteen, voiden tuottaa jopa kokemuksen ”miehisyyden menettämisestä”. Siitä, miten erilaiset kulttuuriset tekijät muokkaavat tulkintoja ja ymmärryksiä iäkkäiden miesten autoilusta tai ajamisen loppumisesta, on vielä vähän tutkittua tietoa. Suomessa ajokortin menettämiseen ja autoilun loppumiseen liittyvää tutkimusta ei ole tehty lainkaan, vaikka autoilu on lisääntynyt nopeasti 1950-luvulta lähtien, ja suurimmalla osalla yli 70-vuotiaista miehistä on ollut ajokortti koko aikuisiän. Tässä esityksessä esitellään alustavia löydöksiä media-aineistosta, joka on kerätty osana Koneen säätiön rahoittamaa Ajokortin tuolla puolen? Elämänkerrallinen ja toiminnallinen tutkimus autolla ajamisen loppumisesta ja siihen liittyvän elämänmuutoksen tukemisesta (DRIVEX) -tutkimushanketta. Aineisto koostuu vuosina 2015–2024 julkaistuista lehtiartikkeleista (N=240), joissa on käsitelty iäkkäiden autoilua tai autoilun loppumista. Aineisto on kerätty seitsemästä eri kotimaisesta sanomalehdestä Kansalliskirjaston digitaalisesta arkistosta alkuvuoden 2025 aikana.

Suvi Fried

Tampereen yliopisto

Kohti moniarvoisempaa ikäasumisen keskustelua

Kotona asumisen ensisijaisuus on pitkään ollut vakiintunut ikääntymisen tutkimuksen ja palveluiden suunnittelun lähtökohta. Ikääntyvän ihmisen toimintakyky kuitenkin laskee jossakin vaiheessa vanhuutta ja toimintarajoitteisuus vaikeuttaa turvallista kotona asumista. Mitä ja millaisia ovat kotona asumisen haitat, kun toimintakyky laskee ja tavanomaiset kodin askareet vaikeutuvat? Yleisin kotona asumisen riskeistä on kaatuminen. Kaatumiset ja putoamiset ovat koti- ja vapaa-ajan tapaturmista yleisimpiä ja iäkkäiden kohdalla seuraukset voivat olla kohtalokkaita. Iso osa iäkkäistä asuu yksin ja yksin asuminen on riskitekijä yksinäisyyden kokemuksille, varsinkin jos toimintakyky rajoittaa liikkumista kodin ulkopuolella. Syrjäytyminen ja haavoittuvuus voivat myös olla yhteydessä eristyksissä elämiseen. Kaatuminen, yksinäisyyden kokemukset ja syrjäytyminen ovat yksilötason riskejä. Iäkkään toimintakyvyn laskiessa läheisten ja

omaisten huoli ja kuormittuneisuuden kokemukset lisääntyvät. Yhteiskunnallisessa keskustelussa on jo nostettu esiin omaisten ja läheisten uupumus, kun monien muiden elämän vaatimusten lisäksi myös iäkkäiden läheisten tilanne aiheuttaa huolta ja usein konkreettisia auttamisen tekoja. Millaisia haittavaikutuksia läheisten kuormittumisesta voi yhteisöjen tasolla olla? Iäkkäiden asumisen ja kodin tutkimuksessa on havaittu, että hyvin erilainen koti voi vanhan ihmisen kokemuksen mukaisesti olla "riittävästi koti" (Vilkko 2000). Tässä puheenvuorossa kootaan yhteen havaintoja kotona asumisen haitoista. Tavoiteena on pohtia, miten tunnistaa tilanteita, joissa koti ei ehkä enää ole riittävästi koti, ja vahvistaa moniarvoisempaa ikäasumisen keskustelua.

Mari Jolkkonen

Itä-Suomen yliopisto

Käytännöllisen ja välittävän hoivan kosketusarki ikäihmisten kotihoidossa

Tämän esitelmän taustalla on monografiamuotoinen väitöskirjatutkimukseni, joka käsittelee kotihoidon asiakkaina olevien ikäihmisten kosketuksen arkea ja kosketukseen liittyviä muistoja. Puheenvuorossani pohdin arkisia kosketustilanteita kotihoidossa, kun ikäihmisen oma ruumis ja mieli eivät enää kykene suoriutumaan arjen tehtävistä yhtä hyvin kuin nuorempana, ja siksi hoitajan apu arkisissa askareissa on tarpeen. Vastaan kysymykseen: Mikä on kosketuksen tehtävä ja merkitys ikäihmisten kotihoidossa? Tutkimusasetelmani on etnografinen.

Väitöskirjatutkimuksen aineisto koostuu 14 kotihoidon työvuoron ajan toteutetusta osallistuvasta havainnoinnista, sekä 7 lähihoitajan ja 14 kotihoidon iäkkään asiakkaan haastatteluista. Lähestyn hoivakohtamiseen liittyvää kosketusta sekä hoitajien että asiakkaiden kokemukset huomioon ottaen. Kosketus hoitajan kanssa tapahtuu ikäihmisen kotona. Kohtaamista säätelevät kotihoidon instituution määrittelemien tehtävien raamit. Kotihoidon työntekijä kohtaa asiakkaansa käytännöllisten hoivan tehtävien, kuten pukeutumisen- ja pesuapujen merkeissä. Hoitajalle kosketus on sekä konkreettinen osa työtehtävää että yhteyden ja arvostuksen ilmaisemisen väline toiselle ihmiselle. Hoitaja ilmaisee välittämistä koskettamalla vaikkapa ikäihmisen olkapäätä asiakaskäynnin päätyessä. Ikäihmiselle hoitajan kosketus tuo sekä elintärkeää fyysistä apua että inhimillistä merkityksellisyyttä elämään. Kosketus tapahtuu kahden ihmisyksilön välillä. Kosketus on sekä inhimillisen välittämisen että konkreettisen arjessa avustamisen väline, jossa kaksi ihmistä kohtaa.

Mixed Yoga 2

Sofia Lindahl

Polin institute, Åbo Akademi

Mixed feelings about yoga within The Evangelical Lutheran Church of Finland

A shift is occurring within the Evangelical Lutheran Church of Finland (ELCF) regarding attitudes toward spiritual practices in the church that can be linked to other religious traditions, such as yoga. For example, 21% of Finnish congregations have introduced "Yoga of Silence", and by spring 2025, yin yoga was included as part of the ELCF's retreat programs in Turku. The practice of yoga within the church has been met with

suspicion by conservative groups, and increasingly, critical voices from individuals with a New Age or new spiritual background are also contributing to the discourse. In this panel discussion, I will highlight themes related to my doctoral research on the intersection of Christian faith and New Age spirituality. One objective of my dissertation is to examine this criticism towards yoga in greater depth, particularly by investigating how individuals with a New Age spiritual background perceive various concepts and practices, such as the use of singing bowls in yoga, compared to Christians who have not encountered these elements in other spiritual contexts. To what extent and in what ways does a practitioner's spiritual background shape their experience and perception of yoga within the church?

Rose Parkes

The Open University

Mixing it up: Prison Yoga Teaching in the UK, the USA, and Spain – A Cross1Cultural Comparison

This presentation will share the findings of an international collaborative research project undertaken by prison yoga researchers based in the UK, the USA, and Spain. Adapting the mixed methods (online survey and Q-sort) developed by the Yoga Practitioners of Finland research team at Åbo Akademi University, Finland, they have sought to understand how Prison Yoga Teachers' (PYTs) religious beliefs, yoga practices, politics, and worldviews combine when working with people in prison. To what extent do these PYTs share common identities, values, and beliefs? What might each country's culture, politics, and penal policies tell us about the spirituality, religion, and yoga practices of PYTs? Do PYTs working across Europe and the USA share similar aims and objectives or is it a case that their work is a mixture of differing approaches and ideologies that make cross-cultural learning an unrealistic endeavour?

Sekaisuudet kriittisessä eläintutkimuksessa 2

Jaana Vuori

Itä-Suomen yliopisto

Suhde maaperään ja sen lajeihin tai miten kompostoida tietoa

Voiko viljelijä luoda maaperän eliöihin suhteen, vaikka ne olisivat niin pieniä, ettei niitä näe, tai vähän ällöttäviä, kuten tuhatjalkaiset, lierot, kuparikuoriaisen toukat ja siirat? Mihin maaperä loppuu ja mistä viljelykasvi alkaa? Auttaako kompostointi ymmärtämään, miten riippuvaisia ihmiseläimet, muut eläimet, bakteerit, kasvit ja maaperän mineraalit ovat toisistaan? Lähestyn näitä kysymyksiä sekä palstaviljelyä ja siirtolapuutarhoja koskevan kirjoituspyyntöaineiston että oman kompostiaktivismini kautta. Yritin analysoida kirjoituksista viljelijöiden suhdetta maaperään, mutta tajusin, ettei maaperä ala eikä lopu selvärajaisesti eikä se sijoitu vain viljelypalstan pintakerrokseen. Kokemuksellisesti tiesin tämän, mutta en vuosien mittaan sitä aktiivisesti ajatellut. Rakensin, ruokin ja käänsin kompostia ja sekoitin mukaan hevosenkakkaa. Kärräsin sitä kasvimaalle ja perennojen ja puiden juurelle. Kun ostin kaupasta multaa, ostinkin elämää. Kaikki tämä toimi, enkä tarvinnut muuta tietoa. Käytin siis aktiivisesti "hyväksi" muunlaisia eläimiä. Aloin myös miettiä, miten vegaanit Lannoittavat. Pohdin esitelmässäni näitä suhteita ja sitä, millaista tietämistä on

tietäminen maaperän kanssa. Entä miten kompostoida tietoa eli yhdistää aineistokeskeiseen empiriseen analyysiin toisaalta kokemusperäistä ja toisaalta teoreettista tietoa?

Sonja Mutanen

Itä-Suomen yliopisto

Muunlajisten eläinten kaltoinkohtelusta puhuminen suomalaisessa mediassa

Ihmisten ja muunlajisten eläinten elämät ovat kietoutuneet erottamattomasti yhteen, lajienvälisen suhteen ollessa täynnä epätasa-arvoisia valtarakenteita sekä alistavia sosiaalisia normeja ja puhetapoja. Media on yksi keskeinen kanava, jota kautta ihmiskeskeiset narratiivit ja muunlajisia eläimiä alistavat hegemoniset diskurssit leviävät ja asettuvat osaksi jokapäiväistä arkea. Sen lisäksi, että julkinen puhe heijastelee yhteiskunnallisia käsityksiä, se myös aktiivisesti tuottaa niitä. Näin mediatekstit, kuten uutiset, vaikuttavat siihen, miten ihmiset ja muunlajiset eläimet sijoittuvat toisiinsa nähden. Tässä esitelmässä tarkastelen, kuinka suomalaisessa mediassa on puhuttu lemmikki-, harraste- ja tuotantoeläinten kaltoinkohtelusta vuosina 2012–2022. Kiinnitän huomiota erityisesti siihen, miten kaltoinkohtelun rajoja julkisessa puheessa määritetään – mitkä tapaukset ylittävät uutiskynnyksen ja kuinka ne vaikuttavat muunlajisten eläinten kaltoinkohtelusta syntyvien yhteiskunnallisten normien muodostumiseen. Katson lisäksi sitä, miten eri eläinryhmät sijoittuvat osaksi kaltoinkohtelupuhetta, ja miten erilaisia rajoja ja luokitteluita tuotetaan niin ihmisen ja muunlajisten eläinten kuin heidän itsensäkin välillä. Aineistoni koostuu Ylen ja Maaseudun Tulevaisuus -lehden verkkouutisista. Hyödynnän aineiston tarkastelussa sisällönanalyysiä ja kriittistä diskurssianalyysiä selvittääkseni, millaisia eläinten kaltoinkohteluun liittyviä diskursseja uutisteksteissä tuotetaan ja minkälaiset narratiivit ja representaatiot teksteissä toistuvat. Teoreettisesti tutkimukseni pohjautuu spesismiin, antroposentrismiin ja Michel Foucault'n valta-analytiikan näkemyksiin, tarjoten kriittisen näkökulman muunlajisia eläimiä koskevan puheen ja ihmis-eläinsuhteissa vallitsevien valtarakenteiden tarkasteluun.

Kaisa Vainio

Turun yliopisto

Kaupunki osana luontoa ja eläimet kaupungissa – tutkimuksellisia näkökulmia monilajiseen yhteiseloön Turussa

Monilajinen siirtymä tarkoittaa siirtymistä elämäntapaan, jossa sekä ihmisten että muiden lajien hyvinvointi nähdään itseisarvoisina ja toisiaan tukevinä. Tämä edellyttää ajattelutavan muutosta, jossa luovutaan ihmiskeskeisestä luonnon hallinnan näkökulmasta ja tunnustetaan kaikkien lajien merkitys ekosysteemin tasapainolle. Monilajinen oikeudenmukaisuus laajentaa perinteisen oikeudenmukaisuuden käsitteen kattamaan myös muut kuin ihmiset, huomioiden erilaisten lajien tarpeet ja oikeudet päätöksenteossa ja toiminnassa. Se tarkastelee, miten ihmisen toiminta vaikuttaa sekä ihmisiin että muihin lajeihin, ja pyrkii varmistamaan, että kaikkien osapuolten edut otetaan huomioon. MUST-hankkeessa (Monilajinen siirtymä – mitä, miksi ja miten) edistetään tätä siirtymää yhdistämällä tutkimusta ja sidosryhmätyötä. Hankkeen tavoitteena on kehittää käsitteistöä, tietoa ja käytännön työkaluja, jotka mahdollistavat

eri lajien välisten suhteiden huomioimisen päätöksenteossa ja yhteiskunnallisessa keskustelussa. Monilajisen oikeudenmukaisuuden periaatteiden soveltaminen voi johtaa kestävämpiin ja oikeudenmukaisempiin yhteiskuntiin, joissa sekä ihmiset että muut lajit voivat kukoistaa yhdessä. Tässä esitelmässä avataan, miten moninaiset luontoarvot ja monilajisuus Turun kaupunkiympäristössä. Esitelmä perustuu Turussa 2024 ja 2025 pidettyihin luontotyöpajoihin.

Uskonnon sekoituksia, muodonmuutoksia ja uudelleenkontekstualisointeja nykykulttuurissa 2

Ossi Korpi

Turun yliopisto

Spekulatiivinen uskonnollisuus verkon salaliittoteorioissa

“Secrecy is part of their religion. They revel in it.” Näin toteaa yhdysvaltalainen Alex Jones lukuisille salaliittoteoria-aiheisille internetsivuille upotetussa videossa, jossa käsitellään eliitin kokoontumista Bohemian Grove -nimisellä kalifornialaisklubilla. Millainen on tämä salaisuuksia korostava uskonto, jota valtaapitävät väitetyesti harjoittavat? Esitelmässäni tarkastelen globaaleja toimijoita kohtaan esitettyjä syytöksiä salaisesta uskonnonharjoituksesta. Ne sisältävät usein väitteitä esimerkiksi rituaalimurhasta ja seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Tutkimuksessa tällaisten toiseutta kuvaavien visioiden on nähty heijastelevan kulloisiakin moraalikäsitteitä ja osoittavan yhteisön rajoja (Robertson 2020). Esitän kuitenkin, että salaliittoteorioiden syytökset eliitin uskonnollisuudesta eivät palaudu pelkästään perimmäisten normien osoittamiseen, vaan tarjoavat laajemminkin kurkistusaukkoja salaliittoisiin maailmankuviin. Verkon salaliittoteorioiden spekulatiivisissa uskontojen kuvauksissa korostuvat esimerkiksi kansainvälisyyden, hierarkkisuuden, rituaalisuuden, symboliikan, muinaisuuden ja totalisuuden kaltaiset teemat. Esitelmässäni hahmottelen näiden suhdetta 2020-luvun länsimaisiin uhkakuviin, identiteettikeskusteluihin, uskontoon ja henkisytyteen. Samankaltaiset väitteet salaisesta uskonnosta leviävät tunnustuksellisen kristillisillä, uushenkisyydestä ammentavilla ja näennäisen sekulaareilla sivustoilla. Mikä näitä kaikkia yhdistää? Entä kuinka tiedot salaseuroista, okkultistista järjestöistä ja suurten kirkkokuntien historiasta muuntuvat osaksi kaikenkattavaa narratiivia muinaisesta maailmanlaajuisesta uskonnosta pyramidin huipulla?

Robertson, D. G. (2022). Conspiracy Theories about Secret Religions: Imagining the Other. In H. B. Urban and P. C. Johnson (Ed.), *The Routledge Handbook of Religion and Secrecy* (ss. 380-390). Routledge.

Aila Mustamo

Turun yliopisto

Black metalin uskonnonvastaisuus maallistuvissa Pohjoismaissa

Tarkastelen esitelmässäni black metal -alakulttuurin kulttuurisen ja yhteiskunnallisen kontekstin muutoksia Pohjoismaissa. Pohdinnat perustuvat viimeisen 20 vuoden aikana tekemääni etnografiseen tutkimukseen black metal -muusikoiden ja black metalin kuuntelijoiden parissa Norjassa ja Suomessa. Black metal on metallimusiikin genre ja alakulttuuri, jonka keskeisintä symbolista ja ideologista sisältöä on kristinuskon

vastustaminen. Kun black metal juurtui Pohjoismaihin 1990-luvun alussa, kristinuskon vastaisuus oli hyökkäys kulttuurin ja yhteiskunnan valtavirtaa vastaa. Useimmat aikuiset kuuluivat evankelis-luterilaiseen kirkkoon, ja herätysliikkeiden asema oli vahva erityisesti maaseudulla. Norjassa kristillisen kansanpuolueen johtaja, luterilaisen kirkon pappi Kjell Magne Bondevik palveli pääministerinä vielä vuosituhaten vaihteessa. Nykyään kristillinen kansanpuolue on Norjassakin pieni puolue, ja etenkin kaupungeissa valtaväestön kulttuurin valtavirta on kaikkialla Pohjoismaissa maallistunut, jopa uskonnon vastainen. Black metal pyrkii ottamaan etäisyyttä ihmisten maailmaan, mutta se ei tapahdu tyhjiössä vaan vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa. Väitän, että black metalin ja valtavirran suhteen tarkastelu voi kertoa tärkeitä asioita sekä black metalista että yhteiskunnasta. Miten pohjoismaiselle black metalille käy vastakulttuurina, kun sen perinteinen vihollinen, evankelis-luterilainen kristinuskko, on itsekin joutunut puolustuskannalle yhteiskunnassa? Millaisen haasteen sille tarjoaa kristinuskon mahdollinen uusi nousu some-ajan nuorison vastakulttuurina?

Joel Mansikka

Åbo Akademi

Mitä populaarikulttuuri ja pelit kertovat uskontokäsityksistä

Uskonnon siirryttyä julkisesta yksityiseen piiriin on uskontoon törmääminen arkielämässä entistä harvinaisempaa. Tätä vastoin populaarikulttuurissa uskonnolliset viittaukset ovat yleistyneet jopa niinkin paljon, että voidaan hyvin todeta nuorten todennäköisemmin kohtaavan uskontoja peleissä kuin tosielämässä (deWildt 2021:13). Tämä pätee toki myös elokuvaan, kirjallisuuteen ja sarjoihin, ja erityisesti fiktiiviset uskonnot scifi- ja fantasiamaailmoissa edustavat ehkä parhaiten yleiskäsitystä siitä mitä uskonnot ovat, miltä ne näyttävät, ja miten uskonnot näkyvät yhteiskunnan eri tasoilla. Peleissä uskonnollisilla termeillä on jo nyt vakiintuneita käytäntöjä, jotka korvaavat pelikontekstissa näiden alkuperäisen merkityksen pelimekaanisilla viittauksilla (esim. avatar tai mana). Lisäksi uskonnot ovat luonteva osa kerrontaa fantasiamaailmoissa, joissa eri kulttuureja pyritään kuvaamaan uskottavasti erilaisina etnisyyden ja kielen ohella. Uskonto on myös hyödyllinen väline keksittyjen konfliktien taustasyynä yhdessä politiikan kanssa. Uskonnolliset käsitteet kuten rukoukset, saarnat, temppelit ja pyhät paikat, ikonit ja symbolit, kuten myös rakenteet hierarkkisesta organisaatiosta karismaattisiin lahkoihin ovat kaikille tuttuja, vaikka mitään uskontoa ei tunnustaisikaan. Uskonnoilla on peleissä ja populaarikulttuurissa siis sekä mekaaninen että kerronnallinen funktio, mikä entisestään sekoittaa ja yksinkertaistaa uskonnon näennäistä roolia. Maallistuvassa yhteiskunnassa uskonnottomien kokemukset uskonnosta saattavat siis hyvinkin perustua ennen kaikkea pelien ja sarjojen uskonnonkuvauksiin kuin tosielämän kohtaamisiin. Esitelmäni tarkoitus on pohtia mitä seurauksia tällä kehityksellä voi olla uskontokäsityksiin nyt ja tulevaisuudessa.

deWildt, Lars 2021: *The Pop Theology of Videogames: Producing and Playing with Religion*. Amsterdam University press. B.V., Amsterdam.

Cultural manifestation of pain and suffering 2

Marjut Louhesto

Helsingin yliopisto

Visual Representations of Pain and Suffering in Western Media Imagery of Russia's Invasion War

After Russia invaded Ukraine on February 24, 2022, war imagery began to dominate the media space. The media represents the war visually, and the war is also understood through this visuality. Media imagery has power: it can influence media audiences' perceptions of the Russian-Ukrainian war. Western media imagery related to Russia's invasion often focuses on the pain of Ukrainians, especially the most vulnerable (women, children, and the elderly) and injured soldiers. The Russians' suffering are often absent. I examine the visual representations of pain and suffering caused by the war in Western media. I analyze how The Guardian, Helsingin Sanomat, Gazeta Wyborcza and The Washington Post depict suffering in photo essays published at different stages of the war. I analyze whether their imagery differs and whether their imagery changes as the war continues. I interpret what kind of understanding the imagery of pain and suffering constructs about the war and its parties, and what consequences this imagery may have on its audience. I argue that these images communicate the war's real consequences and position media audiences in support of Ukraine and against Russia's invasion war.

Outi Hakola

Itä-Suomen yliopisto

Video Essay: Cinematic Suffering and Pediatric Palliative Care in Documentary Films

Documentary films about terminally ill children in palliative care not only depict suffering but also shape sociocultural perceptions of loss. This study examines how these films construct audiovisual narratives of pain and suffering, focusing on their visual storytelling techniques. I analyze the documentary films *The End* (2004), *Little Stars* (2015), and *Dying in Mother's Arms* (2020). The study approaches the topic through a video essay, exploring how these documentaries provide space for viewers to process grief, pain, and suffering related to children's deaths through affective, ethical, and existential dimensions. The analysis emphasizes, based on theories of ethical imagination, how films serve as sites for transformative thinking. Instead of presenting fixed moral judgments, they invite viewers to feel, reflect, and create an emotional connection to suffering in a way that can change their thinking. The central argument is that the films translate children's pain into comprehensible narratives, but they do so primarily from the parents' perspective. These documentaries invite viewers to consider when we should learn to accept the loss of a child to reduce suffering and whose potential pain and suffering we should prioritize—the child's or the adults'.

Veera Valta

Tampereen yliopisto

Human or Machine? YouTube Reset Videos as Unwellness Narratives from the Perspective of Cognitive Metaphor Theory

I examine reset videos published by English-speaking lifestyle influencers on YouTube as unwellness narratives. These videos depict the disruption of the creators' daily routines. The videos use metaphorical expressions such as "have one's life together," "out of the slump," and "get back on track," that refer to the desire to return to a previous state. Their narrative structure resembles the restitution narrative pattern by Arthur W. Frank (*The Wounded Storyteller* 1995): Yesterday I was healthy, today I am sick, tomorrow I will be healthy again. However, in reset videos, unwellness does not stem from physical illness but from the ongoing struggle with everyday life. Momentarily, unwellness can be overcome by resetting oneself. I examine resetting through cognitive metaphor HUMAN(MIND) IS A MACHINE. The videos intertwine emotional, therapeutic, and technological vocabulary, where the body and mind can be reset by pressing a button. The narratives focus on depicting the creators' lives, but the routines involved in resetting are presented as if they were instructions. I consider the contradictory meanings that metaphorical blending generates and what these contradictions reveal about the self-help culture of the 2020s.

Vihreän siirtymän sekavat maisemat 2

Matti Tainio

Lapin yliopisto

Vihreän siirtymän pimeä puoli

Vihreän siirtymän hankkeiden suuri vaikutus valoisan ajan maisemaan tunnetaan. Hankkeiden jälki maan pinnalla näkyy selvästi aiemmin varsin luonnontilaisessa maastossa. Vihreän siirtymän yöllinen vaikutus on kuitenkin vielä laajempi. Yön pimeyden katoaminen lisääntyvän keinovalon seurauksena näkyy todella kauas. Vaikka valosaasteesta on keskusteltu kriittisesti jo vuosikymmeniä, niin varsinaista vaikutusta valon määrään ei keskustelulla ole ollut. Pikemminkin yöllisen valon määrä lisääntyy jatkuvasti, eikä sen vaikutuksia ymmärretä täysin. Viimeaikaiset tutkimukset ovat näyttäneet kuinka jo minimaalinen yöllisen valaistuksen lisääntyminen vaikuttaa heikentävästi hyönteisten selviytymiseen. Keinovalon vaikutus ulottuu kauemmas kuin ihmissilmä valoa havaitsee. Tutkimustieto ei näytä vaikuttavan nyky-yhteiskunnan turvallisuusvaatimusten nimissä jatkuvasti enemmän keinovaloa vaativiin normeihin. Esimerkiksi korkeat tuulivoimalat vaativat lentoestevaloja ja kaivosten ympärivuorokautinen toiminta tuo teollisen valaistuksen syrjäisille alueille. Näin suojellun Viiankiaavan kupeeseen tulisi maanalaisen kaivoksen ohella myös laaja ympärivuorokautisesti valaistu teollisuusalue. Kaivosalueen keinovalo vaikuttaa suojelualueen maisemaan merkittävästi ja sen hehku näkyy jopa kymmenien kilometrien säteellä. Esitelmäni tarkastelee vihreän siirtymän hankkeiden vaikutuksia pimeän ajan estetiikan näkökulmasta keskittyen erityisesti Lapin alueeseen. Rakennan esitykseni viime vuosina tehdyn tulevaisuuteen katsovan ja ilmastonmuutoksen vaikutuksia pohtivan ympäristöestetiikan varaan. Keskeisinä lähteinä ovat oman pimeyden estetiikkaan liittyvän tutkimukseni ohella Emily Bradyn ajatukset

ylisukupolvisesta estetiikasta, Sanna Lehtisen tutkimus kestävyiden ja estetiikan suhteesta sekä Jukka Mikkosen luontokokemuksen estetiikka.

Sanni-Maaria Puustinen

Itä-Suomen yliopisto

Huolenpidon maisemat kestävyssiirtymän toimintakentillä

Kestävyssiirtymän toimet konkretisoituvat meitä ympäröivissä maisemissa, oli kyse sitten kansallispuistoista tai urbaaneista kaupunkipuutarhoista. Kulttuurista käsitystä asukkaidensa työmoraalia kuvastavasta tarkoin hallitusta puutarhasta haastaa uusi kehoitus vähemmän tekemiseen – muutos villiintyviä kasvillisuuskenttiä ja niissä viihtyviä pölyttäjähönteisiä suosivaksi. Toisaalla ennallistettava suo kaivetaan mullin mallin. Ekologisten kriisien uhka aiheuttaa kuitenkin huolta ja pelkoa. Tutkimuksessani käsittelen maiseman ymmärtämisen kulttuurista murrosta. Vaikuttaako huolenpidon näkökulma esteettiseen kokemukseen maisemasta? Tutkimuksen lähtökohtana toimii näkemys keskinäiseen riippuvuussuhteeseen perustuvasta katsojan ja maiseman välisestä vuorovaikutuksesta (Saito 2022, 48–50). Keskinäisen riippuvuuden perustana toimii huolenpito, care (Puig de la Bellacasa 2017, 70). Nimitän huolenpidon sisältävää esteettistä kokemusta empatian estetiikaksi. Huolenpidon maisemat muotoutuvat prosesseissa, aistimellisen kokemuksen ja kulttuuristen käsitysten ristitulella. Etnografisen tutkimukseni aineistona ovat aistikävelyhaastattelut. Inkeri Aulan mukaan aistikävely etnografisena metodina tarkastelee ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuuristen merkitysten että tilanteen ainutlaatuisten elementtien muodostamana tapahtumana (Aula 2018, 78).

Elina Stenström-Tuomarila

Turun yliopisto

Tiedollinen ja hidas väkivalta vihreän siirtymän virroissa

Tarkasteluni ja pohdintani keskiössä on episteeminen eli tiedollinen väkivalta ja hidas väkivalta vihreän siirtymän kontekstissa. Esitelmäni huomio kiinnittyy erityisesti valuma-alueisiin ja jokiympäristöihin. Aiheeni hahmottuu sekä kotimaisesta, että kansainvälisestä rauhantutkimuksen ja vesistötutkimuksen keskusteluista. Esiymmärrykseni on, että tiedollinen väkivalta on paikallista tietoa, perinteistä tietoa ja moniäänistä maisematietoa syrjäyttäviä, eriasteisia institutionaalisia vallan muotoja ja näistä johdettujen toimenpiteiden yhteensommittumia. Ajattelen tiedollisen väkivallan kohdistuvan ihmisen ja luonnon väliseen kokemukselliseen suhteeseen, kokonaisuuden elämismailmoihin ja välittyvän rikkovina toimintoina toisia, ei-inhimillisiä elämänmuotoja ja elämisen rytmejä kohtaan. Väkivalta on voimakas ja latautunut sana ja käsite. Institutionaalinen, ylhäältä päin rakentuva väkivalta voi olla vaikeasti hahmotettava ja lähestyttävä. Koen tiedollisen ja hitaan väkivallan käsitteiden käsittelyn ja avaamisen vihreän siirtymän maisemakeskustelussa olevan hyvin tärkeä ja ajankohtainen keskustelu. Hahmotan seuraavia kysymyksiä keskittyen ensin olemassa olevan tilanteen hahmottamiseen ja toiseksi väkivallan käsitteen purkamisen tuomiin mahdollisuuksiin käsitellä vihreän siirtymän kipukohtia. Millaisia ovat tiedollisen väkivallan ja hitaan väkivallan vesimaisemat? Miksi olisi tärkeää tunnistaa näkymättömätkin, muistiin ja kokemuksiin kietoutuvat tiedollisen väkivallan polut ja ilmentymät? Voiko vihreän siirtymän sekavien maisemien käsittely tiedollisen ja hitaan

väkivallan kautta auttaa hahmottamaan vihreän siirtymän kasvottomia heiluriliikkeitä ja toisaalta maiseman pieniä kertomuksia, ei-inhimillisiä erirytmisiä todellisuuksia? Sanoittaa toisia näkymiä kohti maisemademokratiaa ja dialogista vihreää siirtymää?

Aktivismi media- ja populaarikulttuurissa 2

Sanni Lindroos

Turun yliopisto

Uusmedia suomalaisten romani-representaatioiden uudistamisen areenana

Väitöskirjatutkimuksestani ammentava esitelmä käsittelee Suomen romanien luovaa uusmedian käyttöä suomalaisen romanidiskurssin- ja kuvaston uudistamisessa. Valtamedia uutisoi Suomen romanivähemmistöstä usein ongelmakeskeisesti, ja romanitaustaiset henkilöt ovat päässeet itse ääneen lähinnä kokemansa syrjinnän kontekstissa. Esitelmässä nostetaan esiin luovia projekteja ja sosiaalisen median sisältöä, jotka tuovat moniulotteisia romanivähemmistön representaatioita romanien itsensä tuottamina suurempien yleisöjen tietoisuuteen. Ongelmakeskeistä ja toiseuttavaa romanikuvastoa haastetaan mediakentällä monipuolisesti, romanitaustaisten sisällöntuottajien arkea dokumentoivista kotikutoisista videoista romani-identiteettejä käsitteleviin musiikki- ja draamatuotantoihin. Yleisradion Instagramissa julkaistu Rosita on ensimmäinen Suomessa julkaistu romanitaustaisista nuorista kertova minidraama, joka käsittelee romaninuorten kohtaamia ennakkoluuloja, mutta myös niiden vastustamista ja unelmien eteen taistelemista. Fanni Noroilan "Rosita"-kappaleen lyriikoissa ihaillaan romaninaisten estetiikkaa, ja sosiaalisessa mediassa mainostetun joukkorahoituksen avulla toteutettu musiikkivideo on visuaalinen ylistys romanikulttuurille. Osa digitaalisesta sisällöstä on suunnattu etenkin ei-romani-yleisöille. Romanitaustaiset sosiaalisen median sisällöntuottajat hyödyntävät muun muassa Facebookin ja TikTokin yhteisöllisyyttä vastaamalla ei-romanitaustaisten käyttäjien kysymyksiin arjestaan, täten demystifioiden suomalaista romanikulttuuria. Kulttuurilehti Voiman kanssa yhteistyössä tuotetussa Romani podcastissa Natasha Roth, Carmen Valerius, Dimitri Lindgren ja Janita Roth puhuvat romani-identiteettien kirjosta yhdistellen huumoria, anekdootteja ja vakavia aiheita. Esitelmä kutsuu pohtimaan digitaalisen tarinankerronnan, sosiaalisten medioiden mahdollistaman yhteisöllisyyden ja helposti saavutettavan taiteen roolia vähemmistöaktivismiin uusina ulottuvuuksina.

Jenna Peltonen

Turun yliopisto

TikTok-aktivismia Gazan sodan keskellä

Israelin ja Palestiinan välinen konflikti juontaa juurensa jo 1900-luvun alkupuolelle, mutta se kärjistyi merkittävästi toisen maailmansodan jälkeen Israelin valtion perustamisen aikaan. 2000-luvun loppuun mennessä konflikti siirtyi myös sosiaaliseen mediaan osapuolten otettua aktiivisesti uusia palveluita haltuunsa. Sosiaalisen median yleistymisen myötä myös kansalaisten rooli viestinnässä on kasvanut, ja he ovat osallistuneet aktiivisesti sekä reaaliaikaisen tiedon välittämiseen että aktivismiin. Palestiinalaiset ovat hyödyntäneet sosiaalista mediaa aktivismiin jo yli viidentoista

vuoden ajan. 2020-luvulla myös viihteellisenä ja leikillisenä alustana tunnettu videonjakopalvelu TikTok on noussut keskeiseksi viestintäkanavaksi perinteisempien somealustojen rinnalle. Sotakuvastoja on yhdistetty alustan vahvan memeettisiin sisältöihin ja usein yksinkertaisten ja vahvasti tunteisiin vetoavien sisältöjen kautta pyritään vaikuttamaan ihmisten mielikuviiin sodasta ja sen osapuolista. Tutkimukseni keskittyy lokakuussa 2023 kärjistyneeseen konfliktiin, josta käytän nimitystä Gazan sota. Tarkastelen sitä, miten ihmisoikeusjärjestöt ja aktivistit ovat hyödyntäneet TikTokia konfliktista viestimiseen vuosien 2023–2024 aikana. Tutkimukseni pääfokus on siinä, miten sotaa kuvataan julkaisuissa, millaisia näkökulmia niissä tuodaan esiin ja miten niissä hyödynnetään tietoon ja tunteisiin pohjautuvia vaikuttamisen keinoja. Kiinnitän huomiota myös siihen, miten julkaisut hyödyntävät TikTokin affordanseja ja käyttävät monipuolisesti audiovisuaalisia elementtejä sanoman vahvistamiseksi. Pyrin näin ymmärtämään, miten lähtökohtaisesti viihteellistä alustaa on käytetty sodan aikana tiedon välittämisessä ja mielipiteisiin vaikuttamisessa.

Kimi Kärki

Taideyliopiston Sibelius-Akatemia

Fasismien lumo ja affektiivinen perintö suomalaisessa kulttuurissa

Suomalainen fasismi on suurelta osin pysynyt marginaali-ilmionä, eikä ainakaan toistaiseksi ole muodostanut suoraa ja uskottavaa uhkaa demokraattiselle parlamentarismille, kenties 1920–1930-lukujen vaihteen Lapuanliikettä lukuun ottamatta. Fasismi on kuitenkin saanut Suomessa eri vuosikymmenillä monenlaisia ilmaisumuotoja. Viimeaikaisessa tutkimuksessani olen tarkastellut ennen muuta 1990-luvun uusnatsismia, pohjoismaisten mytologioiden symbolistista valjastamista propagandakäyttöön sekä näihin kohdistunutta antifasistista huumoria populaarikulttuurin piirissä. Tämä ristiriitainen eurooppalaisuuteen ja populaarikulttuuriin kytkeytyvä kuvasto kaipaa analyysia ja herättää tunteita: pahuus, yöllisyys, joukkoliikkeet, symbolit ja yksinkertaiset ”totuudet” ovat kiinnostavia ja saattavat myös vietellä mukaansa jo voimallisen estetiikkansa kautta. Tarvitsemme lisää mediakriittistä tutkimusta ja historiatutkimuksellista ymmärrystä taustoittamaan tämän esteettisen lumon syitä. Johtamassani hankkeessa Fasismien lumo ja affektiivinen perintö suomalaisessa kulttuurissa (Koneen Säätio, 2021–2025) olemme tarkastelleet näitä aineistoja aktivistisesti niin tieteen kuin taiteen keinoin. Esitelmässäni esittelen tutkimushankkeen taiteellista toimintaa ja kontekstoin fasismien pimeän perinnön esteettistä jatkumoa. Fasistinen voimanpalvonta, eurooppalaiset sankarikultit, rasismi, okkultismi, pseudotiede ja salaliittoteoriat tuottavat luottamuksen jälkeiseen aikaamme kaotettua ja populistisen tunneilmaston, jossa internetissä voimaantuva äärioikeistolaisuus kohtaa siihen kohdistetut satiirit.

Moninainen kansalaisuus 2

Paula Paajanen

Itä-Suomen yliopisto

Kulttuurien välisen ystävyyssuhteen alku – eletyn kokemuksen parianalyysi

Ryhmien välinen ystävyys on tärkeää yksilöille ja laajemmin yhteiskunnalle, sillä se voi

vahvistaa sekä yksilöiden hyvinvointia että kuulumisen kokemusta. Ryhmäraajat ylittävien ystävyysuhteiden tutkimus on tyypillisesti keskittynyt siihen, miten ystävyysuhteet vaikuttaa ennakkoluuloihin. Vähemmän tiedetään kulttuurienvälisen ystävyysuhteiden kehittämisestä. FriendMUM-projekti tutkii sosiaalipsykologisesta näkökulmasta tätä aihetta kansalaisjärjestön ystävätoiminnassa, jossa maahanmuuttajaäitien ja suomalaisnaisten välille rakennetaan institutionaalisesti tuettuja ystävyysuhteita. Tässä esityksessä tarkastelemme sitä, miten enemmistö- ja vähemmistöryhmiin kuuluvat äidit kokivat tapaamiset ystäväparinsa kanssa ensimmäisten kuuden kuukauden aikana. Analyysin kohteena on kuusi ystäväparia, joiden osapuolia haastateltiin yksittäin kolme kertaa tuona aikana. Jokaisessa haastattelussa osallistujia pyydettiin piirtämään kuva viimeisimmästä tapaamisestaan ystäväparinsa kanssa ja kuvaamaan kokemustaan tapaamisesta sanallisesti. Käytämme tätä materiaalia tutkimusaineistona. Multimodaalisessa ja pitkittäisessä parianalyysissämme havaitsimme kahdenlaisia tyyppikokemuksia. Ensimmäisessä tyyppikokemuksessa ystäväparin kokemus suhteesta oli keskenään samankaltainen ja tapaamiset koettiin molemmin puolin positiivisina. Toisessa tyyppikokemuksessa pariin kokemukset poikkesivat keskenään siten, että toiselta osapuolelta jäi näkemättä oman ystäväparin negatiivinen tai ambivalentti kokemus tapaamisesta. Tyyppikokemusten eroja määrittä muun muassa kommunikoinnin mahdolliset haasteet ja ryhmien väliset tunteet. (Paula Paajanen, Eerika Finell, Ella Heimonen, Clifford Stevenson, Kevin Durrheim)

Venla Österberg
Turun yliopisto

Arabisukuyhteisöt ja irakilaisien turvapaikanhakijoiden kansainvälisen suojelun arviointi

Miten kulttuurintuntemus ja yhteiskuntatietous tukevat yksilön oikeuksien toteutumista turvapaikkaprosesseissa? Millaisia sukusiteisiin kiinnittyviä pakkomuuttosyitä tulisi tunnistaa kansainvälistä suojelua arvioitaessa? Esitelmäni käsittelee Irakin arabisukuyhteisöjen sosiaalisen rakenteen vaikutuksia pakkomuuttoon, ja se pohjautuu meneillään olevaa etnologian väitöskirjatutkimukseeni. Arabisukuyhteisöt toimivat eräänlaisina sosiaali-, vakuutus- ja oikeusjärjestelminä, jotka huolehtivat yksilöistä ja perheistä elämän eri vaiheissa. Sukusiteillä voi kuitenkin olla myös turvattomuutta aiheuttavia, yksilön oikeuksia loukkaavia tai häntä vahingoittavia vaikutuksia. Verisukulaiset ovat vastuussa suvun kunnian ja toisistaan, joskus jopa omalla hengellään. Irakilaisessa yhteiskunnassa voimakkaasti vaikuttavien sukuyhteisöjen vaikutukset sekä sukusiteiden merkitys tulisi huomioida kansainvälistä suojelua arvioitaessa.

Lotta Leiwo
Helsingin yliopisto

”Kapitalismi tunkeutuu kaikkialle” – Suomalaisen asutuskolonialismin valta- ja vastakertomukset

Tässä esitelmässä tarkastelen suomalaisten naisten toimintaa Pohjois-Amerikan työväen naisasialiikkeessä sekä heidän osallisuuttaan asutuskolonialismiin. Suomalaisilla siirtolaisilla oli merkittävä rooli 1900-luvun alun Pohjois-Amerikan

työväenliikkeessä. Tuohon aikaan työväenliikkeen naiset osallistuivat myös ensimmäisen aallon feminismiin, puhuen esimerkiksi naisten äänioikeuksien puolesta sekä korostaen naisasialiikkeen tärkeyttä vasemmistolaisen toiminnan piirissä. Samalla kun suomalaiset taistelivat työläisnaisten oikeuksien puolesta, he olivat osa eurooppalaista kolonialistista projektia, jonka tavoitteena oli alkuperäiskansojen syrjäyttäminen ja rodullisesti valkoisen hegemonian saavuttaminen esimerkiksi kulttuurisella "sivistystyöllä". Kolonialismia pidetään modernin ja kapitalismin projektina. Kapitalismi olikin myös Pohjois-Amerikan suomalaisen työväenluokan kritiikin keskiössä esimerkiksi suomenkielisessä socialistisessa printtimediassa. Esitelmäni keskittyy Pohjois-Amerikan suomalaisten socialistinaisten kirjalliseen ilmaisuun naisille ja lapsille suunnatuissa printtijulkaisuissa 1910- ja 1920-luvuilla. Näitä julkaisuja toimittivat ja niihin kirjoittivat pääsääntöisesti naiset. Julkaisujen tavoitteena oli edistää poliittista agenda, kouluttaa vertaisia sekä lapsia socialistiseen maailmankuvaan sekä välittää suomalaista kulttuuria lukijalähtöisesti. Keskeisiä tekstilajeja olivat artikkelit, tarinat, runot, paikkakuntakirjeet, kasvatus- ja kotitalousohjeet sekä pienet uutiset. Teksteissä uusinnettiin ja kiistettiin asutuskolonialistista valtakertomusta eurooppalaisten oikeutuksesta vallata maita ja sivistää alkuperäiskansoja. Esitelmässäni tarkastelen, miten eri tekstilajeissa tuotettuja valta- ja vastakertomuksia tutkimalla on mahdollista hahmottaa suomalaisten osallisuutta asutuskolonialismiin.